

ተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና እይነት
ከድርሰት መጻፍና ከእንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር
ያለው ተዛምዶ፤ በሰስት ኮሌጆች
ተማሪዎች ላይ የተደረገ
ጥናት

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
ለድህረ ምረቃ ትምህርት ቤት

በቋንቋዎች ጥናት ተቋም
አማርኛን በማስተማር ዘዴ ለማስተርስ
ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት

በ
በድሉ ዋቅጅራ

አዲስ አበባ የኒቫርሲቲ
ድገሪ ምረቃ ትምህርት ቤት

ተሳታፊነት-ጭምትነት የሰብእና አይነት ከድርሰት መጻፍና
ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለው ተዛምዶ፤
በሶስት ኮሌጆች ተማሪዎች ላይ የተደረገ
ጥናት

II

በድሉ ዋቅጅራ
ቋንቋዎች ጥናት ተቋም

የፊታዎች ማረጋገጫ

ገረግገግ፣ ንጉሱንግገግ (ደ.ሮ.)
አማካሪ

ሀገራዊ፣ ማገረግግ
ፊታዎች

ታሰቢ ማገረግግ
ፊታዎች

_____ ፊታዎች

_____
_____
_____
_____

ምስጋና

(Acknowledgment)

ጥናቱን በየደረጃው በጥልቀት በመመልከትና ጠቃሚ ሃሳቦችን በመስጠት ከፍተኛ እርዳታ ላደረጉልኝ አማካሪዬ ዶክተር አረጋ ኃይለሚካኤል የማቀርበው ምስጋና ከቃላት አድማስ በሻገር ነው። የማማከር ፍላጎታቸውና ትጋታቸው ወደር የለውም ።

እንዲሁም ለደ/ር ሁብታሙ ወንድሙ መጻሕፍትን በማዋሰን፣ አቶ ማረው ዓለሙ ለጥናቱ የሚያስፈልጉ መረጃዎችን በማሰባሰብ፣ ለጥናቱ ገንቢ ሃሳቦችን በመስጠትና ድርሰት በማረም፣ አቶ ግርማ አውግቸውና አቶ በዩም ከበደ ድርሰት በማረም፣ አቶ ያለው ከበደና ዜናው የእስታትስቲክስ ስሌቱን በመስራት፣ አቶ ዳንኤል አባተ የጥናቱን ረቂቅ በእጅ ጽሁፍ በመገልበጥ፣ የኮተቤና የባህር ዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጆች የ1ኛ አመት የአማርኛ ትምህርት ክፍል ተማሪዎችና በጭንዎች ጥናት ተቋም የአማርኛ ጭንቆ የማታው ንግግራም የዲፕሎማ ተማሪዎች ለጥናቱ መረጃዎችን በመስጠት ላደረጉልኝ ቀናና ከፍተኛ ትብብር ልባዊ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

በመጨረሻም በአጭር ጊዜ ውስጥ የጥናቱን ጽሁፍ ያለምንም ስህተት በኮምፒውተር ለተየበችልን ለወ/ሮ ዓይናለም ሞገስ የማቀርበው ምስጋና ከፍተኛ ነው።

አጠቃሎ
(Abstract)

የዚህ ጥናት ዋና አላማ በተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት (Extroversion - Introversion) እና በድርሰት መጻፍና አንብቦ መረዳት ችሎታዎች መካከል ያለውን ተዛምዶ መመርመር ነው። ተጠኝዎቹ በ1988 ዓ.ም. የኮተቤና የባህር ዳር መማኮሌጆች የመደበኛው ፕሮግራምና የቋንቋዎች ጥናት ተቋም የማታው ፕሮግራም የአማርኛ ትምህርት ክፍል የዲፕሎማ ፕሮግራም የአንደኛ አመት ተማሪዎች ናቸው። በሶስቱ ኮሌጆች በተጠቀሰው ፕሮግራም የሚማሩ ተማሪዎች በሙሉ በጥናቱ ታቅፈው፣ የአይሲንክ የሰብእና መለያን እንዲሞሉ፣ ድርሰት እንዲጽፉና የአንብቦ መረዳት ፈተና እንዲወስዱ ተደርጎ ለጥናቱ አስፈላጊ መረጃዎች ተሰብስበዋል።

ተሳታፊነት - ጭምትነት ከድርሰት መጻፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ባለው ዝምድና ላይ እድሜና ጾታ ያላቸውን ተጽእኖ ለመመርመር t - test ተግባራዊ ተደርጓል። በዚህም እድሜና ጾታ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በድርሰት መጻፍና በአንብቦ መረዳት ችሎታ ላይ ያላቸው ተጽእኖ አስተማማኝ አለመሆኑን የጥናቱ ውጤት አመልክቷል።

የሶስቱም ኮሌጆች ተጠኝዎች ዳራ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ባህላዊ፣ ወዘተ ... የተለያዩ እንደመሆኑ የተጠኝዎች የሰብእና አይነትና የድርሰት መጻፍና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ በተናጠል ተሰልቷል። ተሳታፊነት - ጭምትነት ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና አስመልክቶ በሶስቱም ኮሌጆች ተጠኝዎች ላይ የተሰላው የt - test ቀመር (P < 0.05) በሁለቱ መካከል አስተማማኝ ተዛምዶ አለመኖሩን አመልክቷል።

በባህር ዳር መማኮሌጅና በቋንቋ/ተቋም በድርሰት መጻፍ ችሎታ ጭምቶች ከተሳታፊዎች በልጠው ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ በሁለቱም ኮሌጆች የታየው የጭምቶች የችሎታ ልቀት በt - test ቀመር ሲሰላ አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። በኮተቤ መማኮሌጅ ግን በድርሰት መጻፍ ችሎታ ጭምቶች አስተማማኝ በሆነ ደረጃ

ከተሳታፊዎች በልጠባዎች ምንም እንኳን አስተማማኝ ባይሆንም በባህር ዳር መማሪያ ቤቅና በደግሞ የተገኘው የጭምቶች በድርሰት መጻፍ ችሎታ ከተሳታፊዎች የበለጠ ውጤት ማስመዝገብና በከተሌ መማሪያ ቤቅ የተገኘው አስተማማኝ ልዩነት ተደምር የጥናቱን ውጤት ጭምቶች ከተሳታፊዎች የበለጠ የድርሰት መጻፍ ችሎታ እንዳላቸው እንዲያመለክት አድርጎታል።

በዚህም የተነሳ የዚህ ጥናት መደምደሚያ፣ ያታና እድሜ ከተሳታፊነት - ጭምቶች የሰብእና አይነትና ከድርሰት መጻፍም ሆነ ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ እንደሌላቸው፣ በተሳታፊዎችና በጭምቶች መካከል በአንብቦ መረዳት ችሎታ አስተማማኝ ልዩነት አለመኖሩንና በድርሰት መጻፍ ችሎታ ጭምቶች ከተሳታፊዎች የተሻሉ መሆናቸውን አመልክቷል።

ከዚህ በመነሳት በየደረጃው ያሉ የድንድ መምህራንና የድንድ ማስተማሪያ መጻሕፍት አዘጋጆች የሰብእና አይነት ከተለያዩ የድንድ ክሊሎች ችሎታዎች ጋር በተለያዩ ደረጃ ዝምድና ሊኖረው እንደሚችል በመገመት በከፍተኛ ውስጥ የማስተማር ክንውን ቅደም ተከተልና በመማሪያ መጻሕፍት የይዘት አደረጃጀት ላይ ጥናትን መሠረት ያደረገ ጥንቃቄ ማድረግ ይገባቸዋል።

አርእስት	18
ምእራፍ አንድ	
መግቢያ	1
1.1. የጥናቱ ዳራ	1
1.2. የጥናቱ ዓይነት	2
1.3. የጥናቱ አስፈላጊነት	3
1.4. የጥናቱ ወሰን	4
1.5. ምህጸረ - ታላቅና ምልክቶች	4
ምእራፍ ሁለት	
ከሰላ ድርሰት	6
2.1. ሰብእና የድንጋጅ ችሎታ	6
2.2. ተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት	8
2.2.1. ተሳታፊነት - ጭምትነትና እድሜ	15
2.2.2. ተሳታፊነት - ጭምትነትና ጾታ	16
2.3. ተሳታፊነት - ጭምትነት ከችሎታ ጋር ያለው ዝምድና	17
2.4. የሰብእና መለያ ዘዴ	22
2.4.1. ስነምግባራዊ አግባብነት / Ethical Concerns /	23
2.4.2. ስምምነት /Agreement or Acquiescence/.....	24
2.4.3. ማህበራዊ ቅጥልነት / Social Desirability /.....	25
2.4.4. ትክክለኛነትና አስተማማኝነት / Validity and Reliability /.....	25
2.5. አንብቦ መረዳት	26
2.5.1. የአንብቦ መረዳት ፈተና	27
2.5.2. የጥያቄዎች አይነቶች	30

VI

2.5.2.1. ምርጫ - ሰጭ ጥያቄ 30

2.5.2.2. ነፃ ጥያቄ 31

2.5.3. የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ደካማና ጠንካራ ጎን 31

2.5.3.1. ጠንካራ ጎን 32

2.5.3.2. ደካማ ጎን 32

2.6. የድርሰት ማረጋገጫ ዘዴዎች 32

2.6.1. ተንታኝ ዘዴ / Analytic method / 36

2.6.2. ስህተት ቆጣሪ ዘዴ / Error - count method / 37

2.6.3. ድርሰት አቀፍ ዘዴ / Holistic Approach / 38

ምእራፍ ሶስት

የአጠናገር ዘዴ 40

3.1. ተጠኝዎች 40

3.2. የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎች 41

3.2.1. የሰብእና መለያ 41

3.2.2. ድርሰቶች 42

3.2.3. የአንብቦ መረዳት ፈተና 43

3.3. የመረጃ አተናተን ዘዴ 44

3.3.1. የሰብእና መለያ መረጃዎች ትንተና 44

3.3.2. የአንብቦ መረዳት ፈተና መረጃዎች ትንተና 45

3.3.3. የድርሰት መረጃዎች ትንተና 45

ምእራፍ አራት

የጥናቱ ውጤት ትንተናና ማብራሪያ 47

4.1. የጥናቱ ውጤት ትንተና 47

VII

4.1.1. የአይሲንክ የሰብእና መሊያ መረጃዎች ውጤት ትንተና 47

4.1.2. የአንብቦ መረዳት ፊተና መረጃዎች ውጤት ትንተና 52

    4.1.2.1. የተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ
                    መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና 54

    4.1.2.2. የጾታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና
                    የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ
                    ውጤት ትንተና 56

4.1.3. የድርሰት መረጃዎች ውጤት ትንተና 61

    4.1.3.1. የተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት
                    መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና 63

    4.1.3.2. የጾታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት
                    መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና 66

4.2. የውጤት ገለጻ/Discussion/.....71

ምእራፍ አምስት

    ሳጠቃሊያ፣ መደምደሚያና አስተያየት 77

5.1. ሳጠቃሊያ 77

5.2. መደምደሚያ 79

5.3. አስተያየት 80

ዋቢዎች 83

አባሪዎች 88

የአባሪዎች ማውጫ

አባሪዎች

አባሪ - ሀ - የአይሲንክ የሰብእና መለያና የተለያዩ ስሌቶች

ሀ - 1. የአይሲንክ የሰብእና መለያ 88

ሀ - 2. የአይሲንክ የሰብእና መለያ አስተማማኝነት ስሌት 92

ሀ - 3. የአይሲንክ የሰብእና መለያ ማከላዊ ነጥብ ስሌት 92

ሀ - 4. የተሳታፊነት - ጭምትነትና እድሜ ተዛምዶ ስሌት 93

አባሪ - ለ - የአንብቦ መረዳት ፈተናና የተለያዩ ስሌቶች

ለ - 1. የአንብቦ መረዳት ፈተና 94

ለ - 2- ለ - 10 የአንብቦ መረዳት ችሎታና የተሳታፊነት
- ጭምትነት ተዛምዶ የተለያዩ ስሌቶች 99

አባሪ - ሐ - ናሙና ድርሰቶችና የተለያዩ ስሌቶች

ሐ - 1. ናሙና ድርሰቶች . . . . . 104.

ሐ - 2. የድርሰት ማረጋገጫ መመሪያ 107

ሐ - 3. የድርሰት አማካይ ውጤት 108

ሐ - 4 - ሐ - 13. የድርሰት መጻፍ ችሎታና የተሳታፊነት
- ጭምትነት ተዛምዶ የተለያዩ ስሌቶች . . . . . 109.

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

በዚህ ክፍል የጥናቱ ዳራ፣ የጥናቱ ዓላማ፣ የጥናቱ አስፈላጊነት፣ የጥናቱ ወሰን፣ የቃላትና የምህፃረ ቃላት አጠቃቀም በቅደም ተከተል ይቀርባሉ።

1.1. የጥናቱ ዳራ (Back ground of the study)

የተለያዩ ጥናቶች እንደሚጠቁሙት በኢትዮጵያ የአማርኛ ቋንቋ ድርሰት ትምህርት ትኩረት አልተሰጠውም። በዚህም የተነሳ ከሁለተኛ ደረጃ የሚመጡ ተማሪዎች የድርሰት መፃፍ ችሎታ ዝቅ እያለ መጥቷል። ማረው (1988 ዓ.ም.)፣ ዓለማየሁ (1986 ዓ.ም.) ፣ አምሳሉና ደምሴ (1982 ዓ.ም.)ን በዋቢነት በመጥቀስ እንደሚገልፀው የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች የሚጽፉባቸው ድርሰቶች በስህተት የተሞሉ ናቸው። የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች እንደመጻፍ ሁሉ አንብቦ የመረዳት ችግርም እንዳለባቸው ተስፋዬ (1986 ዓ.ም.) ያስረዳል። በየክፍል ደረጃው በሚሰጡት የአማርኛ ቋንቋ ፈተናዎች የተማሪዎች ከምንባብ የወጡ ጥያቄዎችን የመመለስ ችሎታ ዝቅተኛ እንደሆነ በርካታ መምህራን ያረጋግጣሉ። የዚህ ጥናት አቅራቢም በአራት ዓመት የሁለተኛ ደረጃና የመምህራን ማሰልጠኛ ተቋም የማስተማር ልምዱ የተመለከተው ይህንኑ ነው።

የተማሪዎች የመፃፍና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝቅተኛነት በተለያዩ ምክንያቶች የተነሳ የሚከሰት ሊሆን ይችላል። ችግሩን ከማስተማሪያ መፃህፍት በዘመናዊ ሁኔታ አለመዘጋጀት፣ ትምህርቱ ከሚሰጥበት ዘዴና ከተማሪዎች ቁጥር መጨመር ጋር አያይዘው የተመለከቱት ጥናቶች አሉ (ኃይለሚካኤል 1993፣ ማረው 1988 ዓ.ም.) ። በሌላም በኩል ጉዳዩን ከተማሪዎች የሰብእና አይነት / Personality type/ ጋር አያይዘው የሚመለከቱት በርካታ ምሁራን ናቸው። ኔይማን፣ ፍርሊችና ስተርን (1975)፣ ሩቢን (1975)ና ሮገን (1975) የሰብእና አይነት ከቋንቋ ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና በተመለከተ ያደረጓቸው ጥናቶች ተጠቃሽ መሆናቸውን ቡች (1982) ትገልጻለች።

ይህን የተማሪዎች የተለያዩ የሰብዕና አይነት ክድርሰት መፃፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና በማጥናትና ለዝምድናው ደረጃ በመማሪያ መጻሕፍት ዝግጅትና በክፍል ውስጥ የማስተማር ሂደት ላይ ተገቢውን ቦታ በመስጠት ችግሩን ለመቅረፍ ይቻላልን? የሚል ጥያቄ አጭሯል። እነዚህ ሁለት ጥያቄዎች ናቸው። በአንድ ጥናት ሊመለሱ አይችሉም። የዚህ ጥናት አነሳስ የመጀመሪያውን ጥያቄ ለመመለስ ነው፤ በእርግጥ በተማሪዎች የሰብዕና ዓይነትና በድርሰት በመፃፍና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና አለ? የሚለውን ። በሀገራችን ይህን በተመለከተ የተደረጉ ጥናቶች ባይኖሩም፤ በውጭ ሀገር በርካታ ጥናቶች ተካሂደዋል። ከነዚህ ጥናቶች መካከል አብዛኞቹ በቋንቋ ችሎታና በሰብዕና መካከል ግንኙነት እንዳለ ያረጋግጣሉ። /ሩቡን 1975፣ ሮዥር 1975፣ ቡች 1982፣ ሙሊይ 1988/።

ይሁን እንጂ በሀገራችን የተማሪዎች የሰብዕና አይነት ከተለያዩ የቋንቋ ክሊሎች ጋር ያለው ዝምድና ከግምት የሚገባ ትኩረት ተሰጥቶት አያውቅም። ለዚህ ጥናት ትኩረት መሠረቱም ይኸው የትኩረት መነፈግ ጉዳይ ነው። ለጥናቱ የተመረጡት የኮተቤና የባህርዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጆችና የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋ ጥናት ተቋም ተማሪዎች ናቸው። ከሶስቱ ኮሌጆች የተወሰዱት ተማሪዎች የመጀመሪያ ዓመት ተማሪዎች ከመሆናቸው በላይ ድርሰት መፃፍና አንብቦ መረዳትን በተመለከተ የወሰዱዋቸው ኮርሶች የሉም። ከሁሉም ባላይ ግን ጥናቱን በኮሌጆች ላይ አንዲያተኩር ያደረገው ተማሪዎቹ ለጥናቱ መሠረት የሆነውን የአይሲንክ የሰብዕና መለያ / Eysenck Personality Inventory / በሚገባ ለመሙላት በመቻላቸው ነው።

1.2. የጥናቱ ዓላማ / Objective of the study /

ይህ ጥናት በኮተቤና የባህርዳር መምህራን ኮሌጆች በመደበኛ ፕሮግራም፣ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም በማታው ክፍል የሚማሩ የአንደኛ አመት የዲፕሎማ ፕሮግራም ተማሪዎችን ድርሰት በማፃፍና የአንብቦ መረዳት ፈተና በመፈተንና

የሰብእና መለያ የጽሁፍ መጠይቆችን በማስሞላት፣ በተማሪዎች ተሳታፊነት ጭምትነት / Extroversion - Introversion / የሰብእና አይነትና የድረሰት መፃፍና የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለውን ዝምድና ይፈትሻል። በዚህም ጥናቱ የሚከተሉትን አላማዎች ለግብ ያበቃል፤

- 1. የተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት ከድረሰት መፃፍና አንብቦ ከመረዳት ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና መመርመር፤
- 2. ተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት ከድረሰት መፅፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር በሚኖረው ዝምድና ላይ / በእርግጥ ዝምድና ካለ / የእድሜ ልዩነት የሚያስከትለውን ተፅእኖ መመርመር፤
- 3. ተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት ከድረሰት መፃፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር በሚኖረው ዝምድና ላይ / በእርግጥ ዝምድና ካለ / የጾታ መለያየት የሚያስከትለውን ተፅእኖ መመርመር፤
- 4. ከተሳታፊነትና ከጭምትነት መካከል ለድረሰት መፃፍና ለአንብቦ መረዳት ተስማሚ የሚባል የሰብእና አይነት መኖር ያለመኖሩን መመርመር።

1.3. የጥናቱ አስፈላጊነት / Importance of the study /

በተሳታፊነት - ጭምትነትና በድረሰት መፃፍና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለውን ዝምድና የማጥናት አስፈላጊነትን አስመልክቶ ለሚነሳ ጥያቄ የሚከተሉት መልሶች ሊሰጡት ይችላሉ።

- 1. መምህራን ለተማሪዎች የተለያዩ የሰብእና አይነት ግምት መስጠት እንዳለባቸው ለማስገንዘብ፤
- 2. የማስተማሪያ መሣሪያዎችን የሚያዘጋጁ ባለሙያዎች የተለያዩ የሰብእና አይነት ያላቸው ተማሪዎች የመማር ምርጫ እንደሚለያይ በመገንዘብ፤ ተሳታፊውን ለመማር የሚቀሰቅስ፣ የጭምቱን የመማር ፍላጎት የሚቀንስ

ወይም የተገለበጠሽ የሆኑ የማስተማሪያ መሳሪያዎች እንዲያዘጋጁ

ለማስገንዘብ፤

- 3. ተሳታፊነት - ጭምትነትም ሆነ ሌሎች የሰብእና አይነቶች ከጭንቁም ሆነ ከሌሎች ችሎታዎች ጋር ያላቸውን ዝምድና በሚመለከት ወደፊት ለሚደረጉ ጥናቶች መነሻ ሃሳብ ማስጨበጥ።

1.4. የጥናቱ ወሰን / Delimitaton of the study /

የዚህ ጥናት ዋና ትኩረት በአንብቦ መረዳትና በድርሰት መጻፍ ችሎታዎችና በተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት መካከል ያለውን ዝምድና መመርመር ነው። ተጠኝዎቹ የባህርዳርና የኮተቤ መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ የመደበኛ ፕሮግራም፣ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የጭንቁሞች ጥናት ተቋም የማታው ፕሮግራም የአንደኛ ዓመት የዲፕሎማ ፕሮግራም ተማሪዎች ናቸው። ጥናቱ የተካሄደው ተጠኝዎቹ የጻፉባቸው ድርሰቶችና የአንብቦ መረዳት ፈተናዎቻቸው ታርሞ ያገኙትን ውጤት በአይሲንክ የሰብእና መለያ ካገኙት ውጤት ጋር / በአይሲንክ የሰብእና መለያ ከፍተኛ ውጤት ተሳታፊነትን፤ ዝቅተኛ ውጤት ደግሞ ጭምትነትን ያመለክታል / በማገናዘብ ነው። በሰብእና አይነትና በጭንቁ ችሎታ መካከል ባለው ዝምድና ላይ ተፅእኖ የሚያስከትሉ በርካታ ጉዳዮች ቢኖሩም፣ ይህ ጥናት በተለየ የተመለከተው የእድሜና የጾታ ልዩነትን ብቻ ነው። ከሁለቱ ውጭ የአፍ መፍቻ ጭንቁ፣ ባህል፣ የቤተሰብ ኢኮኖሚ፣ ወዘተ. የመሳሰሉት በችሎታና በተሳታፊነት - ጭምትነት ዝምድና ላይ ያላቸውን ተፅእኖ ይህ ጥናት አልተመለከተም።

1.5. ምህዳረ - ቃላትና ምልክቶች

ዓመተ ምህረት / ዓ.ም. / = በዚህ ጥናት ውስጥ ዓ.ም. የሚል ምህዳረ ቃል ከተሰጠባቸው የዘመን አቆጣጠሮች በስተቀር ሌሎቹ እንደአውሮፓውያን አቆጣጠር የቀረቡ ናቸው።

ከ/መ/ማ/ኮሌጅ = ከተቤ መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ

ባ/መ/ማ/ኮሌጅ = ባህርዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ

ዳ/ጥ/ተዳም = የዳንዳዎች ጥናት ተዳም

- df** = degrees of freedom (The number of observation less the number of restriction placed on them).
- K** = The number of categories
- M** = The arithmetic average of the scores in a distribution.
- N** = Number of observation in a population.
- n** = Number of observation in a sample
- r** = Sample correlation coefficient.
- sz** = Estimated variance of the population based upon the sample.
- tcv** = The critical value of the appropriate t distribution.
- to** = t observed / calculated.
- SD** = Standard deviation.
- Σ** = Sum of all seares that follows.
- Σx²** = Sum of all squared scores that follows.
- $\bar{X}$** = Arithmetic mean for the variable X .

ምዕራፍ ሁለት

ክለሳ ድርሳናት

በዚህ ክፍል ከጥናቱ ጋር ተዛማጅነት ያላቸው ጥናቶችና ስነፅሁፎች ይቀርባሉ።

2.1. ሰብእና የቋንቋ ችሎታ

ቋንቋ መማርና የቋንቋ ችሎታን ከሰዎች ሰብእና / personality / ጋር አቆራኝቶ ማጥናቱ የመስኩን ምሁራን ትኩረት ከሳበ ውሎ ያደረገ ቢሆንም፤ በተደረጉት ጥናቶች የተገኙት ውጤቶች ጉዳዩን ከመደምደሚያ ላይ ለማድረስ በቂ አይደሉም። በዚህም የተነሳ ዛሬም በጉዳዩ ላይ በርካታ ጥናቶች እየተካሄዱ ነው።

ብራውን /1994/ ኬንዝን በዋቢነት በመጥቀስ እንደሚያስገነዝበው፤ ቋንቋ የሰው ባህርይ ነው። በመሆኑም ስለቋንቋ ለመዳም ሆነ ችሎታ ማጥናት ባህርይን ከማጥናት መነጠል የለበ ትም። ባህርይም ቢሆን ከቋንቋ ተነጥሎ መጠናት አይገባውም። የሰውን ስሜት፤ ለስሜቱ የሚሰጠው ምላሽ (response)፤ እምነትና እሴት (value) ማወቅ በቋንቋ ለመዳ ትወራ እጅግ ጠቃሚ ጉዳይ ነው። በአጠቃላይ ሰብእና፤ በተናጠል ደግሞ የሰብእና አይነቶች (personality type) ቋንቋን ከመልመድ ሒደትም ሆነ በመጨረሻ ከሚገኘው /ከሚዳብረው ችሎታ ጋር ያለው ቁርኝት ቸል ሊባል እንደማይገባው ብራውን ጨምሮ ይገልጻል።

ሙዲይ /1988 /፤ ሰብእና ቋንቋን በመልመድና በቋንቋ ችሎታ ላይ ያለው ተጽእኖ በተቀዳሚነት ሊጠና የሚገባው እንደሆነ አበከር ይገልጻል። እንደ ሙዲይ አገላለጽ ቋንቋን በተመለከተ ከፍተኛውና የመጀመሪያው ትኩረት ማረፍ ያለበት በሰብእና ላይ ነው። ሰብእና ሲባልም ሰዎች አለምን የሚመለከቱበትንና ለመማር የሚመርጡትን መንገድ-ያጠቃልላል። የሰዎች ሰብእና መለያየት ለአለም ያላቸው ግምትና የመማር ምርጫቸው እንዲለያይ ያደርጋል። እንደ ሙዲይ አገላለጽ አንድሰው ከ50 % - 80 %

የሚሆነውን የሰብእና አይነት ይዞ የሚወለድ / በዘር የሚወርስ / በመሆኑ መተኮር ያለበት በሰብእናው ላይ ነው። በተጨማሪም ሰብእና ከጽንፍ ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና በወጉ ማጥናት ለአዲስ የማስተማሪያ ብልህነት (teaching strategy) መሠረት እንደሚጠል ያስገነዝባል። ተማሪዎች አለምን በተለያዩ መንገድ እንደሚገነዘብዋት የጽንፍ መምህራን ማወቅ አለባቸው። ይህ ደግሞ በተመሳሳይ መንገድ የተማሩ ተማሪዎች በተለያዩ መንገድ ምላሽ ሊሰጡ እንደሚችሉ ሊያሳውቃቸው ይችላል። ይህ ከሆነ መምህሩ ተማሪው ራሱን እንዲመስል ከመጠበቅ ይልቅ ለተማሪው ተሰጥእ/ሰብእና የሚስማማ የማስተማሪያ መንገድ መቀየስ እንደሚገባው ይገነዘባል። ከዚህም በተጨማሪ የተማሪዎች ሰብእናና ሰብእናቸው ከሚማሩት ትምህርት ጋር ያለው ዝምድና ያለመታወቅ በመማሪያ መጸሀፍት ዝግጅት ላይ ችግር እንደሚያስከትል ሙዲይ / 1988 / ይገልጻል። መምህራንና የመጸሀፍት አዘጋጆች አብዛኛውን ጊዜ ልብ ባለማለት ለተወሰኑ ተማሪዎች ተስማሚ የሆኑ መጸሀፍትን ሊያዘጋጁ ይችላሉ። ይህ ደግሞ የተወሰኑ ተማሪዎችን ለመማር ሊያነሳሳ፣ የሌሎችን የመማር ፍላጎት ሊያኮስስ ይችላል።

ሳቪጅ /1962/፣ ሰብእና ከትምህርት ክዋኔ (academic performance) ጋር ከፍተኛ ቁርኝት ያለው ጉዳይ ስለሆነ በስፋት መጠናት እንዳለበት ታሳስባለች። እንደምሁርዋ አባባል እድሜም ከተጠኝዎች የሰብእና ክፍልና የትምህርት ችሎታ ጋር ያለው ዝምድና ግምት ሊሰጠው ይገባል።

ቡች /1982/፣ ኢንትዊልሰልና ኢንትዊልሰል /1970/ንና ኮዌልና ኢንትዊልሰል /1971/ን በመጥቀስ እንደምትገልጻው፣ ሰብእና በተማሪዎች ላይ የሚያሳድረው ተጽእኖ ከመማሪያ ክፍል ውጭ በተማሪዎች የጥናት ዘዴ ምርጫ ላይም ተጽእኖ ያሳድራል። የተማሪዎች ሰብእና የተገነባበት የሰብእና አይነት መለያየት ተማሪው ለጥናት የሚመመርጠው መንገድ እንዲለያይ ያደርጋል። ይህም በፋንታው በተማሪው የትምህርት ችሎታ ላይ ትልቅ ተጽእኖ አለው። አንቶኒ /1982/ በሰብእናና በጉብዝና (intelligence) መካከል ዝምድና ለመኖሩ በጥናት የተደገፈ ስነጽሁፍ አቅርቧል።

በአጠቃላይ ሰብእና፣ በተለይ ደግሞ ሰብእና የተገነባበት የሰብእና አይነት ከቋንቋ ለመዳ ወይም መማርና ከቋንቋ ችሎታ ወይም ከአጠቃላይ ችሎታ ጋር ጠንካራ ግንኙነት እንዳለው የሚገለጹ በርካታ ስነ-ምግባሮች አሉ። አብዛኞቹ በጥናት የተደገፉ ናቸው። ከተደረጉት ጥናቶች ውስጥ አብዛኞቹ የተወሰኑ የሰብእና አይነቶችን በመውሰድ የተደረጉ ሲሆኑ፣ እንዲሁ ጥናቶች ከቋንቋ ለመዳ/መማርና ችሎታ ጋር ጥብቅ ቁርኝት አላቸው በሚባሉት የተሳታፊነት-ጭምትነት / Extraversion - Introversion / የሰብእና አይነት ላይ ያተኮሩ ናቸው። ቤንዲግ /1960/፣ ሳቪጅ /1962/፣ ኮርቲስ /1969/፣ ኢንትዊስልና ኢንትዊስል /1970/፣ ኢንትዊስልና ዊልሰን /1970/፣ ከሊንና ጌል /1971/፣ አንቶኒ /1982/፣ ካሪጋን /1960/፣ ኮዌልና ኢንትዊስል /1971/፣ ሙዲይ /1988/፣ ቡች /1982/ና ራዲንግ /1970/ ከእነዚህ ጥናቶች ጥቂቶቹ ናቸው።

2.2. ተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት

የተሳታፊነት-ጭምትነት የሰብእና አይነትን አስመልክቶ በርካታ ጥናታዊ ትንታኔዎች በምሁራን የተሰጡ ቢሆንም፣ የሰብእና አይነትን ተንትኖ በማጥናት ሰፊ ጥናታዊ ጽሁፍ ያበረከተው ጄ.ኤች.አይሲንክ ነው። አይሲንክና አይሲንክ /1969/ “personality structure and measurement” በሚለው መጽሀፋቸው የተሳታፊነት-ጭምትነትን የተለያሉ ባህሪያትና መለያ መጠይቆችን በጥልቀት ተንትነዋል። ይህ ማለት ግን ከአይሲንክ አስቀድሞ ተሳታፊነት-ጭምትነትን አስመልክቶ የተሰሩ ስራዎች የሉም ማለት አይደለም።

ጀንግ /1921/ ሰብእና ሁለት ዋና ዋና መቀስቅሶች (attitudes) እንዳሉት በመግለጽ ትንታኔ መስጠቱን አይሲንክና አይሲንክ /1969/ ይገልጻሉ። እነዚህም የተሳታፊነት መቀስቀስ እና የጭምትነት መቀስቀስ ናቸው። የፍሩድ ተከታይ የነበረው የስዊዝ የስነልቦና አማካሪ ጀንግ ጭምትነትና ተሳታፊነት የሚሉትን ስያሜዎች ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመ መሆኑንም እነ አይሲንክ ጨምረው ይገልጻሉ። እንደ ጀንግ አገላለጽ

የተሳታፊነት መቀስቀስ ሰውዬውን ወደውጪያዊው ተጨባጭ አለም የሚገፋፋ ሲሆን፤ የጭምትነት መቀስቀስ ደግሞ ወደ ውስጣዊ ግላዊ አለም የሚገፋፋ ነው። ሁለቱም መቀስቀሶች በአንድ ሰው ሰብእና ውስጥ እንደሚገኙም ይገልጻል። ልዩነቱ ከሁለቱ መቀስቀሶች አንዱ በሌላው ላይ አይሎ የመገኘቱ ጉዳይ ነው። አንዱ መቀስቀስ በሌላው ላይ ገኖ አእምሮአዊ (conscious) በሚሆንበት ጊዜ ሌላው ደግሞ ጥገኛና ኢ-አእምሮአዊ (unconscious) ይሆናል። ለምሳሌ “ኢጎ” (ego) ከውጪኛው ተጨባጭ አለም ጋር ያለው ግንኙነት ሲገንና ተሳታፊነት አእምሮአዊ ሲሆን፤ የሰውየው ኢ-አእምሮአዊ ጥገኛ የሰብእና መቀስቀስ ጭምትነት ይሆናል። ጀንግ እንደሚለው፤ የሰብእናን መቀስቀስ የሚወስነው የግለሰቡ ደመናኛላዊ ሀይል (instinctual energy) ነው። ይህ ሀይል ሰውየውን ወደውጪያዊው ተጨባጭ አለም የሚገፋፋ ከሆነ ተሳታፊነት በሰብእናው ውስጥ ገኖ ይታያል። ይህ ካልሆነና ትኩረቱ ወደ ራሱ ውስጣዊና ግላዊ አለም ከሆነ ተሳታፊነት ኢ-አእምሮአዊና ጥገኛ ይሆናል።

ቁሳዊም ሆነ መንፈሳዊ ፍላጎትን ለማሟላት ለውጪያዊው ተጨባጭ አለም ከፍተኛ ግምት መስጠት፤ ማህበራዊ እውቅናን መፈለግ፤ ተግባቢነት፤ ተባባሪነት፤ ታማኝነት፤ ግልፅነትና የወደፊት ሀይወትን ብሩህ አድርጎ መመልከት የተሳታፊነት ዋና ዋና ባህርያት መሆናቸውን ጀንግ ይገልጻል። በሌላ በኩል ጭምቶች ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡት አእምሮአዊና ምሁራዊ ለሆኑ ጉዳዮች መሆኑን በመጥቀስ በሙከራ ማመንና ስሜታዊ ያለመሆን የጭምቶች መለያ ባህርያት መሆናቸውን ያከላል።

ሙዲይ /1988/፤ ተሳታፊነት - ጭምትነትን አስመልክቶ የሰጠው ትንታኔ በአብዛኛው በጀንግ ከቀረበው ጋር ተመሳሳይ ነው። እንደ ጀንግ ሁሉ ሙዲይም የተሳታፊዎች ከፍተኛ ትኩረት በውጭኛው ተግባራዊ አለም ለሚከናወኑ ተግባራትና ለሌሎች ሰዎች እንደሆነ ይገለጻል። ለውስጣዊው የሀሳብና የፅንሰ ሀሳብ (Concepts and ideas) አለም ትኩረት መስጠት በአንፃሩ የጭምቶች ባህርይ እንደሆኑም ያብራራል።

ምንም እንኳን ተሳታፊነት - ጭምትነት የሚለውን ስያሜ ባይጠቀምም ክርስቲያን [1948/ ሳይክሎሎጂም እና ስቲዞሎጂም በማለት ሰብእናን በሁለት አይነቶች በመከፋፈል ያደረገው ጥናት ከተሳታፊነት - ጭምትነት ጋር ተመሳሳይ መሆኑን አይሲንክና አይሲንክ [1969/ ይገልጻሉ። አይሲንክ የክርስቲያንና የተከታዮቹን ሥራ ከልሶ ከመረመረ በሁዋላ ክፍፍሉ ቀደምት ምሁራን ተሳታፊነት - ጭምትን ብለው ከሰጡት ክፍፍል ጋር ተመሳሳይ መሆኑን አመልክቷል።

ግሮስ፣ ጀንግና ክርስቲያን በሰጡት ትንተና ለሰብእና መለያየት (personality difference) ያቀረቡት ምክንያት የተለያየ ነው። ግሮስ ለሰብእና መለያየት ምክንያት አድርጎ ያቀረበው በዘር የሚወስን ተፈጥሮአዊ ማእከላዊ የህዋሳት ሥርዓት (central nervous system) ነው። ጀንግ በሌላ በኩል አካባቢና የዘር ውርስ ለሰብእና መለያየት ምክንያት እንደሆኑ ይገልጻል። ክርስቲያን ለሰብእና መለያየት ምክንያት የሚያደርገው ትክል - ሰውነትን/የሰውነት አቅዋም አገንባብን ነው። ስለዚህም በሰውነት አቅዋምና በሰብእና መካከል ጥብቅ ቁርኝት እንዳለ ይገልጻል። እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በመስኩ የተሰሩ ስራዎች ሦስቱ ምሁራን ለሰብእና መለያየት የሚሰጡትን ምክንያት በተመለከተ ለአንዱም በሙከራ የተረጋገጠና ተጨባጭ ማስረጃ አላቀረበም /አይሲንክና አይሲንክ፣ 1969/።

ሰብእናን ተሳታፊነትና ጭምትነት ብሎ ከመከፋፈል በሻገር የሰብእና መለያ መጠይቅ በማዘጋጀት የመጀመሪያውን ጥናት ያካሂደው ገልፎርድ ነው። አይሲንክና አይሲንክ [1969/ እንደሚጠቅሱት፣ ገልፎርድ በ1934፣ በ1936ና በ1939 ከባለቤቱ ጋር በመሆን፣ እንዲሁም በ1956 ከዘመርማን ጋር ያካሂዳቸው ጥናቶች ከፍተኛ ተቀባይነት አግኝተዋል። ለጥናቱ የተጠቀመበት መጠይቅም የሰብእና አይነቶችን ለመለየት የነበረውን ችግር አቃሏል።

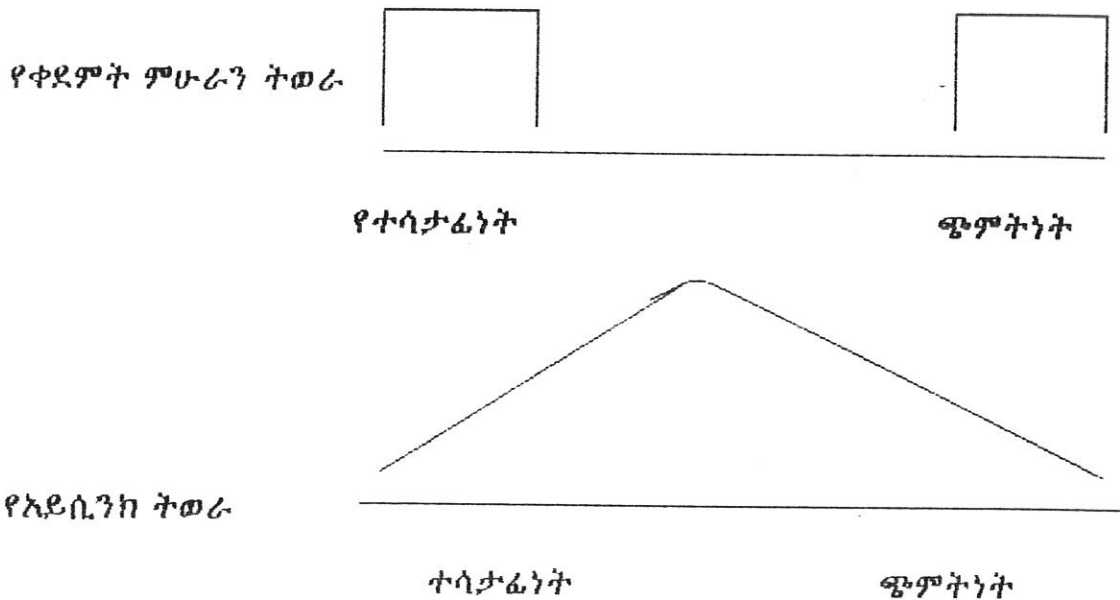
ከገልጫድ ቀጥሎ የራሱን የሰብእና መለያ በማዘጋጀት በተሳታፊነት -
ጭምትነት ላይ ጥናት ያደረገው ኬትል ነው። ሚሼል /1971/ እንደሚገልጸው ኬትል
በ1950ና በ1965 በመስኩ ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ጥናት አድርጓል። በተለይ የሰብእና
“ትሬቶችን” (personality traits) በመከፋፈል፤ የሰብእና መለያየት “ከትሬቶች” መለያየት
ጋር ያለውን ቁርኝት አብራርቶ አሳይቷል። ኬትል ለሰብእና መለያየት ምክንያቱ የዘርና
የአካባቢ ድምር ተፅእኖ እንደሆነ ይገልጻል።

እነዚህና ሌሎች ስራዎች ተሳታፊነት-ጭምትነትን አስመልክቶ ቢቀርቡም ቀደም
ብሎ እንደተጠቀሰው ጥናቱን ከፍተኛ ደረጃ ያደረሰው ኤች.ጄ. አይሲንክ ነው። አይሲንክ
ከ1947 ጀምሮ የሰብእና አይነቶችን በተመለከተ በርካታ በምርምር ውጤቶች ላይ
የተመሠረቱ ስነፅሁፎችን በማቅረብ የመስኩ ጥናት እንዲዳብር አረድቷል። የተለያዩ
የሰብእና መለያዎችንም አዘጋጅቷል። ከነዚህም መካከል ማውድስለይ ሚዲካል መጠይቅ
(Maudsley Medical Questionnaire) ፣ ማውድስለይ የሰብእና መለያ (Maudsley personality
Inventory) ፣ አይሲንክ የሰብእና መለያ (Eysenck personality Inventory) ና አይሲንክ
የሰብእና መጠይቅ (Eysenck personality Questionnair) ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

ኬትልና አይሲንክ የሰዎችን ተፈጥሮ፣ ሀሊናና አስተሳሰብ በተለያዩ መንገድ
ይመለከቱታል። ሚሼል /1972/ የአመለካከታቸው መሠረታዊ ልዩነት ዋና ዋና የሰብእና
አይነቶች (basic dimension of personality) ላይ መሆኑን ይገልጻል። ኬትል 16 ዋና ዋና
የሰብእና አይነቶች እንዳሉ ሲገልፅ፣ አይሲንክ ግን ከዚህ በጣም ባነሱ ዋና ዋና የሰብእና
አይነቶች ላይ ያተኩራል። ከዚህም ሌላ ዋና ዋና የሰብእና አይነቶች በሁሉም ሰው ውስጥ
የማይገኙ፣ እንዲያውም ማንኛውም ሰው የሚለያይባቸው ናቸው የሚለው የኬትል
አመለካከት በአይሲንክ ዘንድ ተቀባይነት የለውም። አይሲንክ ዋና ዋና የሰብእና አይነቶች
በአንድ ቦታ የተወሰኑ ሳይሆኑ ቀጣይ መሆናቸውን ይገልጻል። በዚህም “ትሬትን”
ቀጣይነት የሌለውና በአንድ ቦታ የተከማቸ አድርገው በሚመለከቱት ቀደምት ምሁራን

ትወራ አይሰማም። የሚከተሉት ግራፎች ይህንኑ የቀደምት ምሁራን / ኬትልንም ይጨምራል/ና የአይሲንክ ዋና ዋና የሰብእና አይነቶች ስርጭት የሚያሳዩ ናቸው።

2.1. የተለያዩ ምሁራን የተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነትን የሚገልጹበትን ሁኔታ የሚያሳይ ግራፍ።

ምንጭ - Liebert, M, Robert and Spiegler O, Michael (1997).

በአይሲንክ የሰብእና ተዋረዳዊ ሞዴል ላይ የመጀመሪያውን እርከን የሚይዙት ዋና ዋናዎቹ የሰብእና አይነቶች ናቸው። ይህም ማለት በሰብእና ላይ ከፍተኛ ጫና ያሳድራሉ ማለት ነው። ከዋና ዋና የሰብእና አይነቶች በአንድ ደረጃ ዝቅ ብሎ የሚገኘው “ትሬት” ነው። “ትሬት” ደግሞ ከባህርያዊ ምላሽ (habitual response) ይቀየራል። ከባህርያዊ ምላሽ ዝቅ ብሎ በመጨረሻው እርከን ላይ የሚገኘው ንጥል ምላሽ (specific response) ነው። ንጥል ምላሽ ልምድ (habit) የሚመሠረትበት ነው።

ላለፉት አርባ አምስት አመታት የሰብእናን ክፍፍል አስመልክቶ አይሲንክና ተከታዮቹ ባደረጉባቸው ጥናቶች ሁለት ዋና ዋና የሰብእና አይነቶች እንዳሉ አሳውቀዋል እነዚህም የሰብእና አይነቶች ተሳታፊነት - ጭምትነትና “ስቴብሊቲና አንስቴብሊቲ”

የተባሉት ናቸው። የሰብእና አይነቶቹን ለይቶ ከማመልከት ባሻገር የልዩነታቸውን መሠረት፣ መሠረታዊ ልዩነታቸውንና መለያ መጠይቆቻቸውንም በተመለከተ በርካታ ስራዎች በአይሲንክና በተከታዮቹ መሰራታቸውን አይሲንክና አይሲንክ /1969/ ይገልጻሉ። አይሲንክና አይሲንክ አይሲንክ /1952፣ 1961፣ 1964/ በዋቢነት በመጥቀስ እንደገለጹት ለሰብእና መለያየት ዋናው ምክንያት ዘር ነው። አይሲንክ ሰብእና በዘር ውርስ የሚወሰን መሆኑን አጥብቆ ይገልጻል። አካባቢ የሰብእና ልዩነትን በተመለከተ ከግምት የሚገባ የምክንያትነት ድርሻ እንደሌለውም አስምርቦታል።

ይሁን እንጂ አይሲንክ ለሰብእና ልዩነት የሚያቀርበውን ምክንያት ብዙዎቹ አይቀበሉትም። ሙዲይ /1988/ ለሰብእና ልዩነት ምክንያቱ ዘር ብቻ ሳይሆን አካባቢም ጭምር እንደሆነ ያስገነዝባል። አካባቢ ለሰዎች ሰብእና መለያየት ከ20 - 50 ከመቶ የሚሆን የምክንያትነት ድርሻ ሊኖረው እንደሚችል ይገልጻል። ይሁንና ሙዲያም ቢሆን ለዘር የሰጠው የምክንያትነት ድርሻ ከሚገባው በላይ ሰፊ መሆኑን ምሁራን ይገልጻሉ። ጉልድ የዘር ውርስን ለሰብእና መለያየት በዋና ምክንያትነት መቅረብ አይቀበለውም። ይኸው ተመራማሪ /1981፣ 1121-2/ እንደሚገልጸው፣ ለሰብእና ልዩነት አብይ ምክንያቱ አካባቢ ነው። አይሲንክ ለሰብእና መለያየት በምክንያትነት ያቀረባቸውን ነጥቦች ከልሶ በመተንተን የነጥቦቹን ትክክል ያለመሆን አላይቷል። እንደ ጉልድ አባባል አይሲንክን ወደዚህ ስህተት የመራው ጥናቶቹ በሙሉ በስታትስቲካዊ ቀመር ላይ ብቻ ያተኮሩ መሆናቸው ነው። በስታትስቲካዊ ቀመር ላይ የተመሠረተ ጥናት ደግሞ በቀመር ‘ትክክለኛ’ ቢሆንም፣ በነገሮች መካከል ያለውን ምክንያታዊ ዝምድና አያመለክትም። አይሲንክ በምክንያት ለማይዛመዱ ነገሮች ትወራዊ ትርጉምና ምክንያታዊ ግንኙነትን ለመስጠት በመሞከሩ ለዘር ያለውን አድሎ አንፀባርቆበታል።

ጉልድ /1981/ የሰብእና ልዩነት የሚጀምረው ከአንጐል ውስጥ መሆኑን ይገልጻል። ይህ ልዩነት የሚገለጸው በተፈጥሮአዊ ችሎታችን ላይ በሚገነባው ባህልና ግንባታው

በሌላም በኩል ጭምቶች ዝምተኞች፤ ለውስጣዊ ሀሳባቸው ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡ (introspective) ፣ በንግግር ሀሳብ ከመለዋወጥ ይልቅ ማንበብን የሚመርጡ፣ በጣም ከሚቀርቧቸው ጓደኞቻቸው ጋር ካልሆነ በስተቀር አብዛኛውን ጊዜ ብቸኝነትን የሚመርጡ ናቸው። ከዚህም ሌላ ጭምቶች ለሚያከናውኑት ተግባር በቅድሚያ የረዥም ጊዜ እቅድ የሚያወጡ፤ በጊዜያዊ ስሜታቸው የማይመሩና ደስታና ፈንጠዝያ የማያስደስታቸው ናቸው። በየእለቱ ለሚገጥሙባቸው ጉዳዮች ትኩረት መስጠት፣ እጅግ አልፎ አልፎ ካልሆነ በስተቀር አለመበሳጨት፣ በቀላሉ አለመቆጣት፣ ለሀበረተሰብ ባህላዊ እሴቶች ከፍተኛ ግምት መስጠትና የወደፊት ሀይወትን አጠልኹቱ መመልከት የጭምቶች ዋና ዋና ባህርያት ናቸው። ከዚህም ሌላ ታማኝነት የጭምቶች ተጨማሪባህሪ ነው።

2.2.1. ተሳታፊነት - ጭምትነትና እድሜ

አንቶኒ /1973/ አይሲንክና አይሲንክ /1964/ን በመጥቀስ እንደሚገልፀው፣ እድሜ ከተሳታፊነት ጋር አሉታዊ ዝምድና አለው። ተሳታፊነት እየጨመረ የሚሄደው በአማካይ ከ7 - 13 አመት የእድሜ ክልል ነው። ከ13 - 14 አመት ባለው የእድሜ ክልል ተሳታፊነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ይደርሳል። ከዚህ በሁዋላ ባለው የእድሜ ክልል ተሳታፊነት አየቀንሰ እንደሚሄድ አንቶኒ ይገልጻል። በሌላም በኩል ተሳታፊነት በከፍተኛ ፍጥነት የሚጨምረው ለሴቶች በአማካይ ከ7 - 11፣ ለወንዶች ደግሞ በአማካይ ከ7 - 10 አመት የእድሜ ክልል ውስጥ መሆኑንና በዝግመታዊ ሁኔታ ይሁን እንጂ እድገቱ ለወንዶች እስከ 13 ዓመት፣ ለሴቶች ደግሞ እስከ 14 ዓመት የእድሜ ክልል ድረስ እንደሚቀጥል አንቶኒ አይሲንክ /1965/ን በመጥቀስ ይገልጻል። ከጠቀሳቸው ጥናቶች በመነሳትና የራሱን የጥናት ውጤት በማክል አንኒ /1982/፣ ተሳታፊነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ የሚደርሰው ከ13 - 14 ዓመት የእድሜ ክልል ውስጥ እንደሆነ ያስገነዝባል። በተጨማሪም ካላርድና ጉድፊሎው /1962/ና ማክአሊስተርና ማርሻል /1969/ ባደረጉት ሰፊ ጥናት ተሳታፊነት በአማካይ የሚጨምረው ከ11 - 13 ወይም ከ11 - 14 አመት የእድሜ ክልል ባለው ጊዜ መሆኑን ያመለክታሉ።

በተሳታፊነት፣ በእድሜና በቸሎታ መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና መኖሩን አንቶኒ (1982)፣ ኢንትዊስትልና ዌልሽ (1969)፣ ዌልስና ኩን (1973)፣ አይሲንክና ኩክስ (1969)፣ ኢሎት (1972) እና ኢንትስዊስትል (1972)ን በመጥቀስ ይገልጻል። አንቶኒ ምሁራኑን በዋቢነት በመጥቀስ እንዳስቀመጠው ከ13 - 14 አመት የእድሜ ክልል ከሚገኙ ተማሪዎች መካከል አማካይ ቸሎታ ያላቸው ዝቅተኛ ወይም ከፍተኛ ቸሎታ ካላቸው የበለጠ ተሳታፊ ናቸው። ከዚህም ሌላ እድሜ ከ14 ወደ 16 አመት ሲጨምር በተሳታፊነትና በቸሎታ መካከል ያለው ዝምድና ከአዎንታዊ ወደ አሉታዊ እንደሚለወጥ ይጠቅሳል። አንቶኒ በተለይ ኢሎት (1972)ንና ኢንትዊስትል (1972)ን በዋቢነት ጠቅሶ ተሳታፊ ህፃናት ከጭምት ህፃናት የበለጠ አጠቃላይ ቸሎታ እንዳላቸው ይገልጻል። ይሁን እንጂ የተማሪዎቹ እድሜ እየጨመረ ሲሄድ ይህ ዝምድና እንደማይታይ፣ እንዲያውም እድሜ ሲጨምር ዝምድናው የተገላቢጠሽ አየሆን እንደሚሄድ ይጠቁማል።

ሌላው በተሳታፊነት - ጭምትነት፣ በእድሜና በቸሎታ መካከል አስተማማኝ ዝምድና እንዳለ በጥናት ያረጋገጠው ዋበርተን (1968) ነው። እንደዋበርተን የጥናት ውጤት ተሳታፊዎች በአንጻሩ ደረጃ፣ ጭምቶች ደግሞ በዩኒቨርሲቲው ደረጃ የተሻሉ ተማሪዎች ሆነው ተገኝተዋል።

2.2.2. ተሳታፊነት - ጭምትነትና ያታ

በተሳታፊነት - ጭምትነትና በያታ መካከል ዝምድና እንዳለ ኮስቴሎና ብራክማን (1965)፣ ፈሬዝና ጊብሰን (1961)ንና ካሪጋን (1969)ን በዋቢነት በመጥቀስ ይገልጻሉ። ኮስቴሎና ብራክማን (1965) ባደረጉት ጥናት የተወሰኑ የሰብእና መለያ ነጥቦች (items) ለያታ የጎላ ልዩነት አሳይተዋል። በሌላም በኩል ሴቶች ከወንዶች የበለጠ የስምምነት (acquiescence) ውጤት አሳይተዋል። ይህም ማለት ለሰብእና መለያ ጥያቄዎች በመልስ አማራጭነት ከቀረቡት ' አዎ ' ወይም ' አይደለም ' ከሚሉ አማራጮች ውስጥ ሴቶች ከወንዶች የበለጠ ' አዎ ' የሚለውን መርጠው ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ በሴትና ወንድ ተጠኝዎች መካከል ያለው አማካይ የተሳታፊነት ውጤት ልዩነት የጎላ አይደለም።

በተሳታፊነት፣ በእድሜና በቸሎታ መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና መኖሩን አንቶኒ (1982) ኢንትዊስተልና ዌልሽ (1969)፣ ዊልስና ኩን (1973)፣ አይሲንክና ኩክስ (1969)፣ ኢሎት (1972)ንና ኢንትስዊስተል (1972)ን በመጥቀስ ይገልጻል። አንቶኒ ምሁራኑን በዋቢነት በመጥቀስ እንዳስቀመጠው ከ13 - 14 አመት የእድሜ ክልል ከሚገኙ ተማሪዎች መካከል አማካይ ቸሎታ ያላቸው ዝቅተኛ ወይም ከፍተኛ ቸሎታ ካላቸው የበለጠ ተሳታፊ ናቸው። ከዚህም ሌላ እድሜ ከ14 ወደ 16 አመት ሲጨምር በተሳታፊነትና በቸሎታ መካከል ያለው ዝምድና ከአዎንታዊ ወደ አሉታዊ እንደሚለወጥ ይጠቅሳል። አንቶኒ በተለይ ኢሎት (1972)ንና ኢንትዊስተል (1972)ን በዋቢነት ጠቅሶ ተሳታፊ ህፃናት ከጭምት ህፃናት የበለጠ አጠቃላይ ቸሎታ እንዳላቸው ይገልጻል። ይሁን እንጂ የተማሪዎቹ እድሜ እየጨመረ ሲሄድ ይህ ዝምድና እንደማይታይ፣ እንዲያውም እድሜ ሲጨምር ዝምድናው የተገላበጠሽ አየሆን እንደሚሄድ ይጠቁማል።

ሌላው በተሳታፊነት - ጭምትነት፣ በእድሜና በቸሎታ መካከል አስተማማኝ ዝምድና እንዳለ በጥናት ያረጋገጠው ዋበርተን (1968) ነው። እንደዋበርተን የጥናት ውጤት ተሳታፊዎች በአንጻሩ ደረጃ፣ ጭምቶች ደግሞ በዩኒቨርሲቲው ደረጃ የተሻሉ ተማሪዎች ሆነው ተገኝተዋል።

2.2.2. ተሳታፊነት - ጭምትነትና ያታ

በተሳታፊነት - ጭምትነትና በያታ መካከል ዝምድና እንዳለ ኮስቴሎና ብራክማን (1965)፣ ፊሬዝና ጊብስን (1961)ንና ካሪጋን (1969)ን በዋቢነት በመጥቀስ ይገልጻሉ። ኮስቴሎና ብራክማን (1965) ባደረጉት ጥናት የተወሰኑ የሰብእና መለያ ነጥቦች (items) ለያታ የጎላ ልዩነት አሳይተዋል። በሌላም በኩል ሴቶች ከወንዶች የበለጠ የስምምነት (acquiescence) ውጤት አሳይተዋል። ይህም ማለት ለሰብእና መለያ ጥያቄዎች በመልስ አማራጭነት ከቀረቡት ' አዎ ' ወይም ' አይደለም ' ከሚሉ አማራጮች ውስጥ ሴቶች ከወንዶች የበለጠ ' አዎ ' የሚለውን መርጠው ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ በሴትና ወንድ ተጠኝዎች መካከል ያለው አማካይ የተሳታፊነት ውጤት ልዩነት የጎላ አይደለም።

በነኮሰቴሎ ጥናት መሠረት ተሳታፊነት - ጭምትነትና የታን በተመለከተ ያለው የጎሳ ዝምድና የሰምምነት ውጤትን የተመለከተ ብቻ ነው። ከዚህ ውጭ በታንና በተሳታፊነት - ጭምትነት መካከል የጎሳ ዝምድና አልተገኘም። ፍሬዝና ጊብሰን /1961/ና ካሪጋን /1960/ ቢሆኑም በታንና በተሳታፊነት - ጭምትነት መካከል አስተማማኝ ዝምድና መኖሩን የሚጠቁሙ ፍንጮች መኖራቸውን ከመጠቀም ባሻገር ያለውን ዝምድና በጥናት አስደግፈው አሳዳዩም። ማክሳድና ኢንትዊስትል /1972/ በስብከትና አይነትና በችሎታ መካከል በሚደረግ ጥናት ጾታ እንደ አንድ ተለውጦ / variable / መታየት እንዳለበት ያሳስባሉ። ይህ የሚያሳየው የተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነትና የታን ዝምድና ሰፊ ጥናት የሚጋብዝ መሆኑን ነው።

2.3. ተሳታፊነት - ጭምትነት ከችሎታ ጋር ያለው ዝምድና

ለማንኛውም ያመች ዘንድ ተሳታፊነት - ጭምትነት ከችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና አስመልክቶ የተደረጉ ጥናቶችን በሁለት ፈርጆ መመለከት ይቻላል። ይኸውም በተለየ ከጭንጭ ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና የሚያመለክቱትን ጥናቶች በአንድ በኩል፣ በሌላ በኩል ደግሞ ከሌሎች የትምህርት መስኮች ጋር ያለውን ዝምድና የሚያመለክቱትን በማስቀመጥ ነው። ከጭንጭ ውጭ ካሉ ችሎታዎች ጋር ያለውን ዝምድና በተመለከተ የተሰሩት ቀድመው ቀርበዋል።

የአይሲንክ ትወራ በትምህርታቸው ከፍተኛ ውጤት ያላቸው ተማሪዎች ዝቅተኛ የተሳታፊነት ነጥብ ያላቸው እንደሆኑ ይጠቁማል። ይህን የሚደግፉ አንዳንድ ጥናቶችም ተደርገዋል። ፊዝሬ /1957/ እና ሊይን /1959/ የአይሲንክ ትወራ ትክክለኛ እንደሆነ በጥናቶቻቸው ውጤቶች አስደግፈው አቅርበዋል። ሳቪጅ /1962/ የዩኒቨርሲቲ የአንደኛ አመት ተማሪዎችን በመውሰድ ባደረገችው ጥናት ዝቅተኛ የተሳታፊነት ውጤት ያላቸው ተማሪዎች ከፍተኛ የተሳታፊነት ውጤት ካላቸው ይልቅ በትምህርት ችሎታቸው እንሚል ቁ አረጋግጣለች። የሳቪጅ ጥናት የትምህርት ችሎታ ከተሳታፊነት ጋር አሉታዊ ግንኙነት እንዳለው አሳይቷል።

ከዌልና ኢንትዊስተል /1971/ የቴክኒክ ኮሌጅ ተማሪዎችን በመውሰድ ባደረጉት ጥናት በተማሪዎች ሰብእና፣ የማጥናት መቀስቀስ (study attitudes) እና የትምህርት ውጤት መካከል ያለውን ዝምድና በተመለከተ ያገኙት ውጤት ምንም እንኳን በትምህርት ውጤታቸው ልቀው ባይገኙም ጭምቶች የተሻለ የጥናት መቀስቀስ እንዳላቸው አረጋግጠዋል። ማክሳድ /1980/ በአሜሪካና በእንግሊዝ በአብዛኛው ተቀባይነት የነበረው፣ በተለይ በአንደኛ ደረጃ በተሳታፊነትና በትምህርት ችሎታ መካከል አዎንታዊ ግንኙነት የመኖሩ ጉዳይ ትክክለኛ እንዳልሆነ ገልጾልኝ። ማክሳድ በሰሜን ናይጀሪያ በሚገኙ የአንደኛ ደረጃ ተማሪዎች ላይ ባደረገው ጥናት ያገኘው ውጤት ተሳታፊነት ከችሎታ ጋር ያለው ዝምድና አዎንታዊ ሳይሆን አሉታዊ መሆኑን የሚያመለክት ነው። ለዚህ የጥናት ውጤት መለያየት ማክሳድ የሚሰጠው ምክንያት ምናልባት የአካባቢ ልዩነት ሊሆን ይችላል የሚል ነው። በሌላም በኩል ባከን /1959/ የተሳታፊዎችና የጭምቶች የችሎታ ልዩነት እንዲተሰማሩበት ሥራ ፀባይ የሚለያይ መሆኑን ይገልጻል። ባከን ተሳታፊዎች ትኩረት በሚጠይቅ ሥራ ላይ ሲሰማሩ ችሎታቸው አየቀነሰ እንደሚሄድ ይገልጻል።

በተቃራኒው ቤንዲንግ /1969/፣ ኢንትዊስተልና ኢንትዊስተል /1970/፣ ኢንትዊስተልና ዊልሰን /1970/ ከትምህርት ችሎታ ጋር ከግምት የሚገባ ዝምድና ያለው የሰብእና አይነትና ጭምትነት ብቻ እንደሆነ ይገልጻሉ። ክሊንና ጌል /1979/ በተከታታይ አምስት አመታት በዩኒቨርሲቲ የሰነልቦና ኮርስ የሚወሰዱ ተማሪዎች ላይ ባደረጉት ጥናት በተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነትና በትምህርት ውጤት መካከል ያለው ዝምድና ዝቅተኛ እንደሆነና ከዝቅተኛነቱም የተነሳ በሰብእና አይነትና በችሎታ መካከል ዝምድና አለ ብሎ ለመገመት እንደማይቻል አስታውቀዋል። እንደ ክሊንና ጌል ሁሉ ኮርቲስ /1969/ ባደረገው ጥናት በሰብእና አይነቶችና በትምህርት ችሎታ መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና አላገኘም።

እስከአሁን የተጠቀሰው ተሳታፊነት - ጭምትነት ከጠቅላላ የትምህርት ችሎታ ወይም ከዳንዳ ውጭ ካሉ ችሎታዎች ጋር ያለውን ዝምድና የተመለከተ ነው። አሁን

ደግሞ ከተለያዩ የቋንቋ ክሂል ችሎታዎች ጋር ያለውን ዝምድና እንመልከት። ሙዲይ /1988/ በሰብእና አይነትና በመማሪያ ዘዴ ምርጫ መካከል ዝምድና መኖሩን አመልክቷል።

የተሳታፊ ተማሪዎች የመማር ምርጫ የታወቁ እውነቶች

(specific facts) ላይ ያተኮረ ትኩረት በማይጠይቅ ድርጊት የታገዘ፤ ምሳሌዎችን በማሰብም የቀረበ በቡድን ውይይት ላይ የተመሠረተና ማህበራዊ ግንኙነት የሚያስቀድም ነው። የፈተና አቀራረቡም በቃልና በተግባር ቢሆን ይመርጣሉ። በሌላም በኩል ጭምቶች በጽንሰ ሀሳብና በነገሮች መካከል ባለ ዝምድና ላይ በማተኮር የቀረቡ ማገናዘብን ጥልቅ ትኩረትን የሚጠይቅ ነገርን መማር ይመርጣሉ። አስቀድመው መማር የሚመርጡት ህግጋትን ነው። ማንበብንና በግል መስራትን ይመርጣሉ። የፈተና አቀራረብን በተመለከተ ምርጫቸው ጽንሰ ሀሳብ ላይ ያተኮረና በጽሁፍ የቀረበውን ነው።

ሬይዲን /1979/ በማስታወስ ችሎታና በተሳታፊነት መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና እንዳለ አመልክቷል። ለተማሪዎች ምንባብ በማንበብና ከተወሰነ ጊዜ በሁዋላ ምን ያህል ምንባቡን እንደሚያስታውሱት በመፈተን ባደረገው ጥናት በተሳታፊነትና ነገሮችን በአንገራዊ ውስጥ መዝግቦ በመያዝ መካከል ዝምድና ሊኖር እንደሚችል አመልክቷል። ከዚህም በተጨማሪ ሬይዲንግ በማስታወስ ችሎታና በተሳታፊነት መካከል ባለው ዝምድና ላይ የማስታወስ ፈተናው አይነት ከግምት የሚገባ ተጽእኖ እንደሚኖረው ሳይጠቁም አላለፈም።

ቡች /1982/ ከተሳታፊነትና ከጭምትነት የትኛው ለቋንቋ መማርና ችሎታ ተስማሚ የሰብእና አይነት ነው የሚለውን ጥያቄ ለመመለስ በርካታ በጥናት የተደገፉ ስነጥቶች መቅረባቸውን ትገልጻለች። ኔይማን፣ ፍርሊችና ስተርን /1975ን ሮዥር /1975ን፣ ቻስቲይን /1975ን፣ ስሊንገር /1977ንና ሩቢን/1975ን፣ በዋቢነት በመጥቀስ እንደምታመለክተው ተሳታፊነት በተለይ በአውሮፓ ለቋንቋ ትምህርትም ሆነ ችሎታ ተስማሚ የሰብእና ክፍል ተደርጎ ይወሰዳል። ተሳታፊዎች ከጭምቶቹ የተሻሉ ጥሩ የቋንቋ ተማሪዎች ከመሆናቸውም በላይ፣ በተለየ ቦታ ላይ ከሒል (Oral skills) የላቁ

መሆናቸው ከላይ በተጠቀሱት ምሁራን በተደረጉ ጥናቶች መረጋገጣቸውን ትገልጻለች። ጥሩ የቋንቋ ተማሪዎች ከፍተኛ የመግባባት ፍላጎት ያላቸው ናቸው። ይህ ከፍተኛ የመግባባት ፍላጎት መኖር ደግሞ የተሳታፊዎች ባህሪ በመሆኑ የተነሳ ተሳታፊዎች ጥሩ የቋንቋ ተማሪዎች ናቸው የሚል አመለካከት በተለየ ሩቢንና እንዲሁም እንዳላቸው ቡች ትገልጻለች። ስለንገርም ቢሆን ጥሩ የቋንቋ ተማሪዎች መደበኛውንም ሆነ ኢ-መደበኛውን / በትምህርት ቤት የሚከናወነውንም ሆነ ከአካባቢ የሚገኘውን / የመማር ሒደት የሚጠቀሙ እንደሆኑና እነዚህም ተሳታፊዎች መሆናቸውን በመግለጽ ከላይ ከተጠቀሱት የተለየ አመለካከት እንደሌለው ቡች ታክላለች። በማጠቃለያዋ ቡች ተሳታፊነት ለቋንቋ ተስማሚ የሰብእና አይነት ነው ከሚል መደምደሚያ ላይ ለመድረስ አስካሁን የተደረጉት ጥናቶች በቂ ያለመሆናቸውን ትገልጻለች። ቡች /1982/ ያደረገችው ጥናትም ይህንን የሚደግፍ ነው። ቡች ጃፓናውያን ላይ ባደረገችው ጥናት ተሳታፊነት ከቋንቋ ችሎታ ጋር ያለው ዝምድና አሉታዊ እንደሆነ አሳይታለች። ጭምቶች ያላቸው የንባብና የሰዋሰው ችሎታም ከተሳታፊዎች የተሻለ ሆኖ ተገኝቷል። በተለየ በንበት (pronunciation) ና በተሳታፊነት መካከል ያለው ዝምድና አሉታዊ መሆኑ እስከዚያ ጊዜ ድረስ ይታመንበት የነበረው የተሳታፊዎች የተሻለ የንበት ችሎታ ጥያቄ ውስጥ እንዲወድቅ አድርጎታል። ብራውን /1994/ እንደሚያስገነዝበው በብዙዎች መምህራን በተለይ በምዕራባውያን ዘንድ ጭምትነት ለቋንቋ ትምህርትና ለጥሩ የቋንቋ ችሎታ የማያስፈልግ የሰብእና አይነት ተደርጎ ይወሰዳል። ተሳታፊ መሆን በቋንቋ ክፍል ውስጥ የተሻለና ተፈላጊ ተደርጎ ይቆጠራል። መምህራንም ተሳታፊነትን ሲያበረታቱ ይታያሉ። ለዚህም ምክንያቱ ብዙዎቹ መምህራን ያለበቂ ጥናት በማየት ብቻ ተሳታፊዎች ቋንቋን በመማር የተሻሉ ናቸው ብለው ስለሚያምኑ መሆኑን ብራውን ይገልጻል። ጉዳዩ ግምት ከሆነ ደግሞ ጭምቶችም በማንበብና በመፃፍ ከሒል የተሻሉ እንደሆኑ መገመት እንደሚቻል ያመለክታል። ይሁን እንጂ ግምቶች በተደጋጋሚ ጥናት መረጋገጥ እንዳለባቸው ብራውን ያሳስባል።

ሊይን እና ጎርደን /1962/ በሌሎች ምሁራንና በራሳቸው የተደረጉ ጥናቶችን በልሰው በመመርመር፣ ከቋንቋም ሆነ ከሌሎች ችሎታዎች ጋር በተያያዘ ተሳታፊዎችና ጭምቶች የሚለያዩበትን ምክንያት በአራት ነጥብ አጠቃለው እንደሚያቀርቡት ናፕ /1962/ ይገልጻል።

1. የመማር ፍጥነት :- ጭምቶች ከሁኔታዎች የሚሰማማ ምላሽ (conditioned response) በመስጠት ከተሳታፊዎች የፈጠኑ መሆናቸው፤
2. ኢንተላጀንስ :- ኒሮቲክ ጭምቶች ከኒሮቲክ ተሳታፊዎች የበለጠ ኢንተላጀንት መሆናቸው፤
3. የሥራ ትኩረት :- ትኩረትን በሚጠይቁ ስራዎች ላይ ጭምቶች ከተሳታፊዎች የበለጠ ውጤታማ መሆናቸው፤
4. ትክክለኛነትና ፍጥነት :- ጭምቶች በዝግታና በትክክል መሰራት በሚገባቸው ተግባራት ላይ ውጤታማ ሲሆኑ፣ ተሳታፊዎች ግን ተግባራዊ እንቅስቃሴ ላይ ፈጣን ቢሆኑም ትክክለኛነት የሚጎድላቸው መሆኑ ተሳታፊዎችና ጭምቶች በመማር ሂደትና በችሎታ እንዲለያዩ ያደርጋቸዋል።

ለማጠቃለል እስካሁን ድረስ ተሳታፊነት ወይም ጭምቶችን የቋንቋ መማር ሂደትን ይጎትት ወይም ያፋጥን፣ ለቋንቋ ችሎታ መዳበር እገዛ ያድርግ አያድርግ ግልፅ የሆነ መደምደሚያ ላይ መድረስ አልተቻለም። አንዳንድ ጥናቶች ተሳታፊነት ለቋንቋ መማርና ችሎታ አጋዥ እንደሆነ ቢያስረዱም፣ ሌሎች ጥናቶች ደግሞ በተሳታፊነትና በቋንቋ መማር ወይም ችሎታ መካከል ምንም ከግምት የሚገባ ዝምድና እንደሌለ ያስረዳሉ። ጥቂት ጥናቶች ደግሞ ከሁለቱ በተለየ ጭምቶችን ከቋንቋ ችሎታ ጋር አዎንታዊ ዝምድና እንዳለው አስገንዝበዋል። ይሁንና ሁሉም ጥናቶች ቢሆኑ የተካሄዱት

በተወሰኑ ሀገሮች፣ በተወሰነ ባህል ውስጥ በሚገኙ የተወሰኑ ቡድኖች ላይ ነው። ብራውን /1994/ እንደሚያስገነዝበው በጉዳዩ መቋጫ ላይ ከመደረሱ አስቀድሞ በተለያዩ ሀገሮች፣ በተለያዩ ባህሎችና በተለያዩ ቡድኖች ላይ በርካታ ጥናቶች መካሄድ አለባቸው።

2.4. የሰብእና መለያ ዘዴ

አይሲንክና አይሲንክ /1969/ ባቀረቡት ሰፊ ክለሳ ድርሳን ሰብእና ከፋፍሎ በማጥናት የመጀመሪያው ሰው ግሮስ እንደሆነ ይጠቁማሉ። ይሁን እንጂ ግሮስ ለሰብእና አስፋፈል የሚያገለግል የሰብእና መለያ መሳሪያ አላዘጋጀም። ከግሮስ በሁዋላ ሰብእናን ከፋፍሎ በማጥናት የሚታወቀው ጀንግ እንደሆነም እነ አይሲንክ ይገልጻሉ። ይሁንና ጀንግም እንደ ግሮስ ለሰብእና መለያ የሚያገለግል ሳይንሳዊ መሳሪያ አልነበረውም።

ሰብእናን ተሳታፊነት - ጭምትነት በማለት ለመከፋፈል ሳይንሳዊ የሰብእና መለያ መሳሪያ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመው ገልፎርድ እንደሆነ አይሲንክና አይሲንክ ገልፎርድ / 1934፣ 1936፣ 1939/ን በዋቢነት በመጥቀስ ይገልጻል። በተለይ ገልፎርድና ዚመርማን /1956/ ባደረጉት ጥናት የተጠቀሙበት 13 ነጥቦችን የያዘ የሰብእና መለያ መጠይቅ በወቅቱ ከፍተኛ ተቀባይነትን አግኝቶ እንደነበር እነ አይሲንክ ያስረዳሉ። በዚህ የጥናት መስክ የሚታወቀው ሌላው ምሁር ኬትል ነው። ኬትል ባደረገቸው በርካታ ጥናቶች ሰብእናን ለመከፋፈል የሚያስችል መሳሪያ አዘጋጅቷል። ይህ የኬትል የሰብእና መለያ (Cattell personality Inventory) በመባል የሚታወቀው መሳሪያ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ሰብእናን በተመለከተ በተደረጉ ጥናቶች ላይ አገልግሏል። የገልፎርድና የኬትል ሰብእናን እየከፋፈሉ የማጥናት ፍላጎት እየጨመረ መምጣት ለብዙ የሰብእና መጠይቆች መዘጋጀት ምክንያት ሆኗል። በተለይ አይሲንክ የሰብእና መለያ መሳሪያዎችን ማዘጋጀት እጅግ አስፈላጊ ሆኖ ስላገኘው ማውድሰላይ ሜዲካል መጠይቅ (Maudsley Medical Questionnaire) ን እንዳዘጋጀ አይሲንክና አይሲንክ አይሲንክ /1952a/ን በዋቢነት ጠቅሰው ያስረዳሉ። ከዚህም በተጨማሪ የአይሲንክ የሰብእና መለያ (Eysenck personality

Inventory) ና የአይሲንክ የሰብእና መጠይቅ (Eysenck personality Questionnaire) የተባሉትንም አይሲንክ አዘጋጅቶ ለጥናት እንዲያገለግሉ አድርጓል።

የአይሲንክ የሰብእና መለያ ሦስት የተለያዩ የሰብእና አይነቶችን ለመለካት ያገለግላል። እንዚህም የሰብእና አይነቶች ተሳታፊነት፣ ንክነት / neuroticism / እና ዋሽነት / lie / ናቸው። ዋልማን /1977/ እና ሌሎችም እንደሚሉት የአይሲንክ የሰብእና መለያ ታርሞ ተሻሽሎ የቀረበ የማውድሰላይ የሰብእና መጠይቅ (Maudsley personality Inventory) ዘመናዊ ቅጅ ነው። በመሆኑም አስተማማኝነቱ ከቀደምት የሰብእና መለያዎች የላቀ ነው።

የአይሲንክ የሰብእና መለያ ለአጠቃቀም የቀለለና ስሌቱም ከ10 ደቂቃ በላይ የማይወስድ ነው። በዚህም የተነሳ ከእንግሊዝ ውጭ በአሜሪካ፣ በጃፓን፣ በአውስትራሊያና በናይጄሪያ ጥቅም ላይ ውሏል። አንዳንድ መሻሻሎች (adaptations) ተደርገውለት በጀርመን፣ በፈረንሳይና በጋናም ጥቅም ላይ ውሏል። ይህ ማለት ግን መሳሪያው በሌሎች የሰብእና መለያ መሳሪያዎች ላይ ከሚታዩ ችግሮች ሙሉ ለሙሉ የፀዳ ነው ማለት አይደለም። ተመራጭ ያደረገው በአንፃራዊነት የተሻለ መሆኑ ነው።

በማንኛውም የሰብእና መለያ ላይ ሊከሰቱ የሚችሉና የመለያውን ትክክለኛነት ሊፈታተኑ የሚችሉ ጉዳዮች እንዳሉ ምሁራን ይገልጻሉ። እነዚህም የሚከተሉት ናቸው።

2.4.1. ስነምግባራዊ አግባብነት / Ethical Concerns /

ብዙዎች የሰብእና መለያ መጠይቆችን መጠቀም ከስነምግባር አኳያ የሰዎችን መብት ይገፋል በማለት ይቃወማሉ። የተቃውሞው መሰረት ምናልባት ሰዎች እነሱ ለማይፈቅዱት ተግባር የሚውል መጠይቅ እንዲሞሉ ይገደዳሉ የሚል ነው። በመጠይቁ አማካይነት የሚደረገው ጥናት ውጤት በእነሱ ላይ የማይፈልጉትን ውሳኔ እንዲተላለፍ ያደርጋል ብለው ስለሚያምኑ፣ ተጠኝዎች አብዛኛውን ጊዜ መጠይቆችን ለመሙላት

ፈቃደኝነት እንደሚገባቸው ሚሼል (1971) ያስረዳል። ይሁንና የጥናቱን አላማ አስቀድሞ ለተጠኝዎች በመግለጽ ይህን ችግር ማስወገድ ይቻላል።

ስነምግባራዊ አግባብነትን በተመለከተ የሚነሳው ሌላው ችግር ሰው ሊጠና አይገባም የሚል እንደሆነ ሚሼል (1971) ይገልጻል። የሰብእና መለያው ዋና አላማ ሰዎች በመለያው የሚያገኙትን ውጤት ማወቅ ሳይሆን የሰዎችን ሰብእና ማወቅ ነው። ሰዎችን ለጥናት ማቅረብ ወይም ማጥናት ደግሞ ከስነምግባር አንፃር ተቃውሞ ያስነሳል። ይሁን እንጂ በሰዎች ላይ የሚያመጣው ጉዳት እስከሌለ፣ እንዲያውም የሰዎችን ህይወት ቀና ለማድረግ እስካገለገለ ድረስ የሰዎችን የሰብእና አይነት ማጥናት ጎጂነት ስለሌለው ተቃውሞው ብዙም ተቀባይነት የለውም።

2.4.2. ስምሙነት (Agreement or acquiescence)

ስምሙነት በብዛት የሚታየው እውነት - ሀሰት፣ አዎ-አይደለምና እስማማለሁ - አልስማማም በሚሉ አማራጭ - ሰጭ በሆኑ ጥያቄዎች ላይ ነው። በነዚህ ጥያቄዎች ተጠያቂው የሚሰጠው መልስ በተለያዩ ምክንያት ከጥያቄው ጋር የሚሰምር ሊሆን ይችላል። ይህም ማለት በእውነት-ሀሰት ጥያቄ እውነት፣ በአዎ - አይደለም ጥያቄ አዎ፣ በእስማማለሁ - አልስማማም ጥያቄ እስማማለሁ ብሎ ሊመልስ ይችላል። የአይሲንክ የሰብእና መለያም በአዎ - አይደለም አማራጭ - ሰጭ ሆኖ በመቅረቡ ይህ ችግር ሊታይበት ይችላል። ስምሙነት በተለያዩ ምክንያት ይመጣል። የአሻሚ ወይም ግራ አጋቢ ጥያቄዎች መኖርና የጥያቄዎች አቀራረብ ለስምሙነት የሚገፋፋ ሆኖ መገኘት ዋናዎቹ ምክንያቶች ናቸው (ሚሼል፣ 1971)። ጥያቄዎች የቀረቡበት መንገድ ለስምሙነት የሚጋብዝ ሆኖ መገኘቱን አስመልክቶ ቦርውስ (1978) የአይሲንክ የሰብእና መለያ ከሌሎች የሰብእና መለያዎች የተሻለ መሆኑን ይገልጻል። በአይሲንክ የሰብእና መለያ ላይ የተደረጉ ጥናቶች በጥያቄዎች አቀራረብና በስምሙነት መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና አለመኖሩን እንዳረጋገጡ ቦርውስ ይጠቅሳል።

2.4.3. ማህበራዊ ቅቡልነት / Social Desirability

ማርሎውና ክሮውን [1964] ማህበራዊ ቅቡልነትን፣ በማህበረሰብ ተፈላጊ የመሆን፣ ተቀባይነት የማግኘት ፍላጎትና ይህ ማህበራዊ ተቀባይነትና ተፈላጊነት የሚመነጨው በማህበረሰቡ ባህል መሠረት ተፈላጊውን ባህርይ በማሳየት ነው የሚል እምነት ነው። በማለት እንደሚበይኑት ራሲም [1984] ይገልጻል። ተጠኝዎች በማህበረሰቡ የማይፈቀዱ ነገሮችን በግልፅ ለመናገርና ለመተቸት ያላቸው ድፍረትና ፈቃደኝነት ለጥያቄዎች የሚሰጡትን መልስ ይወስነዋል። [ኤድዋርድ ፣ 1975 ፣ 1959፣ 1961]ን በዋቢነት በመጥቀስ ሚሼል [1971] እንደገለጸው፣ በሰብእና መለያ ጥያቄዎች ውስጥ አይነኬ ቃላት (taboo) ከተጠቀሱ ማህበራዊ ቅቡልነት እየጨመረ ይሄዳል። ይህም ማህበራዊ ተቀባይነትን ለማግኘትና ተፈላጊነትን ለማትረፍ ከመጣር ጋር የተያያዘ ነው።

ማህበራዊ ቅቡልነት በሰብእና መለያዎች ላይ ያለው ተፅእኖ ከባህል ባህል እንደሚለያይ ራሲም [1984] ይገልጻል። ከዚህም በተጨማሪ የሰብእና መለያዎች ራሳቸው ማህበራዊ ቅቡልነትን ሊያስከትሉ እንደሚችሉ ያብራራል። ይሁንና የእይቢንክ የሰብእና መለያ ክሌሎች መለያዎች ጋር ሲነፃፀር ከማህበራዊ ቅቡልነት የፀዳ ነው ለማለት እንደሚቻል ራሲም ያስገነዝባል።

2.4.4. ትክክለኛነትና አስተማማኝነት / validity and Reliability

ትክክለኛነት መለያው ለተዘጋጀበት አላማ ለማዋል ያለውን ብቃት የሚመለከት ነው። የሰብእና መለያው ከተለያዩ የሰብእና አይነቶች መካከል አንዱን ለመለካት የተዘጋጀ ነው። የመለያው ትክክለኛነት በእርግጥ መለያው የተፈለገውን የሰብእና አይነት መለካት አለመለካቱን ይመለከታል። ቀደም ብሎ እንደተጠቀሰው የእይቢንክ የሰብእና መለያ ሶስት የሰብእና ክፍሎችን ለመለካት የተዘጋጀ ነው። ከሶስቱ መካከል አንዱ ተሳታፊነት - ጭምትነት ነው። በመለያው ውስጥ ይህን የሰብእና አይነት ይልካሉ ተብለው የተቀመጡት ጥያቄዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትን የሚለኩ ሆነው መገኘት ይጠበቅባቸዋል። ይህ ካልሆነ የመለያው ትክክለኛነት ጥያቄ ላይ ይወድቃል። ናፕ [1962] በተለያዩ ሀገሮች በተሰፉ በርካታ ጥናቶች የእይቢንክ የሰብእና መለያ

ትክክለኛነት ከፍተኛ ሆኖ መገኘቱን ያረጋግጣል። ይሁንና መለያው እየተሻሻለና ‘ወንዛዊ’ እየተደረገ በተለያዩ ባህል ለጥናት በሚውልበት ጊዜ ትክክለኛነቱ መረጋገጥ እንደሚገባው ያስገነዝባል።

እነደ ትክክለኛነት ሁሉ የመለያው አስተማማኝነትም በመሳሪያው ከመጠቀም አስቀድሞ መረጋገጥ እንደሚገባው ምሁራን ያስገነዝባሉ። አስተማማኝነት አንድ መለኪያ በተለያዩ ጊዜያት፣ በተለያዩ ሁኔታ በተግባር ላይ በሚውልበት ጊዜ ተመሳሳይ መረጃ የማስገኘት ደረጃውን የተመለከተ ነው። የአይሲንክ የሰብእና መለያ በተለያዩ ምሁራን ለምርመር ተግባር ከመዋሉ በፊት አስተማማኝነቱን አስመልክቶ በተደረጉ ጥናቶች ከፍተኛ አስተማማኝነት ያለው መለያ ሆኖ መገኘቱን ጋብሪስ /1982/ ይገልጻል።

ከላይ የተዘረዘሩትን በሰብእና መለያዎች ላይ እንደደካማ ጎን የሚነሱ ነጥቦች በተመለከተ የአይሲንክ የሰብእና መለያ ከሌሎች የሰብእና መለያዎች የተሻለ እንደሆነ ጥናቶች ያስገነዝባሉ። ይሁን እንጂ በመሳሪያው የሚጠቀሙ ተመራማሪዎች መሳሪያውን በመተርጎምና በማሻሻል በሚጠቀሙበት ጊዜ የተጠቀሱትን ነጥቦች በተመለከተ ጥንቃቄ ማድረግ እንደሚገባቸው ቡች /1982/ ታስገነዝባለች።

2.5. አንብቦ መረዳት / Reading Comprehension /

አንድን ምንባብ መረዳት ማለት ምንባቡ የያዘውን አስፈላጊ መረጃ / information / በሚቻለው መጠን መገንዘብ ማለት መሆኑን ጋሪሌት /1981 : 4 / ይገልጻል። በምንባብ ውስጥ ተፈላጊውን መረጃ የመገንዘቡ ሂደትም የተለያዩ ሊሆን እንደሚችል ጋሪሌት አያይዞ ይገልጻል። ልዩነቱ የሚመነጨው ከሚነበበው ነገር፣ ከሚነበብበት አላማና ከማንበቢያ ዘዴው መለያየት የተነሳ ነው። ለምሳሌ፣ በአንድ የማስታወቂያ ሰሌዳ ላይ የተፃፈ ማስታወቂያና በጀርናል ላይ የታተመ ሳይንሳዊ ጥናት በተመሳሳይ መንገድ እንደማይነበብ ይገልጻል። የማስታወቂያ ፍሬ ሀሳብ በገረፍታ ንባብ ሊጨበጥ ሲችል፣ የሳይንሳዊ ጥናቱን ጭብጥ ለመረዳት ማን ትኩረት የታከለበት ጥልቅ

ንባብ ያሻቀል። በተጓዳኝም የአንባቢውን የመረዳት ደረጃ ለማገዝ፤ የተለያዩ ጥያቄዎችና ተግባራዊ ክንውኖች አስፈላጊ እንደሚሆኑ ጋራ ሌት ይገልጻል።

2.5.1. የአንብቦ መረዳት ፈተና /Reading Comprehension Test /

ንባብ የተለያዩ ነዑስ ክሊሎችን (sub skills) ያጠቃልላል። እነዚህን የተለያዩ ነዑስ ክሊሎች ለማዳበር ደግሞ በተለያዩ ጥያቄዎች መገልገል አስፈላጊ ነው። በተለያዩ የጥያቄ አይነቶች መጠቀሙ ሁለት አብይ አገልግሎት እንዳለው ጋራ ሌት ይገልጻል።

- 1. የምንባቡን አንገብ ለመረዳት፡- ጥያቄዎች የምንባቡን አደረጃጀት አስመልክተው ሊቀርቡ ይችላሉ።
- 2. የምንባቡን ይዘት ለመረዳት፡- ጥያቄዎች የምንባቡን ይዘት አስመልክተው ይቀርባሉ። የምንባቡን ይዘት በተመለከተ የሚቀርቡ ጥያቄዎች በምንባቡ ውስጥ በቀጥታ የተገለጹ እውነታዎችን የሚጠይቁ አልያም እነዚህን እውነታዎች በማገናዘቢያነት በመጠቀም የሚመለሱ ሊሆኑ ይችላሉ።

ጋራ ሌት (1981 : 6-9)፣ የአንብቦ መረዳት ፈተና የሚያዘጋጅ አካል ለሚከተሉት ነጥቦች ትኩረት መስጠት እንዳለበት ያሳስባል።

- 1/ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ከፍተኛ ትኩረት በአረፍተ ነገርና ከአረፍተ ነገር ባነሱ ቅንጣቶች ላይ ነው። ይህ ደግሞ ምንባቡን በጭብጥ የተዛመዱ የተለያዩ አረፍተ ነገሮች ቅንጅት ያስመስለዋል። ነገር ግን ንባብ ውጤታማ እንዲሆን እንደ አንቀጽና አጠቃላይ ምንባብ ያሉ ሰፋፊ መዋቅሮችን መገንዘብ አስፈላጊ ነው። ምንባብን የተለያዩ አገልግሎት አካሎች ቅጥልጣይ አድርጎ መገንዘብ ጥፋ አይደለም። ይህ አይነቱ ግንዛቤ ተማሪው እያንዳንዱን አረፍተ ነገር

ለየብቻ ለመረዳት እንዲገር ያደርገዋል። ከዚህም በላይ አንድ አረፍተ ነገር የያዘውን ጭብጥ ከቀደመውና ከተከተለው አረፍተ ነገር ጭብጥ ጋር ማገናዘብ እንዳይችል ያደርገዋል።

2/ ጥያቄ በሚዘጋጅበት ጊዜ በቃላት ወይም እጅግ ከተወሰኑ ጉዳዮች ከመጀመሪያ ይልቅ ከምንባቡ አጠቃላይ ይዘት ወይም አገልግሎት ወይም አላማ መጀመር ተገቢ ነው።

3/ የሚመረጠው ምንባብ እውነተኛ /ያልተሻሻለ/ | authentic / ቢሆን ይመረጣል። ለዚህ የተለያዩ ምክንያቶች ይቀርባል።

- አብዛኛውን ጊዜ የተሻሻለ ምንባብን መጠቀም የምንባቡን አስቸጋሪነት ከፍ ያደርጋል። ይህም የሚሆነው የሀሳብ አደረጃጀቱ ስርዓት፣ ድግግሞሽ፣ አስፈላጊ ክፍሉና ዲቦርሲ አመለካኞቹ ስለሚቀሩ ወይም ስለሚለወጡ ነው።

- ጽሁፍን እንዳለ ማቅረብ በተማሪዎች የማንበብ ሂደት ላይ አስቸጋሪ ሁኔታዎችን እንደ መፍጠር መታየት የለበትም። የንባብ አስቸጋሪነት የሚፈጠረው ተማሪዎች እንዲያከናውኑት የሚገባ ተግባርን አስመልክቶ እንጂ ምንባቡን በተመለከተ አይደለም።

- እውነተኛ ምንባብ የሚባለው ከመጀመሪያው ጽሁፍ ምንም ያልተለወጠለት ሲሆን ነው። ያለመለወጡ ደግሞ ቃላቱንና ይዘቱን ብቻ ሳይሆን የቀረበበትን ቅርፅ፣ የፊደል አጣጣልና የሀዳግ አጠባበቅ ጭምር ይመለከታል። ስዕሎች፣ የአርእስት አፃፃፍና የፊደል መጠን ሁሉ ተመሳሳይ መሆን አለበት እንዲህ እይነቱ አቀራረብ የተማሪዎችን የማንበብ ፍላጎትና መቀስቀስ ከፍ ያደርጋል። ይህ

ደግሞ ፍሬ ሀሳቡን ለመረዳት ያግዛል። ይህ ከተለወጠ ግን የመጀመሪያው ጽሁፍ ስለምንባቡ ይዘት የሚሰጠው ፍንጭ ለተማሪው አይደርስም።

4/ ንባብ ከሌሎች ከሒሎች ተነጥሎ መቅረብ የለበትም። በዕለታዊ ህይወት ውስጥ ያነበብነውን ከሰማነው ጋር የማናዛም ድበት፣ የማንነጋገርበት ወይም የማንጽፍበት ሁኔታ እጅግ የተወሰነ ነው። በመሆኑም የሚወጡት ጥያቄዎች አንብቦ መረዳትን ከሌሎች የተለያዩ ከሒሎች ፍፁም ነጥሉ ማቅረብ የለባቸውም።

5/ አንብቦ መረዳትን የሚፈትኑ ጥያቄዎች መላምትን / guessing /፣ መተንበይን / predicting /፣ ማረጋገጥን / checking / እና ራስን መጠየቅን ይሻሉ። ጥያቄዎች በሚወጡበት ጊዜም እነዚህ ነጥቦች መጤን አለባቸው።

6/ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች የተለያዩ መሆን ይኖርባቸዋል። አንዳንድ የጥያቄ አይነቶች ጥሩ ወይም መጥፎ ሊሆኑ ይችላሉ። ይህ የሚሆነው ግን በቀረቡበት አውድ ብቻ ነው። የጥያቄዎቹ ተስማሚነት እንደምንባቡ አይነትና አላማ ይለያያል። ስለዚህ ጥያቄዎች ሲዘጋጁ የፀሐፊውን ስለምን / intention / ና ድምፀት / tone / ከግምት ማስገባት ያሻል። እነዚህም በክፍት ጥያቄዎች / open question / ፣ በምርጫ ወይም በእውነት ሀሰት ጥያቄዎች ሊቀርቡ ወይም ሊጠየቁ ይችላሉ።

7/ የጥያቄዎች አላማ በግልፅ መቀመጥ አለበት። ተማሪው ውጤታማ እንዲሆን ጥያቄዎችን በምን አይነት መንገድ መስራት እንዳለበት ሊያውቅ ይገባል።

በሌላም በኩል ማርክስና ኖል /1984/፣ የአንብቦ መረዳት ፈተና ሰነድ ነገሮችን ያሟላ መሆን እንደሚኖርበት ያስገነዝባሉ። እነዚህም ምንባብ፣ ከምንባብ የወጡ ጥያቄዎችና የጥያቄዎቹ መልሶች ናቸው። ከዚህም ሌላ ምንባቡም ሆነ ጥያቄዎቹ በተማሪዎች ቀደምት ዕውቀት ወይም ችሎታ ላይ የተመሠረቱ መሆን እንደሌለባቸው ማርክስና ኖል በአንድነት ይገልጻሉ። እንደምሁራኑ አገላለጽም የተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት የሚወሰነው በቀረበው ምንባብ፣ ከምንባቡ በወጡት ጥያቄዎችና ተማሪው ምንባቡን በተመለከተ በሚኖረው ቅድሚያ እውቀት ነው። በዚህም የተነሳ ሰነድ ነጥቦች ላይ ጥንቃቄ ማድረግ ተገቢ እንደሆነ ያሳስባሉ።

2.5.2. የጥያቄ አይነቶች (Types of Questions)

አንብቦ መረዳትን በተለያዩ የጥያቄ አይነቶች መገምገም ቢቻልም ዋና ዋናዎቹ ምርጫ - ሰጭ (multiple choice) እና ነፃ ጥያቄዎች (open Question) መሆናቸውን ማድሰን /1983/ ይገልጻል።

2.5.2.1. ምርጫ - ሰጭ ጥያቄዎች

አንብቦ መረዳትን ለመገምገም ተመራጩ መንገድ ምንባቡ በምርጫ - ሰጭ ጥያቄዎች ታጅቦ የሚቀርብበት እንደሆነ ማድሰን ይገልጻል። በፈተናው ውስጥ የሚካተቱት ምንባቦች ብዛት የሚወሰነው እንደፈተናው አላማ ሲሆን፣ የጥያቄዎች ብዛት ደግሞ ለፈተናው በቀረቡት ምንባቦች ብዛትና ርዝመት ይወሰናል። በሌላም በኩል የተማሪዎች የመረዳት ችሎታ/ማንጻጸብና የምንባቡ ክብደት ለጥያቄዎች ብዛት መሠረት ሊሆን ይችላል። ለፈተናው የተመረጠው ምንባብ የተለያዩ ሀሳቦችንና ዝርዝር ሁኔታዎችን በማነጻጸር/በማወዳደር የሚያቀርብ ከሆነ ለጥያቄ አወጣጥ ያመቻል። ማድሰን እንደሚገልጸው አብዛኛውን ጊዜ ከ100 ቃላት ውስጥ የሚመጡት ጥያቄዎች ከ3-4 የሚደርሱ ናቸው። የጥያቄዎቹ ብዛት ከተጠቀሰው በላይ ከሆነ አላስፈላጊ ዝርዝር ውስጥ መግባትን ያስከትላል። ከዚህ ካነሰ ደግሞ ተማሪዎች ምንባቡን በትክክል መረዳታቸውን ለመለካት በቂ አይሆንም። በምርጫ ሰጭም ሆነ በሌሎች ጥያቄዎች አንብቦ መረዳትን

ለመለካት መሠረቱ ምንባብ እንደመሆኑ ምንባብ መረጠው ላይ የሚደረገው ጥንቃቄ እጅግ አስፈላጊ መሆኑን ማድሰን ያስገነዝባል። ምንባቦች ለተወሰኑ ተማሪዎች የተለየ ጥቅም የሚሰጡ እንዳይሆኑ ምንባቦቹ ከተለያዩ ቦታዎች የተመረጡ ስለተለያዩ ጉዳዮች የሚያወሱ እና በብዛትም 3 ወይም 4 ቢሆኑ ይመረጣል።

ምርጫ - ሰጭ ጥያቄ አንብቦ መረዳትን ለመለካት በሰፊው ቢውልም የራሱ የሆነ ደካማ ጉን እንዳለው ማድሰን / ገጽ 95 / የይገልጻል። እነዚህም፡

- 1. የተማሪውን ንቁ ተሳትፎ አይጠይቁም።
- 2. ተማሪዎችን ለስህተት ያጋልጣል።
- 2. ተማሪዎች በመላምት ትክክል ሊሆኑ ይችላሉ።

2.5.2.2. ነፃ ጥያቄዎች

በምርጫ - ሰጭ ጥያቄዎች ላይ ከላይ የተዘረዘሩት ድክመቶች በመታየታቸው ለምርጫ - ሰጭ ጥያቄዎች ድጋፍ ለመስጠት ሲባል ነፃ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት አስፈላጊ መሆኑን ማድሰን ይገልጻል። ነፃ ጥያቄዎች ከምርጫ-ሰጭ ጥያቄዎች የበለጠ ተማሪውን በንቃት ያሳትፋሉ። በተጨማሪም በመላምት ነፃ ጥያቄዎችን በትክክል መመለስ ያለመቻሉ የጥያቄው ትልቁ ጠንካራ ጉን ነው።

ነፃ ጥያቄዎች በቀጥታ በምንባቡ የተገለጸውን ይዘት ወይም ደግሞ ተጨማሪ ማገናዘብን የሚጠይቅ ይዘትን በተመለከተ ሊቀርቡ ይችላሉ። ይህ የሚወሰነው ቀደም ብሎ አንደተገለጸው በተማሪዎች የመረዳት ደረጃ ነው። ነፃ ጥያቄዎችን በተመለከተ የሚሰነዘረው ደካማ ጉን ጥያቄዎቹ ማንባብን ከሚለኩት የበለጠ መጻፍን ሊለኩ ይችላሉ የሚል እንደሆነ ማድሰን ይገልጻል።

2.5.3. የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ደካማና ጠንካራ ጉን

በምርጫ - ሰጭም ሆነ በነፃ ጥያቄዎች በተናጠል ወይም በቅንጅት የሚቀርቡ የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች የሚከተሉት ጠንካራና ደካማ ጉን እንዳላቸው ማድሰን /ገጽ 97/ ይገልጻል።

2.5.3.1. የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ጠንካራ ጉን

- 1. የተለያዩ የጥያቄ አይነቶችን ስለሚይዝ አንብቦ መረዳትን በተሻለ ለመለካት ያስችላል።
- 2. ተጨባጭ/ objective / ለአስራርም የቀሰለ ነው።
- 3. በማንኛውም የንባብ ደረጃ ላይ የሚገኝን ተማሪ ለመመዘን ያስችላል።

2.5.3.2. የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ደካማ ጉን

- 1. ከሌሎች ፈተናዎች ጋር ሲነፃፀር ሰፊ ጊዜ ይወስዳል።
- 2. በጣም ዝርዝር ጉዳዮች ላይ ያተኮሩ ጥያቄዎች በብዛት በመጠቀሙ ለአዘገጃጀት አስቸጋሪ ነው።
- 3. በጣም ጥቃቅን ዝርዝር ውስጥ ስለሚገባ የቃል ቢቃል / word-by-word / ንባብን ያበረታታል።

2.6. የድርሰት ማረሚያ ዘዴዎች

ድርሰትን ማረም ሌሎች ፈተናዎችን | እንደ ምርጫ-ሰጭ ያሉትን | እንደማረም ቀላል አይደለም። እንደ ምርጫ ሰጭና እውነት—ሀሰት የመሳሰሉት መልሳቸው በትክክል ስለሚታወቅ በተለያዩ ሰዎች ቢታረሙ የውጤት መለያየት አይፈጠርም። አንደርሂል /1990/ እንደሚያስረዳው፣ እነዚህ ፈተናዎች በተለያዩ ሰዎች ቢታረሙ አራሚዎቹ በሙሉ የሚመዘገቡዋቸው ውጤቶች ተነፃፃሪ ይሆናሉ። በአራሚዎች መካከል ያለው አራሚ ዘለል አስተማማኝነትም (inter - rater reliability) ከፍተኛ ነው። የድርሰት ወይም የሌሎች በፁሁፍ የሚመለሱ ፈተናዎች አራሚ - ዘለል አስተማማኝነት ማን የምርጫ ሰጭ ወይም የእውነት - ሀሰት ፈተናዎችን ያህል አይደለም። የድርሰት ፈተናዎች

አስተራረም በጊዜና በአራሚዎች መለያየት ተፅእኖ ሊደርስበት እንደሚችል አንደርሃል ያስረዳል። አንድ ሰው በተለያዩ ጊዜያት አንድን ድርሰት እንዲያርም ቢደረግ የተለያዩ ውጤት ሊሰጠው ይችላል። እንዲህ አይነቱ ሁኔታ ጊዜ ዘለል አስተማማኝነቱን (inter-rater reliability) ይቀንሳል። በሌላም በኩል አንድ ድርሰት በተለያዩ አራሚዎች ቢታረም የተለያዩ ውጤት ሊሰጠው መቻሉ አራሚ - ዘለል አስተማማኝነቱን እንደሚቀንሰው አንደርሃል ያስገነዝባል።

የድርሰትን እርማት በተመለከተ በርካታ ጥናቶች ቢደረጉም ከአንድ መደምደሚያ ሀሳብ ላይ ያለመደረሱን ሂተን /1988 :144 / ያብራራል። ለዚህ የሃሳብ ያለመጣጣም ሂተን የሚከተሉትን ምክንያቶች ያስቀምጣል።

- አራሚዎች ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡት ለድርሰቱ ይዘት መሆኑ፤
- አራሚዎች የተማሪውን ድርሰት የሚተረጎሙት እንደየግል እምነታቸው መሆኑ፤
- አራሚዎች በተማሪው የእጅ ጽሁፍና በጠቅላላ የድርሰቱ ቅርፅ በመሳብ ውጤት በመሰጠታቸው፤
- አራሚዎች በተማሪው ቀደምት እውቀት ላይ በመመርኮዝ ድርሰቱን ስለሚዳኙ፤

በእነዚህና በሌሎቹ ምክንያቶች የተነሳ ድርሰትን በማረም ረገድ የሚከሰቱትን ችግሮች ለማስወገድ በተለያዩ ሀገሮች የሚገኙ ምሁራን ለድርሰት ማረሚያነት የሚያገለግሉ መለኪያዎችን (rating scale) አዘጋጅተዋል። ከነዚህ ውስጥ በእንግሊዝና በአሜሪካ የድርሰት አራሚዎች የሚጠቀሙባቸውን፣ የሚከተሉትን ሁለት መለኪያዎች ሂተን / : 45 - 46/ ለምሳሌነት ያቀርባል።

2.2. የእንግሊዝ አራሚዎች የሚጠቀሙበትን መለኪያ የሚያሳይ ሰንጠረዥ፡

18 - 20	=	እጅግ በጣም ጥሩ
16 - 17	=	በጣም ጥሩ
12 - 15	=	ጥሩ
8 - 11	=	ያለፈ
5 - 7	=	ደካማ
0 - 4	=	በጣም ደካማ

በሰንጠረዥ ላይ የተመለከተው የውጤት ክፍፍል መሠረት ያደረገው የስህተትን ክብደትና ቅለት ነው። ከ18 - 20 የሚደርስ ውጤት የሚሰጠው ድርሰት ከስህተት የፀዳ፣ በጠንካራ ማስረጃ የተደገፈ፣ የጽንድ አጠቃቀምና አገላለጹ ከፍተኛ የሆነ እንደሆነ ነው። የተዘረዘሩትን ነጥቦች በተመለከተ እጅግ ጥቂት ስህተት ብቻ ያለበት ድርሰት የሚቀጥለው የውጤት እርከን ከ18 - 20 ላይ ይቀመጣል። በዚህ ዓይነት የስህተቱ መጠን በጨመረ ቁጥር ውጤቱ እየቀነሰ፣ እጅግ ደካማ የሆነ ድርሰት ከ0 - 4 ውጤት ያገኛል።

2.3. በአሜሪካ የተቀረፀውን የድርሰት ማረጋገጫ የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ይዘትን በተመለከተ			
30	-	27	= እጅግ በጣም ጥሩ
26	-	22	= ጥሩ - መካከለኛ
21	-	17	= ደሀና - ደካማ
16	-	13	= በጣም ደካማ
የድርሰቱን አደረጃጀት በተመለከተ			
20	-	18	= እጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ
17	-	14	= ጥሩ - መካከለኛ
13	-	16	= ደሀና - ደካማ
9	-	7	= በጣም ደካማ
ቃላትን በተመለከተ ፤			
20	-	18	= እጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ
17	-	14	= ጥሩ - መካከለኛ
13	-	10	= ደሀና - ደካማ
9	-	7	= በጣም ደካማ
የዳንግ አጠቃቀምን በተመለከተ			
25	-	22	= እጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ
21	-	19	= ጥሩ - መካከለኛ
17	-	11	= ደሀና - ደካማ
16	-	5	= በጣም ደካማ
ሥርዓተ ነጥብና የሆሂያት አሰዳደር (Mechanics)			
5	=		እጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ
4	=		ጥሩ - መካከለኛ
3	=		ደሀና - ደካማ
2	=		በጣም ደካማ

የአሜሪካን የድርሰት መለኪያ መሠረት ያደረገው የድርሰቱን ይዘት፤

የድርሰቱን አደረጃጀት፣ ቃላትን፣ የዳንግ አጠቃቀምን፣ የሥርዓተ ነጥብና

የሆሂያት አሰዳደር ነው።

ሁለቱም የድርሰት መለኪያዎች ድርሰትን በማረም ረገድ የሚታየውን አራሚ - ዘለልና ጊዜ - ዘለል አስተማማኝነት ለመጠበቅ እንዲቻል ድርሰትን ተጨባጭ በሆነ መንገድ ለማረም ያስችላሉ ተብለው የተዘጋጁ ናቸው። ይሁን እንጂ ሙሉ ለሙሉ

ተጨባጭነት አያመጡም። ምክንያቱም በየክፍፍሉ መካከል ያለው ልዩነት ምንም እንኳን ቢጠብ፣ ለአራሚው ግላዊ አስተያየት የተተወ ነው። ይህን በተመለከተ የአሜሪካው መለኪያ ከእንግሊዙ የበለጠ ዝርዝር ጉዳይ ውስጥ ስለሚገባ ተጨባጭነቱ የተሻለ ነው።

ከላይ ከተጠቀሱት ሁለት የማረሚያ መንገዶች ሌላ በተለያዩ ሀገሮች ድርሰትን ለማረሚያ የሚያገለግሉ ሶስት የማረሚያ ዘዴዎች አሉ።

2.6.1. ተንታኝ ዘዴ / analytic method /

ይህ ማረሚያ ዘዴ የድረሰትን የተለያዩ ባህሪያት በዝርዝር በማመልከቱ ለውጤት አሰጣጥ አመቺ ነው። በተንታኝ ዘዴ አራሚው ሊያተኩርባቸው የሚገባቸውን ነጥቦች በዝርዝር በማውጣትና በማባዛት ከእያንዳንዱ ድርሰት ጋር እንዲያያዝ ያደርጋል። ሂተን ለተንታኝ ዘዴ በምሳሌነት ያስቀመጠው የማረሚያ ሰንጠረዥ የሚከተለውን ይመስላል።

	5	4	3	2	1
ሰዋሰው			X		
ቃላት				X	
መካኒክስ		X			
ፍሰት (fluency)				X	
አስፈላጊነት			X		

ጠቅላላ ድምር = 14

በሰንጠረዥ እንደተመለከተው ለአንድ ድርሰት የሚመዘገበው ከፍተኛ ውጤት 25 ነው። እያንዳንዱ ነጥብ / ሰዋሰው፣ ቃላት፣ ... / ከ5 ይታረማል ማለት ነው። በምሳሌው ላይ የተጠቀሱት አምስት የማረሚያ ነጥቦች ፍፁም የማይለወጡ አይደሉም። እንደየተማሪዎቹ የክፍል ደረጃ ሊለወጡ እንደሚችሉ ሂተን ያስረዳል። ይህ የሚወሰነው በመምህሩ ነው።

መምህሩ በዚያ የክፍል ደረጃ ትኩረት ሊያደረግባቸው ይገባሉ የሚላቸውን ነጥቦች ሊያስገባ ይችላል።

ሂተን /1990 : 102 / ተንታኝ ዘዴን ደማሪ ወይም ቀናሽ በማለት በሁለት ይከፍሉታል። ደማሪ የሚባለው ለእያንዳንዱ ነጥብ የተሰጠውን ውጤት / ማርክ / በመደመር ለአጠቃላይ ድርሰቱ የተሰጠው ውጤት የሚገኝበት ዘዴ ነው። ከዚህ በተፃራሪ በእያንዳንዱ ማረሚያ ነጥብ ስር የተሰጠውን ስህተት አንድ ላይ በመደመር፣ የተገኘውን የስህተት ብዛት ለድርሰቱ ከተሰጠው ዋጋ ላይ በመቀነስ ትክክል የሆነው ውጤት የሚገኝበት ዘዴ ቀናሽ ዘዴ ይባላል። ተንታኝ ዘዴ በአብዛኛው ውጤታማ የሚሆነው በግልፅ በሚታወቁ / እንደ ቃላት ወይም ሰዋሰው ላሉ / ክፍሎች ነው። በግልፅ ላል ተወሰኑ ለይዘት ወይም ለድርሰቱ ጠቅላላ አደረጃጀት ግን ተግባራዊ ሊሆን እንደማይችል ሂተን / 1990 : 149 / ያስረዳል። በዚህም የተነሳ ይህ የድርሰት ማረሚያ ዘዴ ድርሰትን በተሟላ መንገድ ለማረም የሚያስችል አይደለም።

2.6.2. ስህተት ቆጣሪ ዘዴ (Error - count method)

ስህተት ቆጣሪ ዘዴ በአጠቃላይ ድርሰቱ ውስጥ የተሰሩትን ስህተቶች በመቁጠር የሚከናወን መሆኑን ሂተን / 1990 149 / ያስረዳል። ከዚያም የስህተቱን ድምር ለድርሰቱ ከተሰጠው ዋጋ ላይ በመቀነስ ውጤት ይሰጣል። በዚህ ዘዴ በድርሰቱ ውስጥ የተገኘ ስህተት ሁሉ እኩል ደረጃ ይሰጠዋል።

ነገር ግን የስህተቶች የክብደት ደረጃ የተለያየ በመሆኑ ይህ የዘዴው አንድ ድክመት ነው። ሌላው የስህተት ቆጣሪ ዘዴ ድክመት ለይዘት ምንም ዋጋ አለመስጠቱ ነው። ሂተን እንደሚጠቁመው የዚህ ዘዴ ዋናው ትኩረት የሰዋሰው ስህተቶች ላይ ነው። ይህም ለጥሩ ድርሰት መጻፍ ዋናው የሰዋሰው እውቀት ነው ወደሚል ማጠቃለያ ያመራል ። ይሁን እንጂ ጥሩ የሰዋሰው እውቀት ያለው ሁሉ ጥሩ ድርሰት ላይጽፍ መቻሉ በዘዴው ላይ የሚነሳውን ጥያቄ ያበረክተዋል። ስህተት ቆጣሪ ዘዴ በይዘት ላይ ትኩረት

ባለማድረጉና ሰዋሰው ላይ ብቻ በማተኮሩ ድርሰትን ለማረም ማገልገሉ ተገቢ እንዳልሆነ ሂተን ያስገነዝባል።

ማድሰን (1983 : 119) በስህተት ቆጣሪ ዘዴ ድርሰትን የማረመ ሂደት አላስፈላጊ ዝርዝር ውስጥ እንዲገባ ስለሚያደርግ ተማሪዎች ድርሰት መፃፍን እንዲጠሉ ያደርጋል ሲል ይተቻል። ተማሪዎች ድርሰትን እንዲጠሉ የሚያደርገው ሌላው የዘዴው ደካማ ጉን ተማሪዎች የሰሩትን ስህተት ብቻ ለይቶ ማውጣቱ ነው።

2.6.3. ድርሰት አቀፍ ዘዴ / Holistic Approach /

ድርሰት አቀፍ ዘዴ አንድን ድርሰት የትኩረት ነጥቦች ላይለዩ አጠቃላይ በሆነ መንገድ የሚታረምበት ነው። እንደ ሂተን (1988 : 147) አገላለጽ ይህ ዘዴ ለግላዊ ፍርድ የተጋለጠ ነው። በድርሰት አቀፍ ዘዴ ድርሰቱ በተለያዩ ሰዎች ይገመገማል። የመጨረሻ ውጤት ተደርጎ የሚመዘገበው ግን በአራሚዎች የተገኘው አማካይ ውጤት ነው። በድርሰት አቀፍ ዘዴ በበርካታ አራሚዎች የሚታረመው ድርሰት በተንታኝ ዘዴ ከአንድ አራሚ ከሚሰጠው ውጤት የበለጠ አስተማ ማኝ እንደሆነ ሂተን ቀደምት ጥናቶችን በመጥቀስ ይገልጻል።

በአጠቃላይ ሲታይ የደረጃ ጉዳይ እንጂ ከላይ የተጠቀሱት የማረሚያ ዘዴዎች በሙሉ የአስተማማኝነት ጥያቄ ይነሳባቸዋል። ይህን በተመለከተ የተደረጉ ጥናቶች አንድን ድርሰት የሚያርሙት አራሚዎች ብዛት ከእርማቱ አስተማማኝነት ጋር ዝምድና እንዳለው ያስረዳሉ። ውድና ኮይን (1976) በአንድ ሰው ብቻ ከታረመ ድርሰት ውጤት ይልቅ በሁለት ሰዎች ታርጦ የተገኘ ውጤት የበለጠ አስተማማኝ እንደሆነ ያስረዳሉ ኮይን እና ወደ ጥናታቸውን ያደረጉት ድርሰት አቀፍ ዘዴን በተመለከተ ነው።

ከተጠቀሰው ጥናት ሌላ ዋይዝማን (1949)፣ ፍራንሲስ (1977)ና ዊይር (1990) ባደረጉባቸው ጥናቶች በተንታኝ ዘዴ የሚገኝ የእርማት ውጤት አስተማማኝነትን በድርሰት አቀፍ ዘዴ ከሚገኘው የእርማት ውጤት አስተማማኝነት ጋር አነፃፅረዋል።

ምንም እንኳን የድርሰት አቀፍ ዘዴ ለግላዊ የሀሊና ፍርድ ክፍት ቢሆንም በበርካታ ሰዎች መታረሙ ከተንታኝ ዘዴ ጋር ሲነፃፀር የተሻለ አስተማማኝነት እንዳለው በተለየ ፍራንሲስ ያስረዳል።

ዋይዝማንም በጥናቱ አጽንኦት የሰጠው በርካታ ሰዎች የተሳተፉበት የድርሰት አቀፍ ዘዴ ከተንታኝ ዘዴ የበለጠ አስተማማኝ መሆኑን ነው።

ከላይ የተጠቀሱትና ሌሎች ጥናቶች የደረሱባቸውን ውጤቶች በሁለት መፈረጅ ይቻላል።

- ከሁለት በላይ የሆኑ አራሚዎች የተሳተፉበት ድርሰት አቀፍ ዘዴ አንድ ሰው ብቻ ከሚሳተፍበት ተንታኝ ዘዴ የተሻለ አስተማማኝነት አለው።
- በእርማት የሚሳተፉት ሰዎች በሁለቱም ዘዴዎች ከሁለት በላይ ከሆኑ ደግሞ ተንታኝ ዘዴ የበለጠ አስተማማኝ ነው።

ምእራፍ ሶስት

የአጠናን ዘዴ

ይህ ጥናት የቀረበው በገላጭ ንፅፅራዊ የምርምር ስልት ነው። መረጃዎችን በመገምገም አነጻፅሮ ይገልጻል። በመረጃዎች ትንተና ላይ በመመርኮዝ ማጠቃለያም ያቀርባል።

3-1. ተጠኝዎች

ለጥናቱ የተመረጡት በ1988 ዓ.ም. በኮተቤና በባህር ዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጆች በቀኑ ፕሮግራምና በአዲስ በአበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም የማታው ክፍል ለዲፕሎማ ፕሮግራም የሚማሩ የመጀመሪያ አመት ተማሪዎች ናቸው።

በኮተቤ መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ በተገለጸው ፕሮግራም ትምህርታቸውን የሚከታተሉት ተማሪዎች ሰላሳ ስድስት ናቸው። ከሰላሳ ስድስቱ መካከል አምስቱ አይነ ስውራን በመሆናቸው በጥናቱ አልተጠቃለሉም። በጥናቱ ከተጠቃለሉት ሰላሳ አንድ ተማሪዎች መካከል ሃያ ስምንቱ ወንዶች ሲሆኑ ሶስቱ ሴቶች ናቸው። ሰላሳ አንዱ ተማሪዎች የአይሲንክን የሰብእና መለያ እንዲሞሉ ተደርጓል። በዚህም ሐደት አንድ ሴትና ሁለት ወንድ ተማሪዎች የሰብእና መለያውን የአሞላል መመሪያ ባለመከተላቸው ከጥናቱ እንዲወጡ ተደርጓል።

በባህር ዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ በአንደኛ አመት ለዲፕሎማ ፕሮግራም ተመዝግበው ትምህርታቸውን የሚከታተሉት ሃያ ዘጠኝ ተማሪዎች ናቸው። ከነዚህም ውስጥ ሶስቱ አይነ ስውራን በመሆናቸው በጥናቱ አልተጠቃለሉም። ቀሪው ጅ ሃያ ሁለት

ወንድና አራት ሴት ተማሪዎች የአይሲንክን የሰብእና መለያ እንዲሞሉ ተደርጓል። የሰብእና መለያውን ከሞሉት ውስጥ አንድ ወንድ ያሞላል መመሪያውን ባለመከተሉ ከተጠኝነት ተሰርዟል።

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በቋንቋዎች ጥናት ተቋም በኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነፅሁፍ ክፍል የማታው ፕሮግራም ትምህርታቸውን የሚከታተሉት አስራ አራት ተማሪዎች ሲሆኑ፣ ሁለቱ ወንዶች ፣ አስራ ሁለቱ ደግሞ ሴቶች ናቸው። ከአስራ ሁለቱ ሴቶች ውስጥ መጠነኛ የማየት ችግር ያለባት አንዲት ተማሪ ከተገለለች በሁዋላ ቀሪዎቹ አስራ ሶስት ተማሪዎች የአይሲንክን የሰብእና መለያ በትክክል በመሙላታቸው በጥናቱ ተጠቃለዋል።

3.2. የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች

ለጥናቱ አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎች የተሰበሰቡት በሰብእና መለያ መጠይቅ፣ በድርሰትና በአንብቦ መረዳት ፈተና ነው። ዝርዝር የመረጃ አሰባሰብ ሒደቱም የሚከተለውን ይመስላል።

3.2.1. የሰብእና መለያ

የተጠኝዎችን ጭምት ወይም ተሳታፊ መሆን ለመለየት የተመረጠው የአይሲንክ የሰብእና መለያ ነው። ይህ የሰብእና መለያ የተመረጠው በአሰራሩ ቀላልነትና ከ10 ደቂቃ በላይ ጊዜ የማይወስድ በመሆኑ፣ የማህበራዊ ቅቡልነትና የስምሙነት ውጤቱም ዝቅተኛ በመሆኑ ነው (ብርውስ፣ 1978)። የአይሲንክ የሰብእና መለያ (1968) ተሳታፊነትንና ጭምትነትን ለመለየት ከሚያገለግሉት ነጥቦች / items / በተጨማሪ ንክነትንና ዋሽነትን የሚለዩ ነጥቦችም አሉት። ለዚህ ጥናት የዋሉት ግን ጭምትነትንና ተሳታፊነትን ለመለየት የሚያገለግሉት ብቻ ናቸው።

የመጀመሪያው የሰብእና መለያ የተዘጋጀው በእንግሊዝኛ ቋንቋ በመሆኑ አተረጓጎሙን በተመለከተ ጥንቃቄ ተደርጓል። የመለያው ስነልሳናዊና ስነልቦናዊ ይዘት ሳይዛባ ለኢትዮጵያ ተማሪዎች መጣኝ ሆኖ እንዲቀርብ ጥረት ተደርጓል። መለያው በአማርኛ ከተዘጋጀ በሁዋላ፣ በአንድ የስነልሳናና በአንድ የስነልቦና ባለሙያዎች እንዲገመገም ተደርጓል። የስነልሳን ባለሙያው የእያንዳንዱን ነጥብ የሀሳብ ግልፅነትና የማግባባት ብቃት፣ የስነልቦና ባለሙያው ደግሞ በተናጠል እያንዳንዱ ነጥብ በእንግሊዝኛው መለያ ላይ ከሚገኘው አንፃራዊ ነጥብ ጋር ያለውን የሃሳብ አንድነት፣ በአጠቃላይ በአማርኛ የተዘጋጀው መለያ ተሳታፊነትንና ጭምትነትን ለመለካት ያለውን ብቃት በመገምገም ማሻሻያ ሃሳቦችን ሰጥቶታል። በዚህ መሠረት መለያው እንደገና ተዘጋጅቶ ስለዘርዘር አሞላሉ የሚገልፅ መመሪያ ከታከለበት በሁዋላ፣ ለጥናቱ እንዲውል ተደርጓል።

በሰብእና መለያው ላይ ለተጠቃለሉት አርባ ለጭንት ጥያቄዎች ‘ አዎ ’ እና ‘ አይደለም ’ የሚሉ የመልስ አማራጮች ቀርበውላቸዋል። ‘ አዎ ’ ለሚለው መልስ አንድ ነጥብ፣ ‘ አይደለም ’ ለሚለው ደግሞ ዜሮ ነጥብ በመስጠት ስሌቱ ተሰርቷል። በዚህም መሠረት በመለያው የሚጠበቀው ዝቅተኛ ውጤት ዜሮ ሲሆን፣ ከፍተኛው ደግሞ አርባ ስምንት ሆኗል።

3.2.2. ድርሰቶች

በጥናቱ የመጀመሪያ ምእራፍ እንደተገፀው የዚህ ጥናት ዋና አላማ የተጠኝዎች ጭምት ወይም ተሳታፊ መሆን ከድርሰት መፃፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለውን ዝምድና መመርመር ነው። በመሆኑም ተጠኝዎች የሚጽፉት ድርሰት እንዲሁ የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴ ነው። በድርሰት አማካይነት ሊሰበሰብ የተፈለገው መረጃ ተማሪዎች ያላቸውን ችሎታ በመሆኑ፣ ድርሰት ከመፃፋቸው አስቀድሞ በአጥኝው ድርሰት አፃፃፍን በተመለከተ ትምህርት አልተሰጣቸውም። ለድርሰት የተመረጠው ርዕስ ለተወሰኑ ተጠኝዎች የተለየ ድጋፍ እንዳይኖረው ‘ ያደኩበት አካባቢ ’ የሚለው ርዕስ በአጥኝው

ተመርጧል። የአፃፃፍ ሒደቱም ነፃ የአፃፃፍ ስልትን / free writing / የተከተለ ነው። እያንዳንዱ ተጠኝ ድርሰት እንዲጽፍ የተደረገው መደበኛ መምህራቸውና አፕሪው በተገኙበት ነው። ለእያንዳንዱ ተጠኝ ሁለት ሁለት ባለመስመር ወረቀት ከተሰጠ በሁዋላ፣ በአንድ ወረቀት የድርሰቱን የመጀመሪያ ረቂቅ፣ ዋናውን ድርሰት ደግሞ በሌላው ወረቀት በጥንቃቄ እንዲጽፉ ተደርጓል።

ድርሰቶች ከተፃፉ በሁዋላ በተንታኝ ዘዴ / analytic method / ግምገማ ተደርጎባቸዋል። ግምገማው የተደረገው በመስኩ በቂ ስልጠና ባላቸው ሶስት መምህራን / አንዱ ከኮተቤ መምህራን ማሠልጠኛ ኮሌጅ፣ አንዱ ከባህር ዳር መምህራን ማሰልጠኛ ኮሌጅ፣ አንዱ ከኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነጥበብ ክፍል ነው። ሒተን /1988 ፣ 146/ በተንታኝ ዘዴ የግምገማ ሒደት ትኩረት ሊደረግባቸው የሚገቡ ነጥቦችን ከግምት በማስገባት ያዘጋጀው መመሪያም ለአስተራረሙ ወጥነት ያግዝ ዘንድ ለአራሚዎቹ ተሰጥቷል። ድርሰቶቹ ለአራሚዎች ከመሰጠታቸው በፊት እያንዳንዱ ድርሰት በሦስት ቅጅ ተባዝቶ የተማሪዎች ስም እንዳይታይ ተደርጓል። በዚህ አይነት የተዘጋጀው ድርሰት ከ100 ነጥብ ከታረመ በሁዋላ፣ ለአሰራር /ሰሌት/ እንዲያመች ወደ 10 ነጥብ ተለውጧል።

3.2.3. የአንብቦ መረዳት ፈተና

ለጥናቱ ከሚያስፈልጉት መረጃዎች ውስጥ የተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ችሎታ አንዱ ነው። ይህን መረጃ ለመሰብሰብ የዋለው የአንብቦ መረዳት ፈተና በአፕሪው ከተዘጋጀ በሁዋላ በባለሙያዎች ተገምግሞና ማሻሻያ ሀላብ ተሰጥቶበት እንደገና ተዘጋጅቷል። የፈተናውን አስተማማኝነት ለመጠበቅ / ማርከና ኖል፣ 1984 / ሶስት ምንባቦች በፈተናው እንዲገቡ ተደርጓል። ከዚህም በላይ ምንባቦች ከተጠኝዎች የቅድሚያ እውቀት ጋር ተዛምደው ለተወሰኑ ተጠኝዎች የተለየ ጥቅም እንዳይሰጡ ከተለያዩ መስኮች ተመርጠዋል /ማድሰን፣ 1983/። የአንብቦ መረዳት ችሎታን ለመለካት የተመረጡት ጥያቄዎች ምርጫ-ሰጭና ነፃ ጥያቄዎች ናቸው።

ፈተናው ከተዘጋጀና የጥያቄዎችን አሰራር የሚያመለክት መመሪያ ከታከለበት በሁዋላ፣ ተባዝቶ ለተጠኝዎች ቀርቧል። ፈተናው የተሰጠው የፈተናው አላማ በሚገባ ለተጠኝዎች ከተገለፀ በሁዋላ፣ አጥኚውና አንድ የተጠኝዎች መደበኛ መምህር በተገኙበት ነው። ፈተናው ጊዜ አልተወሰነለትም። ይህ የሆነው ጥናቱ በዋናነት የሚመለከተው የአንብቦ መረዳት ችሎታን እንጂ የአንብቦ መረዳት ፍጥነትን ባለመሆኑ ነው/ፋር፣ 1969/። ያንብቦ መረዳት ፈተና ባባህርይው ተጨባጭ/objective/ በመሆኑ ለአስተራረም አስቸጋሪ አይደለም። /ማድሰን፣ 1983/። ስለሆነም ፈተናው በአጥኚው ታርጊል።

3.3. የመረጃ አተናተን ዘዴ

ለጥናቱ የሚያስፈልጉት መረጃዎች በአይሲንክ የሰብእና መለያ፣ በድርሰትና በአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይነት ከተሰበሰቡ በሁዋላ ትንተናው በሚከተለው መንገድ ተከናውኗል።

3.3.1. የሰብእና መለያ መረጃዎች ትንተና

የአይሲንክ የሰብእና መለያ በእያንዳንዱ ተጠኝ ከተሞላ በሁዋላ፣ ተጠኝዎች በመለያው ያገኙት ውጤት /ማርክ/ ተሰልፏል። የሰብእና መለያውን አስተማማኝነት ለመለካትም የኩደር ሪቻርድሰን (KR - 21) ቀመር ተግባራዊ ተደርጓል። በዚህ ቀመር የተገኘው የአስተማማኝነት ውጤት 0.69 ሆኗል /ስሌቱን በተመለከተ አባሪ ሀ - 2 - ይመለከታል/። ይህ የሰብእና መለያው የአስተማማኝነት ውጤት አይሲንክና አይሲንክ /1968/ ካገኙት የ0.75 እና ቡች /1982/ ካገኙት የ0.71 የአስተማማኝነት ውጤት ጋር ተቀራራቢ ነው። በመሆኑም በሰብእና መለያው የተገኙት መረጃዎች ተተንትነዋል።

የሰብእና መለያው ዋና አላማ የተጠኝዎችን የሰብእና አይነት /ተሳታፊነት ወይም ጭምትነት/ ለመለየት እንዲቻል በመሆኑ፣ እያንዳንዱ ተጠኝ በመለያው ያገኘው ውጤት

ከ48 ተሰልቶ በ median split ዘዴ /አባሪ ሀ - 3 - ይመለከታል/ ተሳታፊና ጭምት የሆኑት ተለይተዋል። ከዚህም በላይ በተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎች ላይ የሚታየው የጾታና የእድሜ ልዩነትም ተሰልቷል።

3.3.2. የአንብቦ መረዳት ፈተና መረጃዎች ትንተና

የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች በአጥኚው ታርመው ውጤቱ ከ45 ተመዝግቧል። በአንብቦ መረዳት ፈተናው ላይ የቀረቡት ምርጫ-ሰጭ ጥያቄዎች እያንዳንዳቸው ሁለት ነጥብ ሲሰጣቸው ነፃ ጥያቄዎች ደግሞ እያንዳንዳቸው አምስት ነጥብ ተሰጥቷቸዋል። የነፃ ጥያቄዎችን አሰራረም ተጨባጭ ለማድረግም በእያንዳንዱ ጥያቄ ስር በመልስነት የተመረጡት ነጥቦች በቅድሚያ በግልጽ እንዲሰፍሩ ተደርጓል። በዚህ አይነት የተገኘው የአንብቦ መረዳት የፈተና ውጤት ወደ 10 ተለውጦ /ለአሰራር እንዲያመች/ ተመዝግቧል።

የተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት ከተመዘገበ በሁዋላ፣ ውጤቱ ተጠኝዎች በአይሲንክ የሰብእና መለያ ካስመዘገቡት ውጤት ጋር ተወዳድሮአል። በዚህም በተሳታፊና በጭምት ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት መካከል ከግምት የሚገባ ዝምድና መኖር አለመኖርን ለማረጋገጥ t - test ተግባራዊ ተደርጓል። በተጨማሪም የተጠኝዎች እድሜና ጾታ ከአንብቦ መረዳት ውጤታቸው ጋር ያለው ዝምድና በt - test ተሰልቷል።

3.3.3. የድርሰት መረጃዎች ትንተና

ተጠኝዎች የፃፉባቸው ድርሰቶች በተዘጋጀው የመገምገሚያ ነጥብ መሠረት /አባሪ ሐ - 2 ይመለከታል/ በሶስት ባለሙያዎች ከተገመገመ በሁዋላ፣ የሶስቱ አማካይ ውጤት /በአባሪ ሐ - 3 - እንደተቀመጠው/ የመጨረሻ ውጤት ተደርጎ ተመዝግቧል።

በመቀጠልም በሶስቱ አራሚዎች መካከል ያለው አራሚ-ዘልል አስማማኝነት

/ Intern - rater Reliability / ተሰልፏል። ተሻሽሎ በቀረበው የኩደር ሪፖርት (K - R20) የተሰላው አራሚ ዘለል አስተማማኝነት ውጤትም በአራሚዎች መካከል ከፍተኛ ስምምነት መኖሩን አመልክቷል | አባሪ ሐ-4-ን ይመለከታል። ይህም በመሆኑ ከድርሰቶች የተገኘው መረጃ በአይሲንክ የሰብእና መለያ ከተገኘው ውጤት ጋር ተነፃፅሮአል።

የተጠኝዎች ጭምት ወይም ተሳታፊ መሆን በድርሰት ውጤታቸው ላይ ያለውን ተፅእኖ ለመመርመር t - test ተግባራዊ ሆኗል። ከዚህም በላይ በተጠኝዎች የሰብእና አይነትና የድርሰት መፃፍ ችሎታ መካከል ባለው ዝምድና ላይ እድሜና ፆታ ያላቸው ተጽእኖ አስተማማኝ (significant) መሆን አለመሆኑ በ fit - test ተመርመሯል።

ምዕራፍ አራት

የጥናቱ ውጤት ትንተናና ገለጻ

በዚህ ክፍል የጥናቱ ውጤት ትንተናና ማብራሪያ በቅደም ተከተል ይቀርባሉ።

4.1. የጥናቱ ውጤት ትንተና

በቀደመው ምዕራፍ እንደተገለጸው ለጥናቱ አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎች በአይሲንክ የሰብእና መለያ፣ በአንብቦ መረዳት ፈተናዎችና በድርሰቶች አማካይነት ከተሰበሰቡ በሁዋላ፣ የተገኘው ውጤት እንደሚከተለው ተተንትኗል።

4.1.1. የአይሲንክ የሰብእና መለያ ውጤት ትንተና

በአይሲንክ የሰብእና መለያ አማካይነት ማወቅ የተፈለገው የተጠኝዎችን ተሳታፊ ወይም ጭምት መሆን ነው። ለዚህ ዓላማ ይረዳ ዘንድ በመጀመሪያ ተጠኝዎች በመለያው ያገኙት ውጤት ተመዝግቧል። የተጠኝዎች የሰብእና መለያ ውጤት በሰንጠረዥ 4.1. የተመለከተውን ይመስላል።

4.1. የተጠኝዎችን የአይሲንክ የሰብእና መለያ ውጤት የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ከተቤ መ/ማ /ኮሌጅ		ባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ		የጳጳሮች ጥናት ተቋም	
መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት
01	22	01	15	01	19
02	22	02	23	02	20
03	22	03	16	03	14
04	23	04	18	04	23
05	21	05	16	05	25

06	25	06	17	06	25
07	21	07	17	07	16
08	24	08	16	08	17
09	16	09	19	09	23
10	32	10	22	10	19
11	16	11	15	11	21
12	16	12	22	12	28
13	19	13	25	13	19
14	19	14	28		
15	22	15	22		
16	14	16	21		
17	25	17	26		
18	11	18	25		
19	24	19	27		
20	12	20	14		
21	27	21	7		
22	23	22	37		
23	26	23	13		
24	19	24	29		
25	19	25	34		
26	21				
27	16				
28	25				

በሰንጠረዥ 4.1 ላይ እንደሚታየው፣ በሰብእና መለያው የተገኘው ዝቅተኛ ውጤት 7 ሲሆን፣ ከፍተኛው ደግሞ 37 ነው። የተጠኝዎችን የሰብእና አይነት /ተሳታፊ ወይም ጭምት መሆናቸውን/ ለመለየት የጠቅላላ ውጤቶች ማዕከላዊ ነጥብ (median) ተሰልቶ 21 ሆኖአል። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ሀ - 3 ይመለከታል። በዚህም መሠረት በሰብእና መለያው ከ21 በታች ውጤት ያስመዘገቡት ጭምት ሲሆኑ፣ ከ21 በላይ ውጤት ያስመዘገቡት ደግሞ ተሳታፊ መሆናቸው ታውቋል። በዚህ ዓይነት ከተጠኝዎቹ ውስጥ ምን ያህሎቹ ተሳታፊዎች፣ ምን ያህሎቹ ደግሞ ጭምቶች እንደሆኑ ለመለየት ተችሏል። ከየኮሌጆቹ ከተወሰዱት ተጠኝዎች ውስጥ የተሳታፊዎቹና የጭምቶቹ ስርጭት ምን እንደሚመስል በሰንጠረዥ 4.2 ተመልክቷል።

4.2 የተሳታፊና የጭምት ተጠኝዎችን ብዛት የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ተጠኝዎች	ከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ	ባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ	የቋንቋዎች ጥናት ተቋም
ተሳታፊ	14	12	5
ጭምት	11	12	7
ድምር	25	24	12

በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ከ28ቱ ተጠኝዎች መካከል 14 ተሳታፊ 11 ጭምት ከባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ከ25ቱ ተጠኝዎች መካከል 12 ተሳታፊ፣ 12 ጭምት ተጠኝዎች ሲገኙ ከቋንቋዎች ጥናት ተቋም ደግሞ ከ14ቱ ተጠኝዎች መካከል 5 ተሳታፊና 7 ጭምት ተጠኝዎች ተገኝተዋል። ከነዚህ ተጠኝዎች ሌላ ከከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ 3 ከባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ እና ከቋንቋዎች ጥናት ተቋም 1 አንድ አንድ በድምሩ 5 ተጠኝዎች በሰብእና መለያው ያገኙት ውጤት 21 በመሆኑና ይህም ከማዕከላዊ ነጥብ (median) ጋር

ተመሳሳይ በመሆኑ ጭምት ወይም ተሳታፊ መሆናቸውን መለየት አልተቻለም። በዚህም ምክንያት በ5ቱ ተጠኝዎች የተገኘው መረጃ ለቀጣይ ጥናት አልቀለም።

በሰብእና መሊያው በተገኘው መረጃ አማካይነት በየሰብእና አይነቱ ያለው የተጠኝዎች የጾታ ስርጭትም ተመርምሮአል። የሚከተለው ሰንጠረዥም ይህንን የሚያመለክት ነው።

4.3. የተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎችን የጾታ ስርጭት የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ጾታ	ከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ		ባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ		የቋንቋዎች ጥናት ተቋም		ድምር
	ተሳታፊ	ጭምት	ታሳፊ	ጭምት	ተሳታፊ	ጭምት	
ሴት	-	2	1	3	5	5	16
ወንድ	14	9	11	9	-	2	45
ድምር	14	11	12	12	5	7	61

ከሰንጠረዥ 4.3. ለመረዳት እንደሚቻለው በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተሳታፊ ሴት ተጠኝ አልተገኘም። በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ በየሰብእና አይነቱ ከተመዘገቡት 12 ጭምት ተጠኝዎች መካከል 3 ሴቶች 9ኙ ደግሞ ወንዶች ሲሆኑ ከ12ቱ ተሳታፊ ተጠኝዎች መካከል ደግሞ 1 ሴትና 11 ወንድ ተጠኝዎች ተገኝተዋል። በቋንቋዎች ጥናት ተቋም ከተመዘገቡት 2 ወንድ ተጠኝዎች መካከል 1ዱ ተሳታፊ ሲሆን ሌላው ጭምት ሆኗል። በተቋሙ ከተመዘገቡት 10 ሴቶች ውስጥም 5ቱ ተሳታፊዎች፣ የተቀሩት ደግሞ ጭምቶች ሆነዋል። በአጠቃላይ ከ16ቱ ሴት ተጠኝዎች መካከል 10ሩ ጭምቶች ሲሆኑ፣ 6ቱ ተሳታፊ ሆነዋል። ወንዶችን በተመለከተ ከ45ቱ ተጠኝዎች መካከል 25ቱ ተሳታፊዎች፣ 20ዎቹ ደግሞ ጭምቶች መሆናቸውን የመረጃው ውጤት ትንተና አመልክቷል።

በአይሲንክ የሰብእና መለያ አማካይነት የተሰበሰበው ሌላው መረጃ የተጠኝዎችን እድሜ የተመለከተ ነው። በዚህም መሠረት በጭምትና ተሳታፊ ተጠኝዎች የእድሜ ስርጭት መካከል ያለው ልዩነት አስተማማኝ መሆን አለመሆኑን ለመለካት መረጃው ተመርምሯል። የሚከተለው ሰንጠረዥም የሚያመለክተው ይህንኑ በተጠኝዎች የሰብእና አይነትና በእድሜ መካከል ያለውን የልዩነት ደረጃ ማጠቃለያ ነው።

4.4. የአይሲንክ የሰብእና መለያ ውጤትና የእድሜ ዝምድና ማጠቃለያ

ሰንጠረዥ

ተጠኝዎች	M	Sd	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	19.85	1.57	54	0.36	2.02*	የማያስተማምን
ጭምት	20.6	2.43				

*P<0.05

በሰንጠረዥ ላይ እንደሚታየው የተሳታፊዎች አማካይ እድሜ 19.85 ሲሆን የጭምቶቹ ደግሞ 20.6 ነው። በሁለቱ አማካይ እድሜ መካከል ልዩነት ይስተዋላል። ሆኖም በልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ አለመሆኑን የስታቲስቲክስ መለኪያው አሳይቷል። ለምናልባት ስህተት 5% በመተው (P<0.05) ወይም በ 95 % እርግጠኛነት በተሰላው Ft.test ቀመር የተገኘው የ(to) ዋጋ 0.36 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከተቀመጠው የ(tcv) ዋጋ 2.02 በጣም ስለሚያንስ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በእድሜ መካከል ያለው ልዩነት አስተማማኝ ያለመሆኑን አመልክቷል። የስሌቱን ዝርዝር በአባሪ ሀ-4 ይመለከታል።

በአይሲንክ የሰብእና መለያ የተሰበሰበው መረጃ ውጤት እንደሚያሳው በአጠቃላይ በጥናቱ ከተጠቃለሉት 66 ተጠኝዎች መካከል 30ዎቹ ጭምቶች ሲሆኑ፤ 31ዎቹ ደግሞ ተሳታፊዎች ሆነዋል። ቀሪዎቹ 5 ተጠኝዎች በማእከላዊ ነጥብ (median point) ላይ

በማረፋቸው የሰብእና አይነታቸውን ለመለየት ሳይቻል ቀርቷል። ከ30ዎቹ ጭምት ተጠኝዎች መካከል 10ሩ ሴቶች ሲሆኑ፤ የተቀሩት ወንዶች ናቸው። ተሳታፊ ከሆኑት 31 ተጠኝዎች መካከል ደግሞ 6ቱ ሴቶች ሲሆኑ፤ 25ቱ ወንዶች ሆነዋል። የተሳታፊነት - ጭምተነትና የእድሜ ተዛምዶ ከግምት የማይገባ መሆኑንም የመረጃዎች ውጤት ትንተናው አመልክቷል።

4.1.2. የአንብቦ መረዳት ፈተና መረጃዎች ውጤት ትንተና

ተጠኝዎቹ በሙሉ የአንብቦ መረዳት ፈተናውን ከተፈተኑ በሁዋላ፤ በአጥኝው ታርዋ ውጤቱ ተመዝግቧል። የተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት በሰንጠረዥ

4.5. የተመለከተው ነው።

4.5. የተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ከተቤ መ/ማ/	ኮሌጅ	ባህር ዳር	መ/ማ/ኮሌጅ	የቋንቋዎች	ጥናት ተቋም
መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት
01	6.9	01	6.7	01	4.9
02	4.9	02	6.0	02	7.3
03	4.9	03	3.6	03	2.7
04	5.3	04	4.9	04	4.2
05	6.4	05	4.9	05	6.2
06	4.4	06	4.9	06	6.0
07	5.6	07	4.0	07	6.0
08	5.1	08	3.6	08	4.7
09	5.1	09	3.8	09	5.6
10	6.2	10	3.6	10	5.6
11	6.0	11	5.1	11	5.3
12	4.2	12	5.8	12	4.9

13	2.4	13	5.6	13	5.6
14	3.6	14	6.4		
15	2.4	15	7.1		
16	2.2	16	5.6		
17	1.3	17	6.0		
18	6.0	18	4.7		
19	6.0	19	5.8		
20	6.7	20	2.7		
21	4.0	21	6.4		
22	5.8	22	7.1		
23	2.2	23	4.0		
24	3.3	24	5.6		
25	3.8	25	4.9		
26	4.2				
27	4.7				
28	4.2				
X	4.56	X	5.15	X	5.13

በሰንጠረዥ 4.5 እንደተቀመጠው በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ የተመዘገበው ዝቅተኛ ውጤት 1.3 ሲሆን፣ ከፍተኛው ውጤት ደግሞ 6.9 ነው። የ25ቱ ተጠኝዎች አማካይ ውጤትም 4.56 ሆኖ ተመዝግቦአል። በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች የተገኘው ውጤት ዝቅተኛው 2.7 እና ከፍተኛው 7.1 ነው። አማካይ ውጤትም 5.15 ሆኗል። በሌላም በኩል በቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች የተገኘው የአንብቦ መረዳት ውጤት ዝቅተኛው 2.7 እና ከፍተኛው 7.3 ሆኗል። አማካይም 5.31 ሆኖ ተመዝግቦአል።

ከመረጃዎች ውጤት እንደሚታየው ዝቅተኛው የአንብቦ መረዳት ውጤት የተመዘገበው በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ሲሆን፤ ከፍተኛ ውጤት የተገኘው በድንጋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ነው። የአንብቦ መረዳት አማካይ ውጤትን በተመለከተ በድንጋዎች ጥናት ተቋም የተመዘገበው /5.31/ ከተቀሩት 2ቱ የላቀ ሆኗል። የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ በነጠላ ብቻ ሳይሆን በአማካይም /4.56/ ዝቅተኛ ውጤት እንደተመዘገበበት በሰንጠረዥ ተመልክቷል። የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ያስመዘገቡት አማካይ ውጤት /5.15/ ከድንጋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ከተመዘገበው ዝቅ ቢልም፤ በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ከተመዘገበው የተሻለ ሆኗል።

የየኮሌጅ ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት ከተመዘገቡ በሁቀላ፤ በዚህ መረጃ አማካይነት የተገኘው ውጤት አተናተን በሚከተሉት ጉዳዮች ላይ ያተኮረ ነው።

4.1.2.1. የተሳታፊ-ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና

የተጠኝዎች ተሳታፊ ወይም ጭምት መሆን ከአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ጋር ያለውን ተዛምዶ ለመመርመር *fit - test* አማካይነት ተሰልፏል። በዚህ ቀመር የተሰሉት የየኮሌጆቹ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዦች ቀጥሎ በተከታታይ የሚቀርቡት ናቸው።

4.6. የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	4.45	1.62	23	0.11	2.07*	የማያስተማምን
ጭምት	4.36	1.46				

* P < 0.05

በሰንጠረዥ 4.6 እንደታየው የተሳታፊ ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት 4.54 ሲሆን የጭምቶቹ ደግሞ 4.36 ነው። በሁለቱ አማካይ ውጤቶች መካከል ልዩነት ይታያል። ይሁን እንጂ ይህ ልዩነት ለምናልባት ስህተት 5% በመተው ቤት - test ቀመር ሲሰላ የተገኘው (to) ዋጋ 0.11 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ለማገናዘቢያ ከተቀመጠው የ (tcv) ዋጋ 2.07 እጅግ አነስተኛ በመሆኑ በኮሌጁ ተጠኝዎች የሰብእና አይነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለው ዝምድና አስተማማኝ አይደለም። የልዩነት ደረጃውን የሚያመለክተው ዝርዝር ስሌት በአባሪ ለ-3 ቀርቧል።

4.7. የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ግጠታለያ ሰንጠረዥ፡

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	5.71	0.99	22	1.03	2.07*	የማያስተማምን
ጭምት	4.55	1.1				

*P<0.05

እንደ ኮሌጁ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ሁሉ በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅም በተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለው ዝምድናም አስተማማኝ አይደለም። በሰንጠረዥ ላይ እንደሚታየው በተሳታፊዎችና ጭምቶች የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት መካከል የ1.16 የአማካይ ነጥብ (average point) ልዩነት አለ። ይህ ልዩነት ግን በ95% እርግጠኛነት በተሰላው የ (tcv) ዋጋ 2.07 ሆኖ ሳለ በስሌቱ የተገኘው የ (to) ዋጋ 1.03 ብቻ ሆኗል። ለዝርዝር ስሌቱ አባሪ ለ - 4 ይመለከታል።

4.8. የቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ስንጠረዥ።

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	5.38	0.83	10	0.09	2.23*	የማያስተማምን
ጭምት	5.26	1.41				

P < 0.05

በስንጠረዥ 4.8 የተቀመጠው የመረጃ ውጤት እንደሚያሳየው በቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ውጤት መካከል ያለው ዝምድና አስተማማኝ አይደለም። የሁለቱ ተዛምዶ አስተማማኝ የሚሆነው በt - test ቀመር ስሌት የተገኘው የ (to) ዋጋ ለልዩነቱ ከሚጠበቀው የ (tcv) 2.23 በልጦ ቢገኝ ነበር። ይሁን እንጂ ለምናልባት ስህተት 5 % በመተው በተሰራው የ t - test ቀመር የተገኘው የ (to) ዋጋ 0.09 በመሆኑ የልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ ያለመሆኑን አሳይቷል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ለ - 5 ተቀምጧል።

በአጠቃላይ የተጠኝዎችን ተሳታፊነት-ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ አስመልክቶ የተሰበሰቡት መረጃዎች ውጤት የሚያመለክተው በየትኛውም ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ግምት ሊሰጠው የሚችል ወይም አስተማማኝ ዝምድና አለመኖሩን ነው።

4.1.2.2. የጾታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ

ተዛምዶ ውጤት ትንተና፣

በምዕራፍ አንድ እንደተገለጸው መረጃዎች የተሰበሰቡበት አንዱ አላማ ጾታ በተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ላይ

ሚያስከትለውን ተጽእኖ ለመመርመር ነው። ይህን በተመለከተ ከየኮሌጅ ተጠኝዎች ከተሰበሰቡት መረጃዎች የሚከተሉት ውጤቶች ተገኝተዋል።

ከኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች መካከል 14ቱ ተሳታፊዎችና 11ዱ ጭምቶች መሆናቸው በዚህ መዕራፍ መጀመሪያ ላይ ተገልጿል። ሰንጠረዥ 4.3ን ይመለከታል። 14ቱም ተሳታፊ ተጠኝዎች ወንዶች በመሆናቸው የተነሳ የተሳታፊዎች የአንብቦ መረዳት ችሎታ ከፆታ ጋር ያለውን ተዘምዶ መመርመር አልተቻለም። ይሁን እንጂ ከአስራ አንዱ ጭምት ተጠኝዎች መካከል ሁለቱ ሴቶች በመሆናቸው ፆታ በጭምት ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት ላይ ያለው ተጽእኖ ተሰልቷል። ቀጥሎ የቀረበው ሰንጠረዥ 4.9 ይህን ያሳያል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ለ-6 ተመልክቷል።

4.9. የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የፆታና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዘምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	4.8	1.7	9	0.13	2.26	የማያስተማምን
ወንዶች	4.27	1.53				

*P < 0.05

ከሰንጠረዥ ላይ እንደሚታየው በጭምት ሴቶችና በጭምት ወንዶች መካከል ያለው የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት አስተማማኝ አይደለም። የልዩነቱ አስተማማኝነት የታየው ስሌቱ በt - test ተሰልቶ የተገኘው የ(to) ዋጋ 0.31 ልዩነቱ አስተማማኝ እንዲሆን መገኘት ከነበረበት የ(tcv) ዋጋ 2.26 ያነሰ በመሆኑ ነው።

ፆታን በተመለከተ ከመረጃው የተገኘው ሌላው ውጤት የወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝምድና ነው። በኮተቤ

መ/ማ/ኮሌጅ የወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊ ወይም ጭምት መሆን በአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ላይ የሚያሳድረው ልዩነት አስተማማኝ መሆንና አለመሆን በሰንጠረዥ 4-10 ተጠቃሎ ቀርቧል።

4-10. የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት-ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ወንድ ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	4.54	1.62	21	0.16	2.08	የማያስተማምን
ጭምት	4.27	1.53				

*P < 0.05

በወንድ ተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት አማካይ ውጤት መካከል ያለው ልዩነት አነስተኛ (0.27) ከመሆኑም በላይ የልዩነቱም ደረጃ አስተማማኝ አለመሆኑ በሰንጠረዥ ተመልክቷል። የልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ ያልሆነው ለምናልባት ስህተት 5% በመተው በተሰላው የt - test ቀመር የተገኘው የ(t_o) ዋጋ 0.16 ለልዩነቱ አስተማማኝ መሆን ከሚጠበቀው የ(t_{cv}) ዋጋ 2.08 ያነሰ በመሆኑ ነው። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ለ - 7 ቀርቧል።

በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ በተጠኝዎች የሰብእና አይነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝምድና ላይ ያታ ያለው የተጽእኖ ደረጃ ከመረጃዎች ውጤት ተተንትኗል። ትንተናው የተደረገው ጭምት ሴቶችና ወንዶችን፣ እንዲሁም ተሳታፊና ጭምት ወንዶችን በማወዳደር ነው። በሰንጠረዥ 4-11 እንደተቀመጠው የጭምት ሴቶችንና የጭምት ወንዶችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝምድና ደረጃ ለመለየት በተሰራው የt - test ቀመር የተገኘው የ(t_o) ዋጋ 0.39 ነው። ይህ የ(t_o) ዋጋ ለልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ መሆን ከሚጠበቀው የ(t_{cv}) -ዋጋ 2.23 ያነሰ በመሆኑ ዝምድናው አስተማማኝ አይደለም። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ለ - 8 ይመለከቷል።

4.11. የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ የጭምት ወንዶችና ሴቶች የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	5.07	1.56	10	0.39	2.23*	የሚያስተማምን
ወንዶች	4.38	1.07				

*P < 0.05

የወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነት በአንብቦ መረዳት ችሎታ ላይ የሚያስከትለው ልዩነት አስተማማኝ መሆንና አለመሆኑን ለመለካት ልዩነቱ በt - test ቀመር ተሰልፏል። በ95 % እርግጠኝነት (P < 0.05) በተሰራው ቀመር የተገኘው የ(to) ዋጋ 1.19 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.10 ያነሰ በመሆኑ የልዩነቱ ደረጃ ከግምት የሚገባ ወይም የሚያስተማምን አይደለም። ቀጥሎ የቀረበው ሰንጠረዥ የሚያሳየው የስሌቱን ማጠቃለያ ነው። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ለ - 9 ተመልክቷል።

4.12. የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ወንድ ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ጭምት	4.38	1.07	18	1.19	2.10*	የሚያስተማምን
ተሳታፊ	5.69	1.03				

*P < 0.05

የድንጋጌዎች ተዳም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝምድና ላይ ያታ ያለው ተጽእኖ በt - test ተሰልቶ የተገኘው የልዩነት ደረጃ የማያስተማምን ሆኖአል። የሚከተለው ሰንጠረዥም የሚያመለክተው ይህንኑ ነው።

4.13. የድንጋጌዎች ጥናት ተዳም ሴት ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዳም ዲ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ሴት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	5.38	0.83	8	0.09	2.31*	የማያስተማምን
ጭምት	4.78	1.26				

*P < 0.05

በሰንጠረዥ ላይ እንደተቀመጠው ምንም እንኳን በተሳታፊ ሴቶችና በጭምት ሴቶች አማካይ የአንብቦ መረዳት ውጤት መካከል መጠነኛ ልዩነት ቢታይም፤ ልዩነቱ ለምናልባት ስህተት 5 % በመተው በተሰላው የt - test ቀመር አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። በቀመሩ የተገኘው የ(to) ዋጋ 0.09 ለዝምድና አስተማማኝነት ለማገናዘቢያ ከተቀመጠው የ(tcv) ዋጋ 2.31 ያነሰ ሆኗል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ለ - 10 ተመልክቷል።

በሌላ በኩል በድንጋጌዎች ጥናት ተዳም ጭምት ሴቶችና ወንዶች መካከል ያለው የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት ከጣምት የሚገባ መሆንና አለመሆኑን ለመመዘን t - test ተግባራዊ ሆኗል። በሰንጠረዥ 4.14 እንደሚታየው (P < 0.05) በተሰላው የt - test

ቀመር የተገኘው የ(t₀) ዋጋ 1.71 ነው። ይህ ደግሞ ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(t_{cv}) ዋጋ 2.57 ያነሰ በመሆኑ በጭምት ሴቶችና ወንዶች የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለው ልዩነት አስተማማኝ አለመሆኑ ተረጋግጧል። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ለ - 11 ይመለከታል።

4.14. የጭንቋዎች ጥናት ተጭም ጭምት ሴትና ወንድ ተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	t ₀	t _{cv}	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	4.78	1.26	5	1.17	2.57*	የማያስተማምን
ወንዶች	6.45	1.20				

*P < 0.05

ለማጠቃለል ከሶስቱም ኮሌጆች ተጠኝዎች የተሰበሰበው መረጃ ውጤት እንደሚያሳየው በተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ችሎታና የተሳታፊነት-ጭምትነት ተዛምዶ ላይ ያለው ተጽእኖ አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም።

4.1.3. የድርሰት መረጃዎች ውጤት ትንተና

ተጠኝዎች በጻፉባቸው ድርሰቶች የተሰበሰቡት መረጃዎች በሁለት አይነት መንገዶች ተተንትነዋል። ይኸውም የተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነት ከድርሰት መፃፍ ችሎታቸው ጋር ያለው ተዛምዶና የየታ ልዩነት በዚህ ዝምድና ላይ ያለው ተፅእኖ ናቸው። በድርሰት የተሰበሰቡት መረጃዎች በነዚህ ሁለት ነገሮች ስር ከመተንተናቸው አስቀድሞ ተጠኝዎች በጻፉባቸው ድርሰቶች ያገኙት ውጤት ተመዝግቧል። የሚከተለው ሰንጠረዥ ይህንን የተጠኝዎችን የድርሰት ውጤት የሚያሳይ ነው። በሰንጠረዥ ላይ የተቀመጠው የተጠኝዎች ድርሰት በሶስት አራሚዎች ታርግ የተመዘገቡት ውጤቶች አማካይ ነው። በእያንዳንዱ አራሚ የተሰጠው ውጤት በአባሪ ሐ - 3 ቀርጧል።

4-15. የተጠኝዎችን የድርሰት ውጤት የሚያሳይ ስንጠረጃ፡

ከተቤ መ/ማ/	ኮሌጅ	ባህር ዳርመ/ማ/	ኮሌጅ	የጽንዖዎች	ጥናት ተጽም
መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት	መለያ ቁጥር	ውጤት
01	6.0	01	7.03	01	8.1
02	6.03	02	6.2	02	9.13
03	5.67	03	8.17	03	5.9
04	7.1	04	7.77	04	8.2
05	8.03	05	6.8	05	6.5
06	6.13	06	7.23	06	7.07
07	5.23	07	8.23	07	8.13
08	5.27	08	7.27	08	7.97
09	7.0	09	7.53	09	7.27
10	6.0	10	7.2	10	7.67
11	7.3	11	6.77	11	7.17
12	7.0	12	4.73	12	6.87
13	6.73	13	5.57	13	8.2
14	6.9	14	6.13		
15	6.63	15	6.13		
16	7.97	16	6.17		
17	6.17	17	6.37		
18	8.0	18	6.9		
19	6.7	19	6.97		
20	6.73	20	6.27		
21	6.2	21	8.73		
22	6.57	22	6.07		

23	5.83	23	6.9		
24	7.1	24	6.23		
25	7.13	25	7.13		
26	5.13				
27	7.5				
28	5.5				
X	6.56	6.86			7.56

በሰንጠረዥ ላይ እንደሚታየው የጽንዖቶች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ያስመዘገቡት አማካይ ውጤት /7.56/ ከተቀሩት ሁለት ኮሌጅ ተጠኝዎች የበለጠ ነው። በጽንዖቶች ጥናት ተቋም የተመዘገበው ዝቅተኛ የድርሰት ውጤት 5.9 ሲሆን፣ ከፍተኛው 9.13 ነው። በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ የተመዘገበው ከፍተኛ ውጤት 8.03 ሲሆን፣ ዝቅተኛው 5.13 ሆኗል። በጣም ዝቅተኛ የድርሰት ውጤት የተመዘገበው በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ሲሆን፣ ይኸውም 4.73 ነው። በዚህ ኮሌጅ ተጠኝዎች ያስመዘገቡት ከፍተኛ ውጤት 8.73 ሆኗል። የባህር ዳርና የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤትም በቅደም ተከተል 6.68 እና 6.56 ሆኗል።

4.1.3.1. የተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መፃፍ ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና

ከድርሰት መረጃዎች የተገኘው የተጠኝዎች ውጤት ከተመዘገበ በሁዋላ፣ ተጠኝዎች ያስመዘገቡት ውጤት ከተሳታፊነታቸው ወይም ጭምትነታቸው ጋር ያለው ዝምድና በt - test ቀመር ተሰልፏል።

የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት-ጭምትነትና የድርሰት መፃፍ ችሎታ ዝምድና አስተማማኝ መሆንና አለመሆን ለማረጋገጥ 5 % ለምናልባት በሀተት

በመተው የተሰላው የt - test ቀመር ማጠቃለያ በሰንጠረዥ 4.46 የቀረበው ነው። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ሐ - 5 ቀርቧል።

4.16. የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት የመፃፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	6.06	0.54	24	2.25	2.06*	አስተማማኝ
ጭምት	7.21	0.44				

*P < 0.05

ከሰንጠረዥ ላይ እንደሚታየው የተሳታፊ ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤት 6.06 ሲሆን፣ የጭምቶቹ ደግሞ 7.21 ነው። በሁለቱ አማካይ ውጤት መካከል ያለው ልዩነት በt - test ቀመር ሲሰላ አስተማማኝ ወይም ከግምት የሚገባ ሆኖ ተገኝቷል። ይኸውም በt - test ሲሰላ የተገኘው የ(to) ዋጋ 2.25 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.06 በልጦ በመገኘቱ ነው።

የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎችን በተመለከተ ምንም እንኳን በተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤት መካከል ልዩነት ቢኖርም፣ ልዩነቱ አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። በt - test ቀመር ተሰልቶ የተገኘው የልዩነት ደረጃ ማለትም የ(to) ዋጋ 1.63 ለልዩነቱ አስተማማኝ መሆን ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.07 ያነሰ መሆኑን ሰንጠረዥ 4.17 ያመለክታል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ሐ - 6 ቀርቧል።

4.17. የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና

ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ዝምድና ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	6.3	0.7	22	1.67	2.07*	የማያስተማምን
ጭምት	7.47	0.63				

*P < 0.05

በድንጋዎች ጥናት ተቋም ተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤት መካከል ያለው ልዩነት ዝቅተኛ ነው። የተሳታፊ ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤት 7.18 ሲሆን፣ የጭምቶች ደግሞ 7.87 ነው። በሁለቱ አማካይ ውጤቶች መካከል ያለው ልዩነት አነስተኛ በመሆኑ፣ 5 % ለምናልባት ስህተት በመተው በt - test ቀመር የተሰላው የልዩነት ደረጃ የማያስተማምን ሆኗል። ከታች በሰንጠረዥ 4.18 እንደቀረበው በስሌቱ የተገኘው የ(t_o) ዋጋ 1.67 ስልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(t_{cv}) ዋጋ 2.07 ያነሰ ነው። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ሐ - 7 ይመለከታል።

4.18. የድንጋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና

የድርሰት መጻፍ ችሎታ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ

ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	7.18	0.64	10	0.73	2.23*	የማያስተማምን
ጭምት	7.87	0.98				

*P < 0.05

በአጠቃላይ የተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ አስተማማኝ ወይም ከግምት የሚገባ ሆኖ የተገኘው በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ ብቻ ነው። ምንም እንኳን የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅና የድንጋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ዝምድና በt - test

ሲሰላ አስተማማኝ ባይሆንም፣ ከቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ይልቅ በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ በተሳታፊና ጭምት ተጠኝዎች አማካይ የድርሰት ውጤት መካከል ከፍተኛ ልዩነት ታይቷል።

4.1.3.2. የፆታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ውጤት ትንተና

በድርሰት አማካይነት ለጥናቱ የተሰበሰቡት መረጃዎች ከተተነተኑባቸው መንገዶች አንዱ ፆታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ያላቸውን ተዛምዶ በተመለከተ ነው። በተሳታፊነት - ጭምትነትና በድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ላይ ተጽእኖ ከሚያሳድሩ በርካታ ተለውጦዎች / Variables / አንዱ ፆታ መሆኑ በምእራፍ ሁለት ተገለጿል። በመሆኑም ከሰብዓም ኮሌጆች በተሰበሰቡ መረጃዎች ፆታ እንደ አንድ ተለውጦ ተወስዶ ዝምድናው ተመርምሯል።

ከከተሌ መ/ማ/ኮሌጅ የተሰበሰቡት መረጃዎች የተተነተኑት በሁለት መንገድ ነው። በአንድ በኩል የጭምት ሴቶችና ወንዶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ ዝምድና፣ በሌላም በኩል የጭምትና የተሳታፊ ወንዶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ በተናጠል ተተንትኗል።

4.19. የከተሌ መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የፆታ የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	7.1	0.28	9	0.28	2.26*	የማያስተማምን
ወንዶች	7.24	0.48				

*P < 0.05

ማጠቃለያ ሰንጠረዥ እንደሚታየው በጭምት ወንዶችና ሴቶች አማካይ የድርሰት ውጤት መካከል ያለው ልዩነት 0.14 አማካይ ነጥብ / average point / ብቻ ነው። ልዩነቱ በ95 % እርግጠኛነት ($p < 0.05$) በተሰላው የt - test ቀመር ከግምት የሚገባ ወይም አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። በስሌቱ የተገኘው የ (to) ዋጋ 0.28 ለልዩነቱ አስተማማኝ መሆን ከሚጠበቀው የ (tcv) ዋጋ 2.26 ያነሰ ሆኖ ተገኝቷል። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ሐ - 8 ይመለከታል።

ተሳታፊነት - ጭምትነት ከወንድ ተጠኝዎች የድርሰት መጻፍ ችሎታ ጋር ያለውን ተዛምዶ ለመመርመር የተሰላው የt - test ቀመር የተዛምደውን አስተማማኝነት አመልክቷል። የሚከተለው ሰንጠረዥም የሚያመለክተው የስሌቱን ማጠቃለያ ነው።

4.20. የከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት-ጭምትነትና

የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ወንድ ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	6.06	0.54	22	2.16	2.07*	አስተማማኝ
ጭምት	7.24	0.48				

*P < 0.05

5% ለምናልባት ስህተት በመተው በተሰላው የt - test ቀመር የተገኘው የ (to) ዋጋ 2.16 ነው። ይህ የ (to) ዋጋ ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ (tcv) ዋጋ 2.07 ስለሚበልጥ ልዩነቱ አስተማማኝ ሆኗል። ዝርዝር ስሌቱም በአባሪ ሐ - 9 ቀርቧል። በስሌቱ መሠረት ከከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች የተሰበሰበው መረጃ የጭምት ወንዶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ ከተሳታፊ ወንዶች ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ጋር ሲነፃፀር አስተማማኝ በሆነ ደረጃ የተሻለ መሆኑን አመልክቷል።

ከባህርዳር መ/ማ/ኮሌጅ የተሰበሰበው መረጃ ውጤት በተጠኝዎች የታገዘ ተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ መካከል ያለው ዝምድና አስተማማኝ ለለመሆኑን የሚያመለክት ነው።

4.21 የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የታገዘ ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	7.66	0.58	10	0.35	2.23*	የማያስተማምን
ወንዶች	7.41	0.67				

*P < 0.05

በጭምት ሴቶችና ወንዶች አማካይ የድርሰት ውጤት መካከል ያለው ልዩነት የ0.25 አማካይ ነጥብ (average point) ነው። ምንም እንኳን ሴቶች በተጠቀሰው አማካይ ነጥብ ከወንዶች ልቀው ቢገኙ፣ የልዩነቱን ደረጃ ለመለካት በተሰተላው የt - test ቀመር ልዩነቱ የሚያስተማምን አልሆነም። ይህም ሊሆን የቻለው በስሌቱ የተገኘው የ(to) ዋጋ 0.35 ለልዩነቱ አስማማኝነት ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.23 ያነሰ በመሆኑ ነው። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ሐ - 10 ቀርቧል።

4.22 የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ወንድ ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	6.13	0.74	18	1.47	2.10*	የማያስተማምን
ጭምት	7.41	0.67				

*P < 0.05

በሰንጠረዥ እንደሚታየው የተሳታፊ ወንዶች አማካይ የድርሰት ውጤት 6.31፣ የጭምቶቹ ደግሞ 7.41 ነው። በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት ሲሰላ ጭምት ወንዶች ከተሳታፊዎቹ በ1.1 አካይ ነጥብ (average point) በልጠው ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ ልዩነቱ በ95 % እርግጠኛነት በተሰላው የt - test ቀመር አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። ምክንያቱም በስሌቱ የተገኘው የ(t) ዋጋ 1.47 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.10 ያነሰ በመሆኑ ነው። ዝርዝር ስሌቱን በአባሪ ሐ - 11 ይመለከታል።

እንደ ባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ሁሉ በጭንቋዎች ጥናት ተቋምም የጾታ ልዩነት በተሳታፊነት - ጭምትነትና በድርሰት መጻፍ ችሎታ ዝምድና ላይ እንደ አንድ ተላውጦ ያሳደረው ተፅእኖ ከጣምት የሚገባ ወይም አስተማማኝ አለመሆኑን የተሰበሰበው መረጃ ውጤት አመልክቷል። የሚከተሉት ሁለት ሰንጠረዦችም ይህንን የሚያስረዱ ናቸው።

4.23. የጭንቋዎች ጥናት ተቋም ሴት ተጠኝዎች ተሳታፊነት-ጭምትነትና

የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ሴት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ተሳታፊ	7.18	0.64	8	0.41	2.31*	የማያስተማምን
ጭምት	7.56	0.9				

*P < 0.05

ከሰንጠረዥ እንደሚታየው ጭምት ሴቶች ከተሳታፊ ሴቶች በ0.38 አማካይ ነጥብ በልጠዋል። ይሁን እንጂ ብልጫው አነስተኛ በመሆኑ የልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ አለመሆኑ በተሰላው የ t - test ቀመር ተረጋግጧል። ለልዩነቱ አስተማማኝ መሆን የተሰጠው የ(tcv) ዋጋ 2.31 በስሌት ከተገኘው የ(t) ዋጋ 0.41 ጋር ሲነፃፀር ከፍተኛ

ነው። በመሆኑም የልዩነቱ ደረጃ የማያስተማምን ሆኗል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ሐ - 12 ቀርቧል።

ከጭንቋዎች ጥናት ተቋም የተሰበሰበው መረጃ ውጤት በጭምት ሴቶችና ወንዶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ መካከል ያለው ተዛምዶ የማያስተማምን መሆኑን አሳይቷል።

4.24. የጭንቋዎች ጥናት ተቋም ጭምት ተጠኝዎች የጾታና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ማጠቃለያ ሰንጠረዥ፡

ጭምት ተጠኝዎች	M	SD	df	to	tcv	የልዩነት ደረጃ
ሴቶች	7.56	0.94	5	1.08	2.57*	የማያስተማምን
ወንዶች	8.67	0.66				

*P < 0.05

የጭምት ሴቶች አማካይ የድርሰት ውጤት 7.56 ሲሆን፣ የጭምት ወንዶች አማካይ ውጤት ደግሞ 8.67 ነው። በሁለቱ አማካይ ውጤት መካከል ያለው ልዩነት 1.11 አማካይ ነጥብ (average point) ነው። ይህ ልዩነት በመጠኑም ቢሆን በድርሰት መጻፍ ችሎታ ጭምት ወንዶች ከጭምት ሴቶች የተሻሉ መሆናቸውን ያሳያል። ይሁን እንጂ ይህ ልዩነት በt - test ቀመር ሲሰላ አስተማማኝ አይደለም። በስሌቱ የተገኘው የ (to) ዋጋ 1.08 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከተሰጠው የ (tcv) ዋጋ 2.45 ያነሰ ሆኗል። ዝርዝር ስሌቱ በአባሪ ሐ - 13 ቀርቧል።

በአጠቃላይ በተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና በእድሜ መካከል አስተማማኝ ተዛምዶ እንደሌለ የተሰበሰበው መረጃ አረጋግጧል። ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረጃ ችሎታን በተመለከተ ተሳታፊ ተጠኝዎች ከጭምቶች የተሻሉ ሆነው ቢገኙም፣ 5 % ለምናልባት ስህተት በመተው በተሰላው t - test የልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ እንዳልሆነ የተሰበሰበው መረጃ ውጤት ያመለክታል። ሌላው

ከመረጃዎች ውጤት ትንተና ለማየት የተቻለው በድርሰት መፃፍ ችሎታ ጭምት ተጠኝዎች ከተሳታፊዎቹ የተሻሉ ሆነው መገኘታቸው ነው። በሰብዓም ኮሌጆች ጭምቶች ከተሳታፊዎች የበለጠ ድርሰት የመጻፍ ችሎታ ኖሮአቸው ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ ይህ ልዩነት አስተማማኝ ሆኖ የተገኘው በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ ብቻ ነው።

4.2. የውጤት ገለጻ (Discussion)

ለጥናቱ ከተሰበሰቡት መረጃዎች ውስጥ በቅድሚያ የተተነተነው የአይሲንክ የሰብእና መለያ ውጤት ነው። የዚህ መረጃ ትንተና ውጤት እንደሚያሳየው በጥናቱ ከታቀሩት 66 ተጠኝዎች መካከል 30ዎቹ ጭምቶች ሲሆኑ፣ 31ዎቹ ተሳታፊዎች ሆነዋል ። የተቀሩት 5 ተጠኝዎች በመለያው ያገኙት ውጤት በተሳታፊነት - ጭምትነት መለያ ነጥብ (median point) ላይ በማረፊ የሰብእና አይነታቸውን መለየት አልተቻለም። በጥናቱ ከታቀሩት 16 ሴቶች መካከል 6ቱ ተሳታፊዎቹ ሲሆኑ፣ 10ሩ ጭምቶች ናቸው። የሴት ተጠኝዎች በብዛት ጭምት ሆኖ መገኘት አብዛኛው ኢትዮጵያዊ ባህል ለሴቶች ከሚሰጠው ግምት የመነጨ ሳይሆን አይቀርም። ሁኔታው ብራውን (1994) ባህል ከተማሪዎች የሰብእና አይነት ጋር ላለው ዝምድና አፅንኦት በመስጠት፣ ጥናቱ በየባህሉ መደረግ እንዳለበት ከሚሰጠው አስተያየት ጋር የሚሰምር ነው። ወንድ ተጠኝዎችን በተመለከተ ከመረጃው የተገኘው ውጤት ከ45 ተጠኝዎች ውስጥ 25ቱ ተሳታፊዎች፣ የተቀሩት 20ዎቹ ደግሞ ጭምቶች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ነው። በወንዶቹ ላይ የታየው ከፍተኛ ተሳታፊነትም ቢሆን ከላይ እንደተገለጸው ባህሉ ለወንዶች ከሚሰጠው የበላይነት የመነጨ ሊሆን እንደሚችል መገመት ይቻላል።

በአይሲንክ የሰብእና መለያ የተሰበሰበውን መረጃ መሰረት በማድረግ የተመረመረው ሌላው ጉዳይ የተጠኝዎች እድሜ ከተሳታፊነት-ጭምትነት ጋር ያለው ተዛምዶ ነው። በሰንጠረዥ 4.4 እንደተመለከተው በተጠኝዎች እድሜና ተሳታፊነት - ጭምትነት መካከል አስተማማኝ ዝምድና አልተገኘም። በዚህም የተነሳ የተጠኝዎች አንብቦ መረዳትና ድርሰት የመፃፍ ችሎታ ከእድሜ ጋር ያለው ተዛምዶ አል

ተተነተነም። በክለሳ ድርሳኑ እንደተጠቀሰው ተሳታፊነት - ጭምትነት ከእድሜ ጋር ያለው ተዛምዶ በግልጽ የሚታየው ተሳታፊነት ከፍተኛ ደረጃ በሚደርስበት ከ11 - 13 ወይም ከ11 - 14 አመት የእድሜ ክልል ውስጥ ነው። (ካላርድና ጉድፌሎው፣ 1962፣ ማክአሊስተርና ማርሻል 1969፣ አንቶኒ፣ 1973)። ከዚህ በላይ እድሜ እየጨመረ ሲሄድ በእድሜና በተሳታፊነት-ጭምትነት መካከል ተዛምዶ ሊኖር መቻሉን ከማሳሰብ በስተቀር የተዛምዶውን መጠን ለማሳየት አልተሞከረም። ይሁንና እድሜ እየጨመረ በሄደ ቁጥር ተዛምዶው እየቀነሰ እንደሚሄድ የገለጸውን የአንቶኒ (1973) ጥናት የዚህ ጥናት ውጤትም ደግፎታል።

በአይሲንክ የሰብእና መለያ የተሰበሰበው መረጃ ውጤት ከተተነተነና የተጠኝዎች ተሳታፊ ወይም ጭምት መሆን ከተለየ በሁዋላ፣ የተተነተነው በአንብቦ መረዳት ፈተና የተሰበሰበው መረጃ ነው። ከዚህ መረጃ የውጤት ትንተና እንደታየው በቋንቋዎች ጥናት ተቋም በማታው ፕሮግራም ትምህርታቸውን የሚከታተሉ ተጠኝዎች በአንብቦ መረዳት ከሌሎች ሁለት ኮሌጅ ተጠኝዎች የተሻሉ ሆነዋል። እነዚህ ተጠኝዎች ትምህርታቸውን የሚከታተሉት በማታው ፕሮግራም ነው። በአብዛኛው (ሁሉም ማለት ይቻላል) ቀን ቀን በተለያዩ መስሪያ ቤቶች ተቀጥረው የሚሰሩ ናቸው። በዚህም የተነሳ በሚሰሩበት መስሪያ ቤት ከሌሎች ተጠኝዎች የተለየ የማንበብ እድል ስለሚያጋጥማቸው የተሻለ ውጤት ሊያስመዘግቡ እንደቻሉ መገመት ይቻላል።

የተጠኝዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት ከተመዘገበ በሁዋላ፣ በአይሲንክ የሰብእና መለያና በአንብቦ መረዳት ፈተና የተሰበሰቡት መረጃዎች በጥምረት ተተንትነዋል። ትንተናው የተደረገው የተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ያለውን ተዛምዶ ለመመርመር ነው። በትንተናው የተገኘው ውጤት በተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለው ተዛምዶ አስተማማኝ አለመሆኑን አሳይቷል። በሶስቱም ኮሌጆች የሰብእና አይነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶን አስተማማኝነት ለመለካት በተሰላው የt - test ቀመር የተገኘው የ(to) ዋጋ ለዝምድናው

ከሚጠበቀው የ(toy) ዋጋ ያነሰ ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም የተነሳ በመረጃዎች ትንተና የተገኘው ውጤት ከዚህ ቀደም ኔይማን፣ ፍርሊችና ስተርን /1975/፣ ሮዥር/1975/፣ ቻሰቴይን/1975/፣ ስሌንገር/1977/ እና ሩቢን /1975/ ባደረጉት ጥናት ከደረሱበት፣ ተሳታፊነት ለቋንቋ መማር ሆነ ችሎታ ተስማሚ የሰብእና አይነት ነው ከሚለው መደምደሚያ ጋር የሚቃረን ሆኖ ተገኝቷል። በሌላም በኩል በዚህ ጥናት የተገኘው ውጤት ከሊንና ጌል /1971/ እና ኮርቲስ/1969/ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በችሎታ መካከል የጎላ ልዩነት አለመኖሩን ካስታወቁባቸው የጥናት ውጤቶች ጋር የሚሰምር ሆኗል።

በአይሲንክ የሰብእና መለያና በአንብቦ መረዳት ፈተና የተሰበሰቡትን መረጃዎች በቅንጅት በመተንተን የተመረመረው ሌላው ጉዳይ የጾታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ነው። በአጠቃላይ ከሶስቱም ኮሌጆች ተጠኝዎች የተገኙት መረጃዎች በተጠኝዎች ጾታ፣ ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል አስተማማኝ ዝምድና አለመኖሩን አመልክተዋል። ቀደም ብሎ በየማጠቃለያ ሰንጠረዥ እንደተቀመጠው የተጠኝዎች የጾታ ልዩነት በአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ላይ ያመጣው

ልዩነት እጅግ አነስተኛ በመሆኑ የልዩነቱ ደረጃ አስተማማኝ አልሆነም። በዚህም የተነሳ የጥናቱ ውጤት በጾታ፣ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል የጎላ ተዛምዶ የለም ለማለት አስችሏል። ይህም በመሆኑ የዚህ ጥናት ውጤት በክለሳ ድርሳናቱ የተጠቀሱትን የጊብሰን /1961/፣ ካሪጋን /1960/ እና ማክሳድና ኢኒንትዊስትል /1972/ ሃሳብ ደጋፊ ሆኗል።

በመጨረሻ ትንተና የተደረገው ተጠኝዎች በፃፉዋቸው ድርሰቶች ላይ ነው። የቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች ያስመዘገቡት አማካይ ውጤት በባህር ዳርና በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ከተመዘገበው የላቀ ሆኖ ተገኝቷል። ይኸውም በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች 6.56፣ በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች 6.86 እና በቋንቋዎች

ጥናት ተቋም ተጠኝዎች 7.56 አማካይ ውጤቶች ተመዝግበዋል። ለቋንቋዎች ጥናት ተቋም ተጠኝዎች የተሻለ አማካይ ውጤት ማስመዝገብ ሊጠቀስ የሚችለው ምክንያት ለአንብቦ መረዳት ውጤታቸው የተሻለነት ከተጠቀሰው ውጪ ሊሆን አይችልም።

የተጠኝዎችን ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ዝምድና ለመለካት በአይሲንክ የሰብእና መለያና በድርሰቶች የተሰበሰቡት መረጃዎች በቅንጅት ተተንትነዋል ። በዚህም ከኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ የተሰበሰበው መረጃ ውጤት በተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ መካከል አስተማማኝ ዝምድና መኖሩን አመልክቷል ። ተሳታፊ ተጠኝዎች በአማካይ ያስመዘገቡት የድርሰት ውጤት 6.06 ሲሆን፣ ጭምት ተጠኝዎች 7.21 አማካይ ውጤት አስመዝግበዋል። የዚህን የልዩነት ደረጃ ለመለካት በተሰላው Ft - test ቀመር የተገኘው የ(to) ዋጋ 2.25 ለልዩነቱ አስተማማኝነት ከሚጠበቀው የ(tcv) ዋጋ 2.06 በልጠ ተገኝቷል። በዚህም የተነሳ ጭምትነት ከድርሰት መጻፍ ችሎታ ጋር አስተማማኝ አዎንታዊ ዝምድና አለው ወደሚል መደምደሚያ ለመድረስ የሚቻል ይመስላል። ይህ ውጤት በክለሳ ድርሳናቱ ንይማን፣ ፍርሊችና ስተርን /1975/፣ ሮዥር/1975/፣ ቻስቲይን/1975/፣ ስሊንገር/1977/ እና ፋቢን/1975/ ከደረሱበት መደምደሚያ ጋር የሚቃረን ቢሆንም፣ ከአይሲንክ ትወራና ከፈሬዝ/1957/፣ ሮድቤንት/1956/፣ ሊይን/1959/፣ ሳቮጅ/1962/፣ ቤዲንግ/1961/፣ ኢንትዊስትልና ኢንትዊስትል/1970/ እና ቡች/1982/ የጥናት ውጤቶች ጋር የሰመረ ሆኗል።

ከባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅና ከቋንቋዎች ጥናት ተቋም የተሰበሰቡት መረጃዎች ውጤት ትንተና በተሳታፊነት - ጭምትነትና ድርሰት የመጻፍ ችሎታ መካከል አስተማማኝ ዝምድና አለመኖሩን አረጋግጧል። ለምሳሌ በባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የተመዘገበው አማካይ የድርሰት ውጤት 7.47 ሲሆን፣ በተሳታፊ ተጠኝዎች 6.3 አማካይ የድርሰት ውጤት ተመዝግቧል። በሁለቱ አማካይ ውጤቶች መካከል ልዩነት እንዳለ በግልፅ ቢታይም፣ Ft - test በተሰላው ቀመር ልዩነቱ አስተማማኝ ሆኖ አል ተገኘም። ከላይ የተገለፀው በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ የታየው

የተሳታፊነት-ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ አስተማማኝ ዝምድና በተቀሩት ሁለት ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ ያለመታየቱ ማክሳድ /1980/ በተለያዩ ተጠኝዎች ላይ ለሚደረጉ ተመሳሳይ ጥናቶች ውጤት መለያየት ከሰነዘረው ምክንያት ጋር ተመሳሳይ በሆነ ምክንያት የተከሰተ ሊሆን ይችላል። በተጨማሪም ብራውን /1994/ ለሰነዘረው የቅድመ - መደምደሚያ በርካታ ጥናቶች አስፈላጊነት ደጋፊ ሆኖ ተገኝቷል።

የጾታ፣ የተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ላይ በተከናወነው የመረጃዎች ትንተና የተገኘው ብቸኛ አስተማማኝ ዝምድና በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ላይ የተገኘው ነው። ይኸውም ጭምት ወንዶች ከተሳታፊ ወንዶች በአስተማማኝ ደረጃ ተሽለው መገኘታቸው ነው። ይሁን እንጂ ይህ አስተማማኝ ልዩነት የተከሰተው በጾታ የተነሳ ነው ለማለት አያስደፍርም። ምክንያቱም ምናልባት ለዚህ ልዩነት መሠረቱ በአጠቃላይ የኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ አስተማማኝ ዝምድና ሊሆን ይችላል ። ከጠቅላላ ተጠኝዎች ውስጥ የሴት ተጠኝዎች ቁጥር በጣም አነስተኛ ስለሆነ የሴት ተጠኝዎች መቀነስ በዝምድናው ላይ ለውጥ የማምጣት አቅሙ ዝቅተኛ ይመስላል። ከዚህ በስተቀር በዚህ ኮሌጅ ጭምት ወንዶችና ሴቶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ አስተማማኝ ሆኖ አልተገኘም። በተቀሩት ሁለት ኮሌጆችም የተገኘው ውጤት ጾታ ከተሳታፊነት - ጭምትነትና ከድርሰት መጻፍ ችሎታ ጋር የጎላ ተዛምዶ እንደሌለው አረጋግጧል። ይሁን እንጂ ዝምድናው የጎላ ወይም አስተማማኝ ባይሆንም፣ በሁለቱም ጾታ ከተሳታፊዎች ይልቅ ጭምቶቹ የተሻሉ ሆነው ተገኝተዋል። ይህም በክለሳ ድርሳናቱ ከቀረበው የቤዲንግ/1969/፣ የኢንትዊስትልና ኢንትዊስትል/1970/፣ እና የቡች/1982/ ጥናት ውጤት ጋር የሚደጋገፍ ሆኗል።

በአጠቃላይ ከላይ እንደተገለጸው የአንብቦ መረጃት ችሎታ ከተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነት ጋር ያለው ዝምድና በጣም ዝቅተኛ መሆኑን ጥናቱ አመልክቷል። የድርሰት መጻፍ ችሎታን በተመለከተ በጭምትነትና በድርሰት መጻፍ ችሎታ

መካከል አስተማማኝ አዎንታዊ ተዛምዶ ተገኝቷል። አስተማማኝ ተዛምዶው የታየው በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ ብቻ ቢሆንም፣ በተቀሩት ሁለት ኮሌጆች ጭምቶች ያስመዘገቡት አማካይ ውጤት ከተሳታፊዎቹ የተሻለ ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም የተነሳ ይህ ጥናት ጭምቶች በድርሰት መጻፍ ችሎታቸው ከተሳታፊዎች የተሻሉ ናቸው ወደሚል መደምደሚያ አመለካከቷል።

ምእራፍ አምስት

ማጠቃለያ፡ መደምደሚያና አስተያየት

በዚህ ክፍል በቅደም ተከተል የሚቀርበው የጥናቱ ማጠቃለያ፣ በጥናቱ የተደረሰበት መደምደሚያና በአጥኛው የሚሰነዘረው አስተያየት ነው።

5.1. ማጠቃለያ

በጥናቱ መግቢያ እንደተገለጸው የዚህ ጥናት አነሳስ ‘ጭምቶች በአንብቦ መረዳትና በድርሰት መጻፍ ችሎታ ከተሳታፊዎች የተሻሉ ናቸው’ የሚለውን መላምት ተመርኩዞ በተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነትና በድርሰት መጻፍና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለውን ተዛምዶ መመርመር ነው። በተጠኝነት የተመረጡት የኮተቤና የባህር ዳር መ/ማ/ኮሌጆች የአንደኛ አመት የዲፕሎማ ተማሪዎችና የቋንቋዎች ጥናት ተቋም የማታው ፕሮግራም የአማርኛ የዲፕሎማ ተማሪዎች ናቸው። ተጠኝዎቹ በመጀመሪያ የአይሲንክን የሰብእና መለያ እንዲሞሉ ተደርጓል። ከዚያም በተከታታይ የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነዋል፤ ድርሰትም እንዲጽፉ ተደርጓል።

ከተጠኝዎቹ በአይሲንክ የሰብእና መለያ፣ በድረሰትና በአንብቦ መረዳት ፈተና የተሰበሰቡ መረጃዎች በቅደም ተከተል ተተንትነዋል። በአይሲንክ የሰብእና መለያ አማካይነት ለማወቅ የተፈለገው የተጠኝዎችን የሰብእና አይነት እንደመሆኑ፣ በመለያው ባንኙት ውጤት መሰረትነት ጭምቶችና ተሳታፊዎች ተለይተዋል። የሰብእና መለያው የውጤት ቆጠራ ከተደረገ በሁዋላ፣ የተሰላው ማእከላዊ ውጤት

(median Score) 21 ሆኗል። በዚህ መሠረት ከ21 በታች ውጤት ያገኙት ጭምቶች፣ ከዚያ በላይ ያመጡት ደግሞ ተሳታፊዎች ሆነዋል። ከዚህም በመቀጠል በሰብእና መለያው መረጃ ላይ የተደረገው ትንተና የተጠኝዎች እድሜ ከተሳታፊነት - ጭምትነታቸው ጋር የጎላ ዝምድና እንደሌለው አመልክቷል።

የተጠኝዎች የሰብእና አይነት ከተለየ በሁዋላ፤ በአንብቦ መረዳት ፈተናና በድርሰት የተሰበሰቡት መረጃዎች በተናጠልና በቅንጅት /በሰብእና መለያ ከተሰበሰበው መረጃ ጋር/ ተተንትነዋል። በተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ያለውን ዝምድና ለማረጋገጥ የተሰላው የt - test ቀመር የሁለቱ ዝምድና አስተማማኝ አለመሆኑን አመልክቷል። በተጨማሪም ጾታ በተሳታፊነት-ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ዝምድና ላይ እንደተላውጠ (variable) ያለውን ሚና ለመመርመር በተሰላው የt - test ቀመር የተገኘው ውጤት የዝምድናውን አስተማማኝ ያለመሆን አረጋግጧል። በዚህም የተነሳ የመረጃ ውጤት ትንተናው በጭምትነት - ተሳታፊነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታም ሆነ በጾታ፣ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ችሎታ መካከል ምንም አይነት ቀጥተኛ ተዛምዶ የለም ወደሚል መደምደሚያ አድርጏል።

የድርሰት መረጃዎች ትንተና የተካሄደው ለእያንዳንዱ ድርሰት ሶስት ሶስት አራሚዎች የሰጡት ውጤት አማካይ በዋና ውጤትነት ከተመዘገበ በሁዋላ ነው። በአራሚዎች መካከል ያለው አራሚ - ዘለል አስተማማኝነት ተሰልቶ ከፍተኛ በመሆኑ፣ ለቀጣዩ የድርሰት መረጃ ትንተና ደጋፊ ሆኗል። የተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ዝምድናን በተመለከተ በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ አስተማማኝ ዝምድና ተገኝቷል። በዚህም ጭምትነት ከድርሰት መጻፍ ችሎታ ጋር አስተማማኝ አዎንታዊ ተዛምዶ እንዳለው ተረጋግጧል። በተቀሩት ሁለት ኮሌጆች ግን ዝምድናው የጎላ ሆኖ አልተገኘም። ይሁን እንጂ በሁለቱም ኮሌጆች ጭምቶች ያሰመዘገቡዋቸው ውጤቶች የተሻሉ ሆነው ተገኝተዋል። በዚህም የተነሳ በድርሰት መጻፍ ጭምቶች ከተሳታፊዎች የተሻሉ መሆናቸውን ጥናቱ አረጋግጧል።

በጾታ፣ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በድርሰት መጻፍ ችሎታ መካከል ያለውን ተዛምዶ በተመለከተ በከተቤ መ/ማ/ኮሌጅ በወንድ ተሳታፊዎችና ጭምቶች የድርሰት መጻፍ ችሎታ መካከል አስተማማኝ ልዩነት ታይቷል። ጭምቶቹ ከተሳታፊዎቹ ተሻለው

ተገኝተዋል። ይሁን እንጂ ይህ አስተማማኝ ዝምድና በጠቅላላ ተጠኝዎች ላይም የታየ በመሆኑ አያስደንቅም። በተለይ የሴት ተጠኝዎች በቁጥር እንስተኛ መሆን በአጠቃላይ ተጠኝዎች ላይ የታየው ዝምድና በወንድ ተጠኝዎችም ላይ እንዲታይ ያደረገው ይመስላል ።

5.2. መደምደሚያ

በጠቅላላው በጥናቱ ውስጥ በዝርዝር፣ ከላይ በቀረበው ማጠቃለያ በጥቅል የቀረቡትን የጥናቱን ውጤቶች በመመርኮዝ ቀጥሎ ከቀረቡት መደምደሚያዎች ላይ ተደርሷል።

- 1. በተሳታፊነት - ጭምትነትና በእድሜ መካከል ምንም አይነት ተዛምዶ አልተገኘም። በመሆኑም እድሜ የተጠኝዎችን ተሳታፊነት-ጭምትነት የሚቀይር ተላውጦ (variable) ተደርጎ መወሰዱን ይህ ጥናት አልደገፈውም ።
- 2. የተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነት በጾታ አንፃር ሲመረመር አብዛኞቹ ሴቶች ጭምቶች ናቸው። ከወንድ ተጠኝዎች መካከል ደግሞ አብዛኞቹ ተሳታፊዎች ሆነዋል። ይህም አብዛኛው ኢትዮጵያዊ ባህል ለሴቶች ከሚሰጠው ዝቅተኛነትና ለወንዶች ከሚያገናኝላቸው የበላይነት የመነጨ ይመስላል።
- 3. ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ዝምድና ኖሮት አልተገኘም። በሁለቱ መካከል ያለው ዝምድና የጉለ ካለመሆኑም በላይ የተጠኝዎች ውጤት የተዘበራረቀ ሆኖ መገኘት በሁለቱ መካከል መሠረታዊ ግንኙነት (natural relation) አለመኖሩን የሚያገባ ይመስላል።

ለገሪ - ሀ - የአይ.ሲ.ንኮ የሰብአዊ መሥሪያ

የተለያዩ ስራዎች

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	አዎ	አይደለም
1	ብዙ ጊዜ ደስታን ትመኛለህ/ትፈልጋለህ ?		
2	ብዙ ጊዜ ግዴታሽ ነህ ?		
3	አንድ ስራ ከመጨረስህ በፊት በስራህ መሀል በለአሰራርህ አታሰላስልም ነው ?		
4	በፓርቲ / ድግስ / ላይ በቀላሉ ራስህን ማዘናናት ትችላለህ ?		
5	ከሞላ ጉደል ማንኛውንም ስራ የምትሰራው አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲገጥሙህ ነው ?		
6	አብዛኛውን ጊዜ ስራ የምትሰራው በወቅቱ ለገጠሙህ ችግሮች ምላሽ ለመስጠት ስትል ነው ?		
7	መጸሀፍት ከማንበብ ከሰዎች ጋር መወያየት ትመርጣለህ ?		
8	ብዙ ጊዜ ከቤትህ ወጥተህ መንሸራሸር ትወዳለህ ?		
9	ሰዎች በንዴት ሲጮሁብህ አንተም መልሰህ ትጮሀባቸዋለህ ?		
10	ሁልጊዜ እስደሳች ወደ ሆኑ ፓርቲዎች / ድግሶች / በመሄድ ራስህን ታዘናናለህ ?		
11	ሌሎች ሰዎች አስቂኝና ተወዳጅ አድርገው ይገምቱህል ?		
12	አብዛኛውን ጊዜ ከሰዎች ጋር ስትሆን ተጫዋች ነህ ?		
13	አልፎ አልፎ ሰዎችን ታማለህ ?		
14	በለአንድ ጉዳይ መጸሀትን አንብቦ ከመረዳት ይልቅ ሰዎችን በመጠየቅ መረዳት ትመርጣለህ ?		
15	አንተ የማታምንባቸው/የማትፈጽማቸው ከሆነ የሁብረተሰቡ ልምድና ባህል ባይጠበቅ ግድ የለህም ?		
16	በቡድን ሆነው እርስ በርስ እየተተራረቡ ከሚጫወቱ ሰዎች ጋር መሆን ያስደስትህል ?		
17	ፍጥነትን በሚጠይቁ ስራዎች ላይ መሳተፍ ትወዳለህ ?		
18	አብዛኛውን ጊዜ ከሰዎች ጋር ካልሆንክ አትደስትም ?		
19	በሚገባ በራሴ እተማመናለሁ ብለህ ትገምታለህ ?		
20	ስራ በምትሰራበት ወይም በለአንድ ነገር በምትናገርበት ጊዜ በፍጥነትና በለምትሰራው ወይም በለምትናገረው ነገር ሳታሰላስል ነው ?		
21	ቀልደኛና ደስተኛኛ ነህ ?		
22	አንዳንዴ ምንም ስለማታውቀው ነገር ትናገራለህ/አስተያየት ትሰጣለህ ?		
23	በሰዎች ላይ ተንኮል የተቀላቀለበት ቀልድ መቀለድ ወይም መሸወድ ትወዳለህ ?		
24	አካባቢህ በሙሉ ደስታና ፈንጠዝያ ቢሆን ትወዳለህ ?		
25	በፓርቲዎች/ድግሶች/ና በሌሎች አዝናኝ ዝግጅቶች ላይ ከወደሁዋላ መቀመጥ አትፈልግም ?		
26	ወደ ፀብ/ግጭት የሚገፋፉ ሁኔታዎች ሲያጋጥሙህ በዝምታ/ትዕግስት በማሳለፍ ፋንታ ፀቡን ትገፋበታለህ ?		
27	ከሰዎች ጋር መሆን ትወዳለህ ?		
28	ራስህን ደስተኛና እድለኛ አድርገህ ትገምታለህ ?		
29	ብቻህን መስራት አትወድም ?		
30	አሰልጅ ከሆነ ፓርቲ/ድግስ ላይ በቀላሉ ደስታን ማግኘት ትችላለህ ?		
31	አንዳንድ ጊዜ የብልጫና ቀልዶች ያስቁህል ?		
32	ሰዎችን በመሸወድ ወይም በሰዎች ላይ አስቂኝ ተግባራትን በመፈፀም በሌሎች እንዲሳቅባቸው ማድረግ ያስደስትህል ?		

4. የተሳታፊነት - ጭምትነት የሰብእና አይነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ አስተማማኝ ሆኖ ተገኝቷል። ጭምትነት ከድርሰት መጻፍ ችሎታ ጋር ያለው ዝምድና አዎንታዊ ነው። ምንም እንኳን ጭምትነት ድርሰት ለመጻፍ ችሎታ ያለው አጋዥነት የጎላ ሆኖ የተገኘው በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ላይ ብቻ ቢሆንም፣ በተቀሩት ሁለት ኮሌጆችም በሁለቱም ፆታ ጭምቶች በአማካይ ከፍተኛ ውጤት አስመዝግበዋል። በዚህም የተነሳ ጭምትነት ለድርሰት መጻፍ ችሎታ አጋዥ የሰብእና አይነት ነው ወደሚለው መደምደሚያ መድረስ ተችሏል።

5. በፆታ፣ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በአንብቦ መረዳት ወይም በድርሰት መጻፍ ችሎታ መካከል ምንም አይነት ዝምድና አልተገኘም። ማለትም ፆታ በተሳታፊነት - ጭምትነትና በችሎታ መካከል ባለው ተዛምዶ ላይ በተላውጦነት (as a variable) አልተከሰተም። በኮተቤ መ/ማ/ኮሌጅ በወንዶች ላይ የታየው የሰብእና አይነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ዝምድናም ቢሆን፣ በተጠኝዎቹ ወንዶች መሆን የተገኘ ሳይሆን፣ በአጠቃላይ ተጠኝዎች ላይ ከታየው ዝምድና የመነጨ ነው ለማለት ያስደፍራል።

5.3. አስተያየት

ከጥናቱ ውጤት በመነሳት አጥኚው የሚከተሉትን አስተያየቶች ቢሰነዘር ይወዳል፡

1. ብራውን /1994/ እንደሚገልጸው አብዛኞቹ የጽንዕ መምህራን /በተለይ በምእራባውያን ዘንድ/ ተሳታፊነት ለጽንዕ ትምህርት ሆነ ችሎታ አጋዥ ወይም ተመራጭ የሰብእና አይነት ተደርጎ መወሰዱ አግባብ አይደለም። ተሳታፊዎች ተግባራዊ / sociable / በመሆናቸው በአጭር ጊዜ ጽንዕ ይለምዳሉ ወይም ከፍተኛ የጽንዕ ችሎታ ይኖራቸዋል ብሎ መገመት

/በጥናት ካልተደገፈ በስተቀር/ የትም አያደርስም ። እስካሁን የተደረጉት ጥናቶች ደግሞ የተሳታፊነትን ለቋንቋ ችሎታ አጋዥ መሆን በአንድ ድምጽ የሚደግፉ አይደሉም። በዚህ ጥናት የተገኘው ውጤትም የደገፈው የተሳታፊነትን ሳይሆን የጭምትነትን በተለየ ከመጻፍ ክሊል ችሎታ ጋር ያለውን አዎንታዊ ዝምድና ነው። በመሆኑም የቋንቋ መምህራን ቀደም ብሎ እንደሚታየው በክፍል ውስጥ የትምህርት ሂደት ንቁ ተሳታፊ የሆኑ ተማሪዎችን የተሻሉ አድርጎ በቅድሚያ በመገመት በጭምቶች ላይ ተፅእኖ ያሳድራሉ። ይህ ደግሞ የጭምቶችን የመማር መቀስቀስ / motivation / ይቀንሳል። መምህራን እንደዚህ አይነት ስህተት ውስጥ እንዳይገቡ የተማሪዎች የክፍል ውስጥ ተሳትፎ የአጠቃላይ ሰብእናቸው ነፃነትን እንደሆነ አውቀው ጥንቃቄ ማድረግ ይገባቸዋል።

- 2. የመማሪያ መጻሕፍት የተማሪዎችን የመማር ፍላጎት ለማጎልበት ወይም ለማጨለም የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ ነው። የተለያዩ የሰብእና አይነት ያላቸውን ተማሪዎች የመማር ፍላጎት በተመጣጠነ ደረጃ ለመቀስቀስ፣ የተለያዩ የሰብእና አይነት ያላቸው ተማሪዎች የሚመርጡት የይዘት አደረጃጀት ቅደም ተከተል የተለያዩ መሆኑን መገንዘብ ተገቢ ነው። ለምሳሌ ጭምቶች በሀግጋት የተደገፈ፣ ተሳታፊዎች ደግሞ በምሳሌ የበለፀገ ይዘት ቢማሩ ይመርጣሉ። በመልመኛዎች አቀራረብ ላይም ምርጫቸው የተለያየ ነው። ጭምቶች በጽሁፍ የሚመልሱትን ሲመርጡ፣ ተሳታፊዎች በንግግር የሚመለሱትን ይሻሉ /ሙዲያ፣ 1988 /። በመሆኑም የመማሪያ መጻሕፍት አዘጋጆች እንደነዚህ አይነት ጉዳዮችን ከግምት በማስገባት ተመጣጣኝ አድርገው ሊያቀረቡዋቸው ይገባል።

- 3. ይህ ጥናት የተካሄደው በተወሰኑ ተጠኝዎች ላይ ነው። ከዚህም በላይ በመጻፍና አንብቦ በመረዳት ክሊሎች ላይ ብቻ ያተኮረ ነው።

በመሆኑም ጥናቱ በራሱ ምሉእ ሊባል ቢችልም፣ ወደ መደምደሚያ ለመድረስ በቂ ተደርጎ ከቶውንም መታሰብ የለበትም። ይልቁንም ሰብእና ከቋንቋ ከሒሎች ጋር ያለውን ግንኙነት ለማጥናት አነሳሽ ተደርጎ ሊቆጠር ይገባል።

በሰብእና አይነትና በቋንቋ ችሎታ ዝምድና ላይ ተፅእኖ የሚያሳድሩ በርካታ ተላውጦቻች መሆናቸው እየታወቀ፣ በዚህ ጥናት ትኩረት የተሰጠው ለጾታና እድሜ ብቻ ነው። ይህም እንደ ባህሉ፣ የአፍ መፍቻ ቋንቋ፣ የቤተሰብ ኢኮኖሚያዊ ዳራ፣ አካባቢ፣ ወዘተ ... የመሳሰሉት ተላውጦቻችም የሚያሳድሩት ተፅእኖ በወጉ መመርመር እንዳለበት ያሳስባል። በመሆኑም ተሳታፊነት - ጭምትነት ከቋንቋ መማር ወይም ችሎታ ጋር ያለውን ተዛምዶ ለመቋቋት በርካታ ጥናቶችን ማካሄድ አስፈላጊ እንደሆነ የዚህ ጥናት አቅራቢ ያሳስባል።

ዋቢዎች

- ማረው ዓለሙ። 1987። በኢትዮጵያ ዳንዳዎችና ስነጽሁፍ ክፍል በጊኛ አመት ተማሪዎች በግልና በቡድን የሚጻፉ ድርሰቶች ንጽጽራዊ ጥናት። የሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ ጥናት አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ ድህረ ምረቃ ትምህርት ቤት ያልታተመ ።
- ተስፋዬ ሸዋዬ። 1986። አንብቦ መረዳትና የመጻፍ ችሎታን ማዳበር። አዲስ አበባ ት.መ.ማ.ማ.አ።

Anthony, W.S. 1973. "The Development of extraversion, of ability, and of the Relation Between Them". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 43: 223 - 227

_____ 1982. "Extroversion and Intelligence: Re - Analysis of data of Crookes et.al.". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 52: 119 - 121.

Bending, A.W. 1960. "Extroversion, Neuroticism and Student Achievement in Introductory Psychology". J. Educ. Reas. Vol. 53 : 263 - 267.

Brown, H. Douglas. 1994. Principles of Language Learning and Teaching. New Tersey : Prentice - Hall International Limited.

Buros, O. Krisen. (ed). 1978. The Eighth Mental Measurement Yearbook. New Jersey: The Buros Institute of Mental Measurement.

Busch, Deborah. 1982. "Introversion - Extroversion and the EFL Proficiency of Japanese Students". J. of Language Learning. Vol. 32, No. 1: 109 - 131.

Callard, M. Pauline and Goodfellow, Christine L. 1962 "Neuroticism and Extroversion in School - boys as Measured by the Junior Maudsley Personality". Bri. J. Educ. psycho. Vol. 32. : 241 - 250

"Validity and Reliability of the Eysenck Personality Inventory with out patients". Psycho. Reports - Vol. 51, No. 2, : 541 - 542.

1981. The Mismeasure of Man. New York : W.W. Norton and Company.

1993. Developing a Service English Syllabus to Meet the Academic Commands and Constraints of the Ethiopian University Context. Addis Ababa University, School of Graduate Studies: Unpublished Ph.D. Thesis.

1970 - Theories of Personality. New York: John Wiley and Sons, Inc.

Classroom Testing. London: Longman.

Writing English Language Tests. London: Longman.

"A two part Personality Measure for Use as Research Criterion". Bri. Educ. Psycho. Vol. 47, : 243 - 251.

"Computer and Manual Administration of the Eysenck Personality Inventory". J. Clinical Psycho. Vol. 37, No. 3, : 586 - 588.

1971. "Extraversion, Neuroticism and Performance in Psychology examination". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 41, : 90 - 93.

Manual for Maudsley Personality Inventory. California : Educational and Industrial Testing Service.

1977. Personality Strategies and Issues. New York : The Dorsey press.

"Personality Characteristics Related to Academic Achievement". J. Educ. Psycho. Vol. 29, : 213 - 216.

"Validity and Reliability of the Eysenck Personality Inventory
with out patients". Psycho. Reports - Vol. 51, No. 2, : 541 - 542.

1981. The Mismeasure of Man. New York : W.W. Norton and
Company.

1993. Developing a Service English Syllabus to Meet the
Academic Commands and Constraints of the Ethiopian
University Context. Addis Ababa University, School of Graduate
Studies: Unpublished Ph.D. Thesis.

andzer, Gardner. 1970 - Theories of Personality. New York: John
Wiley and Sons, Inc.

Classroom Testing. London: Longman.

Writing English Language Tests. London: Longman.

"A two part Personality Measure for Use as Research Criterion". Bri.
Educ. Psycho. Vol. 47, : 243 - 251.

"Computer and Manual Administration of the Eysenck Personality
Inventory". J. Clinical Psycho. Vol. 37, No. 3, : 586 - 588.

1971. "Extraversion, Neuroticism and Performance in
Psychology examination". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 41, : 90 - 93.

Manual for Maudsley Personality Inventory. California :
Educational and Industrial Testing Service.

Spiegler, D, Michael. 1977. Personality Strategies and Issues.
New York : The Dorsey press.

"Personality Characteristics Related to Academic Achievement".
J. Educ. Psycho. Vol. 29, : 213 - 216.

- Lynn, R. and Gordon, I.E. 1961. "The Relation of Neuroticism and Extraversion to Intelligence and Educational Attainment". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 31. : 194 - 203.
- Madsen, Harold S. 1983. Techniques in Testing. Hong Kong: Oxford University press.
- Maqsd, M. 1980. "Intelligence and Academic Achievement in Northern Nigeria". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 50. : 71 - 73.
- Marks, Edmand and Nou, A. Garu. 1967. "Procedures and Criteria for Evaluating Reading and Listning Comprehension Test". J. Educ. and Psycho. Measurment. Vol. 27, No. 2. : 335 - 348.
- McArlister, J. and Marshall, T.F. 1969. "The New Junior Maudsley Inventory: norms for Secondary School Children, aged 11 to 14 Years". Bri. J. Socio. Clinical Psycho. Vol. 8. : 160 - 163.
- Micheal, Walter. 1971. Introduction to Personality. New York : Halt, Rinehart and Winston, Inc.
- Moody, Raymand. 1988. "Personality Preferences and Foreign Language Learning". Modern Language J. Vol. 72, No. 4. : 389 - 401.
- Quirk, Thomas J. 1979. Psychological Research : A Self - Teaching Guide. New York : John Wiley and Sons, Inc. Publishers.
- Rahim, M. Afzaluer. 1984. "Social Desirability, Response Set and the Eysenck Personality Inventory". J. Psycho. Vol. 116, No. 2. : 149 - 153.
- Raines, Ann. 1983. Techniques in Teaching Writing. Hong Kong.
- Riding, R. J. 1979. "The Effect of Extroversion and Detail Contact on the Recall of Prose". Bri. J. Educ. Psycho. Vol. 49. : 297 - 303.

- Rohwer, Willson D. 1980. Educational Psychology : Teaching for Student Diversity. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Savage, R.D. 1962. " Personality Factor and Academic Performance ". Bri. J. Educ Psycho. Vol. 32. : 251- 253.
- Simon, B. Walter. 1967. " Zsimple Method for Obtaining Social Desirability ". J. Educ. Psycho. Vol. 27, No. 1 : 135 - 138.
- Spolsky, Bernard. 1989. Conditions for Language Learning. Oxford: Osford University Press.
- Underhill, Nic. 1990. Testing Spoken Language : A Handbook of Oral Testing Techniques. Michael Swan (ed). Cambridge : Cambridge University Press.
- Wolman, B. Benjamin (ed) 1977. International Encyclopedia of Psychiatry, Psychology, Psychoanalysis and Neurology. Vol. 4. New York : Acsaepapius. Publisher, Inc.
- Warell, Judith and William G. Stillwell. 1981. Psychology for Teachers and Students. New York : Mc Graw Hill Book Company.
- Zamel, Vivian. 1983. " The Composing Process of Advanced ESL Students : Sex Case Studies ". TESOL Quarterly. Vol. 17, No. 2. : 165 - 187.

ሪ ሀ - 1 - የአይሲንክ የሰብእና መለያ

የአይሲንክ የሰብእና መለያ

YSENCK PERSONALITY INVENTORY

ጭጭች

i

i

i

መለያውን ከመሙላትህ/ሽ አስቀድመህ/ሽ መመሪያውን በሚገባ
/ቤ::

መመሪያ

ለእያንዳንዱ ጥያቄ የምትሰጠውን መልስ በጥያቄው ትይዩ ካሉት ሁለት አማራጮች ውስጥ በምትመርጠው መልስ ስር ባለው ሳጥን ውስጥ ' ' ምልክት በማድረግ አመልክት። ምናልባት መልስህን መቀየር ካስፈለገህ ቀደም ብለህ በመረጥከው መልስ ላይ ' X ' ምልክት በማድረግ አዲሱን መልስህን በ ' ' ምልክት አመልክት።

እያንዳንዱን ጥያቄ ካንበብክ በሁዋላ ' አዎ ' ወይም ' አይደለም ' ከሚሉት አማራጮች ውስጥ የትኛው የአንተን የዘወትር ድርጊት ስሜት / feeling / እንደሚገልጽ አመልክት። አንዳንድ ጊዜ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ አንዱን ለመምረጥ አስቸጋሪ ሆኖ ካገኘኸው የጥያቄውን ቁጥር በመክበብ እለፈው። ይህ አይነቱ ሁኔታ ግን አዘውትሮ የሚያጋጥም አይደለም።

ጥያቄዎቹን በፍጥነት መልስ። አንድ ጥያቄ ላይ ብዙ ጊዜ አታጥቅ። የሚፈለገው ጥያቄውን በታነብ የሚሰማህ የመጀመሪያ መልስህ እንጂ ረጅም ጊዜ የወሰደ የማሳሳት ውጤትህ አይደለም። ጥያቄዎቹ በአጠቃላይ በጥቂት ደቂቃዎች ውስጥ የሚመለሱ ናቸው። አንድም ጥያቄ ሳይሰራ መተው የለበትምና እያንዳንዱን ጥያቄ መሰራትህን አረጋግጥ።

ለእያንዳንዱ ጥያቄ ያሻህን መልስ ብትመርጥ መልስህ ትክክል ወይም ስህተት ሊሆን አይችልም። ከሁሉም በላይ ይህ የችሎታ ወይም የእውቀት መለኪያ ፈተና አይደለም። ይህ አንተ ያለህን የሰብእና አይነት መለኪያ ነው።

የዚህ የሰብእና መለያ መጠይቅ በመመሪያው መሰረት መሞላት ለተወጠነው ጥናት እጅግ አስፈላጊ ነው። በቀጣይነት የሚሰበሰቡት መረጃዎች በሙሉ የዚህን የሰብእና መለያ ውጤት መሰረት ያደረጉ ናቸው። በመሆኑም የሰብእና መለያ መጠይቁን በሚገባ በመመለስህ ከጥናቱ ክፍል ትልቁን አከናውኑህና በጥናቱ መጨረሻ የሚገኘው ውጤት የአንተም ጥረት ውጤት በመሆኑ ልትደሰት ይገባል።

አመሰግናለሁ

በድሉ ዋቅጅራ

ተ.ቁ.	ጥያቄዎች	አዎ	አይደለም
1	ብዙ ጊዜ ደስታን ትመኛለህ/ትፈልጋለህ ?		
2	ብዙ ጊዜ ግዴላሽ ነህ ?		
3	አንድ ስራ ከመጨረስህ በፊት በስራህ መሀል ስለአስራርህ አታሰላስልም ነው ?		
4	በፓርቲ / ድግስ / ላይ በቀላሉ ራስህን ማዘናናት ትችላለህ ?		
5	ከሞላ ጉደል ማንኛውንም ስራ የምትሰራው አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲገጥሙህ ነው ?		
6	አብዛኛውን ጊዜ ስራ የምትሰራው በወቅቱ ለገጠሙህ ችግሮች ምላሽ ለመስጠት ስትል ነው ?		
7	መጸሀፍት ከማንበብ ከሰዎች ጋር መወያየት ትመርጣለህ ?		
8	ብዙ ጊዜ ከቤትህ ወጥተህ መንሸራሸር ትወዳለህ ?		
9	ሰዎች በንዴት ሲጮሁብህ አንተም መልሰህ ትጮህባቸዋለህ ?		
10	ሁልጊዜ አስደሳች ወደ ሆኑ ፓርቲዎች / ድግሶች / በመሄድ ራስህን ታዘናናለህ ?		
11	ሌሎች ሰዎች አስቂኝና ተወዳጅ አድርገው ይገምቱህል ?		
12	አብዛኛውን ጊዜ ከሰዎች ጋር ስትሆን ተጫዋች ነህ ?		
13	አልፎ አልፎ ሰዎችን ታማለህ ?		
14	ስለአንድ ጉዳይ መጸሀትን አንብቦ ከመረዳት ይልቅ ሰዎችን በመጠየቅ መረዳት ትመርጣለህ ?		
15	አንተ የማታምንባቸው/የማትፈጽማቸው ከሆነ የሀብረተሰቡ ልምድና ባህል ባይጠበቅ ግድ የለህም ?		
16	በቡድን ሆነው እርስ በርስ እየተተራረቡ ከሚጫወቱ ሰዎች ጋር መሆን ያስደስትህል ?		
17	ፍጥነትን በሚጠይቁ ስራዎች ላይ መሳተፍ ትወዳለህ ?		
18	አብዛኛውን ጊዜ ከሰዎች ጋር ካልሆንክ አትደሰትም ?		
19	በሚገባ በራሴ እተማመናለሁ ብለህ ትገምታለህ ?		
20	ስራ በምትሰራበት ወይም ስለአንድ ነገር በምትናገርበት ጊዜ በፍጥነትና ስለምትሰራው ወይም ስለምትናገረው ነገር ሳታሰላስል ነው ?		
21	ቀልደኛና ደስተኛ ነህ ?		
22	አንዳንዴ ምንም ስለማታውቀው ነገር ትናገራለህ/አስተያየት ትሰጣለህ ?		
23	በሰዎች ላይ ተንኮል የተቀላቀለበት ቀልድ መቀለድ ወይም መሸወድ ትወዳለህ ?		
24	አካባቢህ በሙሉ ደስታና ፈንጠዝያ ቢሆን ትወዳለህ ?		
25	በፓርቲዎች/ድግሶች/ና በሌሎች አዝናኝ ዝግጅቶች ላይ ከወደሁዋላ መቀመጥ አትፈልግም ?		
26	ወደ ፀብ/ግጭት የሚገፋፉ ሁኔታዎች ሲያጋጥሙህ በዝምታ/ትዕግስት በማሳለፍ ፋንታ ፀቡን ትገፋብታለህ ?		
27	ከሰዎች ጋር መሆን ትወዳለህ ?		
28	ራስህን ደስተኛና እድለኛ አድርገህ ትገምታለህ ?		
29	ብቸህን መስራት አትወድም ?		
30	አሰልጅ ከሆነ ፓርቲ/ድግስ ላይ በቀላሉ ደስታን ማግኘት ትችላለህ ?		
31	አንዳንድ ጊዜ የብልግና ቀልዶች ያስቁህል ?		
32	ሰዎችን በመሸወድ ወይም በሰዎች ላይ አስቂኝ ተግባራትን በመፈፀም በሌሎች እንዲሳቅባቸው ማድረግ ያስደስትህል ?		

33	በጣም በምትበላጭብት ጊዜ ስለብስጭትህ የምታዋየው ጓደኛ ትፈልጋለህ ?		
34	አንድ ጥሩ ተግባር ለማከናወን ፈልገህ ገንዘብ ቢቸግርህ ከሰዎች ለመበደር ወይም ንብረትህን ለመሸጥ ወደሁዋላ አትልም ?		
35	አንዳንድ ጊዜ ትንሽ ትንሽ ትኮራለህ ?		
36	ለብቸህ ቤት ከመቀመጥ አሰልጅ ወደ ሆነ ፓርቲ /ድግስ/ መሄድ ትመርጣለህ ?		
37	ሰራዎችን በእቅድ ከማከናወን ይልቅ በጊዜው የሚያጋጥሙህን ትሰራለህ ?		
38	አብዛኛውን ጊዜ አንድን ነገር ከጽሁፍ ይልቅ በንግግር የበለጠ ልትገልፀው ትችላለህ ?		
39	በአጠቃላይ ስለምንም ነገር የማትጨነቅና ግዴላሽ ነህ ?		
40	አዳዲስ ጓደኞች በምትይዝበት ጊዜ በመጀመሪያ የምትቀርበው ወይም ለመቀራረብ ግፊት የምታደርገው አንተ ነህ ?		
41	አብዛኛውን ጊዜ የምትናገረው በመጀመሪያ በሀሊናህ ውስጥ የመጣልህን/ብልጭ ያለልህን ነው ?		
42	በጣም ከምትቀርባቸው ጓደኞችህ ጋር ባይሆንም ከሌሎች ሰዎች ጋር መሆን ያስደስትህል ?		
43	ነገሮችን በሚገባ ሳታስብባቸው በመስራትህ አብዛኛውን ጊዜ አስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥ ትገባለህ ?		
44	በጣም የሚያስቁ ቀልዶችን ማዳመጥና አስደላች ታሪኮችን ለጓደኞችህ መንገር ትወዳለህ ?		
45	ሰዎች በአንተ ላይ በደል ሲፈጽሙብህ በመራቅ ፋንታ እንደገና ተጠግተህ ለመወዳጀት እድል ትሰጣቸዋለህ ?		
46	ነገሮችን አሁኑኑ ከመስራት ይልቅ ወደፊት ለመስራት ታቅዳለህ ?		
47	ከእንግዳ ጋር ለመነጋገር ስትፈልግ የእፍረት ስሜት አይሰማህም ?		
48	ጥቂት ግን የተለዩ ጓደኞች እንዲኖሩህ አትፈልግም ?		

ሀ - 2 - የአይሲንክ የሰብእና መለያ አስተማማኝነት ስሌት

$$K = 48$$

$$\sum s_i^2 = 9.7185$$

$$s_t^2 = 29.7723$$

$$\begin{aligned} KR20 &= \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right) \\ &= \frac{48}{47} \left(1 - \frac{9.7185}{29.7723} \right) = 0.6879 \end{aligned}$$

Where :

K = The number of items

$\sum s_i^2$ = The sum of these questions variances for all questions

s_t^2 = The variance of the total essay test scores or the sum of the ratings from all raters. (Ebel, 1979 = 282).

ሀ - 3 - የአይሲንክ የሰብእና መለያ ውጤት ማእከላዊ ነጥብ / median / ስሌት።

Score	f	cf
7	1	1
10	0	1
11	1	2
12	1	3
13	1	4
14	3	7
15	2	9
16	8	17
17	3	20
18	1	21
19	8	29
20	1	30
21	5	35
22	7	42
23	5	47
24	2	49
25	7	56
26	2	58
27	2	60
28	2	62
29	1	63
30	0	63
31	0	63
32	1	64
33	0	64
34	1	65
35	0	65
36	0	65
37	1	66

m = the 33rd score = 21

ሀ - 4 - የተጠኝዎች የሰብእና መለያ ውጤትና የእድሜ ተዛማጅነት ስሌት።

ተጠኝዎች	እ ድ ሚ														
ከ.መ.ማ.ኮ.	ተ	19	20	18	22	19	20	21	20	24	20	19	20	18	19
	ጭ	22	19	19	19	18	23	20	25	20	19	19			
ባ/መ/ማ/ኮ	ተ	19	23	19	19	18	23	19	20	20	19	19	19		
	ጭ	19	19	19	20	19	20	19	20	20	21	19	20		
ቋ.ጥ.ተ.	ተ	23	23	23	21	28									
	ጭ	21	28	23	27	20	22	19							

ተሳታፊዎች (ተ)

- n = 26
- $\bar{x}$ = 19.85
- $\bar{x}^2$ = 394.02
- SD = 1.57
- SD² = 2.46

ጭዎች (ጭ)

- n = 30
- $\bar{x}$ = 20.6
- $\bar{x}^2$ = 424.36
- SD = 2.43
- SD² = 5.9

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$t = \frac{19.85 - 20.6}{\sqrt{\frac{26 \times 2.46 + 30 \times 5.9}{26 + 30 - 2}}}$$

$$t = \underline{0.36}$$

አባሪ - ለ - የአንብቦ መረዳት ፈተናና

የተለያዩ ስሌቶች

አባሪ - ለ - 1 - የአንብቦ መረዳት ፈተና

ስም ከነአባት _____

ጾታ _____

እድሜ _____

የአፍ መፍቻ ቋንቋ _____

ሌሎች የምትችላቸው ቋንቋዎች _____ ; _____ ; _____ ;

መመሪያ - ይህ የአንብቦ መረዳት ፈተና ሰበት ምንባቦችን ይዟል። እያንዳንዱን ምንባብ በጥንቃቄ ካነብብክ/ሽ በሁዋላ፣ ከየምንባቦቹ የወጡትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሠረት መልስ/ሽ።

ምንባብ - አንድ

ቁዋንቁዋ ሁለት የተለያዩ ተግባራት አሉት። አንደኛው ሀሳብን ማስተላለፍ ሲሆን ሁለተኛውና የዚህ ነፃነት የሆነው ደግሞ ማንነትን ማመልከት ወይም ማሳወቅ ነው። የመጀመሪያውን ስነ - ልሳናዊ ሁለተኛውን ማህበራዊ ተግባር ልንለው እንችላለን። ከዚህ አነጻጽ ማንኛውም ሰው ስላንድ ጉዳይ ሲናገር፣ የሚያስተላልፈው መልእክት ሁለት ነው ለማለት ይቻላል። አንደኛው፣ በቀጥታ ስለጉዳዩ የሚሰጠው አስተያየት ሲሆን፣ ሁለተኛውና ከዚህ የሚሰርፀው ደግሞ ይህን ሀሳብ በሚሰጥበት ጊዜ በተዘዋዋሪ መንገድ ባድማጩ ላይ ስለራሱ ማንነት የሚያሳድረው ግምት ነው። ስለዚህም ንግግር በሌላ ቁዋንቁዋ የሀሳብ ብቻ ሳይሆን፣ የማንነትም መግለጫ ነው ለማለት ይቻላል።

‘ ካነጋገር ይፈረዳል ካያያዝ ይቀደዳል ’ የሚለው ምሳሌያዊ አነጋገር ከዚህ ላይ ሊጠቀስ ይችላል። አንድ በቴፕ የተቀረፀን ንግግር በመስማት ከንግግሩ ፍሬ - ሀሳብ፣ ካነጋገሩ ለዛ፣ ማለትም በቃላት አመራረጡ፣ ከድምፅ አወራረዱ፣ ወዘተ... ስለተናጋሪው አንዳንድ ነገሮችን ከሞላ ጉደል በትክክል መናገር ይቻላል። ይኸውም ተናጋሪው ከተሟ ይሁን ገጠሬ፣ ወጣት ወይም ሽማግሌ፣ ሴት ወይም ወንድ፣ ገበሬ ወይም ነጋዴ፣ የተማሪ ወይም ያልተማረ፣ ወዘተ... መሆኑን ወይም አለመሆኑን በመለየት ነው። ከዚህም አልፎ አንዳንድ ጊዜ ‘ ይህም እገሌ አይደለም እንዴ ’ እስከማለት ልንደርስ እንችላለን። ይህ እንግዲህ ያንድን ግለሰብ ንግግር ብሎም ማንነት በሚመለከት ነው።

ከግለሰብ አልፎ ባንድ አካባቢ የሚኖሩ ያንድ ቁዋንቁዋ ተናጋሪዎችንም በወንዝና በተራራ ተለይተው ራቅ ባለ ሌላ አካባቢ ከሚኖሩ የዚያ ቁዋንቁዋ ተናጋሪዎች፣ እንደዚህ ባንጋገር ዘይቤአቸው ለይተን ልናውቃቸው እንችላለን። ለምሳሌ አማርኛ ተናጋሪዎችን ብንወስድ፣ ዴዴብ የሚለውን ወሎዬ፣ አልበልቶም ከሚለው ጉጃሜ፣ ባኤላ የሚለውን መንዜ፣ የግዳስ ጨቅሎቹን ከውናቸው ከሚለው ጎንደሬ መለየት ይቻላል። እያንዳንዱ አካባቢ ከሌላ ተለይቶ የሚታወቅበት ክልላዊ ዘይቤ አለው ማለት ነው። ይሁን እንጂ ይህ ዘይቤ የዚያው ያንድ አማርኛ የተለያየ ገጽታ ስለሆነ ተናጋሪዎቹን በሀሳብ ከመግባባት አያግዳቸውም። እነሱም ቢሆኑ ቁዋንቁዎችሁ ምንድነው ሲባሉ፣ በጥቅሉ አማርኛ ይላሉ እንጂ፣ በክልላዊ መልኩ መንዝኛ፣ ጉጃምኛ ወዘተ አይሉም። ከሌሎች ሁዘቦች ተለይተው በተጨማሪም የሚታወቁትም ከማንኛውም ይልቅ፣ በዚህ ቁዋንቁዋ ተናጋሪነታቸው ነው።

23	5.5	6.2	5.8	5.83	56	6.0	5.6	6.1	5.9
24	6.9	7.4	7.0	7.1	57	8.0	8.5	8.2	8.2
25	7.0	7.6	6.8	7.13	58	6.5	6.8	6.2	6.5
26	5.0	5.1	5.3	5.13	59	7.1	7.2	6.9	7.07
27	7.1	7.6	7.8	7.5	60	8.0	8.1	8.3	8.13
28	5.0	5.6	5.9	5.5	61	8.0	8.1	7.8	7.97
29	7.8	6.1	7.2	7.03	62	7.3	7.4	7.1	7.27
30	6.3	6.8	7.5	6.2	63	7.8	7.5	7.7	7.67
31	8.0	8.9	7.6	8.17	64	7.0	7.6	6.9	7.17
32	7.5	7.8	8.0	7.77	65	7.0	6.7	6.9	7.87
33	6.8	6.7	7.0	6.8	66	8.2	8.4	8.0	8.2

* ከተራ ቁጥር 1 - 28 የተጠቀሱት የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ፣ ከተራ ቁጥር 29 - 53 የተጠቀሱት የባ/መ/ማ/ኮሌጅ፣ ከተራ ቁጥር 54 - 66 ጠቀሰው ደግሞ የድ/ጥ/ተዳም ተጠኝዎች ናቸው።

ሐ - 4 - የድርሰቶች አራሚ ዘለል አስተማማኝነት ስሌት (Inter - Rater Reliability of Essay Scored)

1. Scores total + 1361.4
2. Squares of scores total = 617,887.74
3. Sum of squared Scores and Totals.
  - 198 Rated Scores squared = 9536.48
  - 66 Students total squared = 28499
  - Z Raters total squared = 617,887.74

4. Variance

$$\text{Total Score St} = \frac{28,499.72}{66} - \frac{1361.4}{66} = 6.46$$

$$\text{Sum of item} = \frac{9536.48}{66} - \frac{617,887.74}{66} = 2.6$$

5. Reliability

$$r = \frac{K}{k-1} \left(1 - \frac{St}{St} \right) = \frac{3}{2} \left(1 - \frac{2.6}{6.46} \right) = 0.89$$

ሐ - 5 - የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምት		ተሳታፊ	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
9	7.0	1	6.0
11	7.3	2	6.03
12	7.0	3	5.67
13	6.73	4	7.1
14	6.9	6	6.13
16	7.97	8	5.27
18	8.0	10	6.0

ጭምት	ተሳታፊ
n = 11	n = 15
$\bar{x} = 7.21$	$\bar{x} = 6.06$
SD = 0.19	SD = 0.54
SD ² = 0.19	SD ² = 0.29

ምንባብ - ሁለት

የትምህርት ፍልስፍና ስንል ምን ማለታችን ነው ?

እንዲህ ነው። ባንድ ባህልና ስልጣኔ የተሳሰረ ሕዝብ በየጊዜው የሚወለደውን ህጻን ስለማሳደግ፣ አስተምሮ ጎብረተሰብ ውስጥ ስለ ማዋሐድ ያሉት መሠረታዊና አጠቃላይ እምነቶችን የትምህርት ፍልስፍና ብለናቸዋል። እንዲህ መሠረታዊ ሐሳቦች በህብረተሰቡ ውስጥ የተነዘቱ ናቸው። ብዙ ሰው ያምንባቸዋል። ይህም መሆኑ የየዘመኑ ድርጊት ውጤት በመሆናቸው ነው። በሌላ መልክ ከትውልድ ወደ ትውልድ ይተላለፋሉ። መሠረታዊ እምነት እንደመሆናቸው የእያንዳንዱን ወላጅ፣ የእያንዳንዱ አስተማሪ ድርጊት ይመራሉ። ማለት ወላጅ ልጁን፣ አስተማሪ ተማሪውን፣ ሽማግሌው ወጣቱን እንዴት መምራት እንዳለበት፣ ምን ማስተማርና ለምን ማስተማር እንዳለበት ይመሩታል። ስለዚህ የትምህርት መሪ ሐሳቦች ልንላቸው ይገባናል።

እንዲህ መሪ ሐሳቦች ከባህላችን ውስጥ ተጣምረው ይገኛሉ። ከጎብረተሰቡ ፍላጎትና ዕድገት ጋር የተያያዙ ናቸው። ስለዚህ ጎብረተሰቡ ሲለወጡ፣ ሲያድግ ፍላጎቱም ስለሚለዋወጥ እነዚህም መሪ ሐሳቦች ይለወጣሉ። ማለት የድርጅት መሪ ሐሳብ ያረጃል፣ ይተዋል። የአዲሱን ፍላጎት የተመረኮዘ አዲስ ይፈጠራል። ይህም እስከ ጊዜው ሲሰራበት ቆይቶ ሌላ ያስከትልና ይሻራል። ስለዚህ እነዚህን መሪ ሐሳቦች እንደ ዘላለማዊ ሳንወስዳቸው ለተወሰነ ዘመን፣ ለአንድ ለተወሰነ ጎብረተሰብ እንደሚያገለግሉ ማወቅ አለብን።

ለምሳሌ ያህል የቀድሞው/ለምሳሌ 1933 ዓ.ም. በፊት/የኢትዮጵያ ትምህርት አስተሳሰብና ዓላማ ከዛሬው በመጠኑ ይለያያል። ያን ጊዜ ጀግንነትና ቅድስና ዋና የትምህርት ዓላማዎች ነበሩ። አርበኛ፣ ሰሞነኛ፣ ደብተራ፣ ከቢራ፣ ሼካ፣ ወዘተ፣ መሆን ከግዢና፣ ከቅጥቀጣ ይበልጥ ይፈለግ ነበር። ዛሬ ግን የጥበብ ሙያ፣ የቀለም ትምህርትና የቢሮ ዕውቀት ይበልጥ ይፈለጋል። በነዚህ አማካይነት ከፍ ያለ የኑሮ ደረጃን ለመድረስ ይጣራል። ይህን ያስከተለው የጎብረተሰቡ ፍላጎትና አዳም በጊዜ ብዛት ለየት ስላለ ነው።

ምንጭ - ኃይለ ገብኤል ዳኚ 1961። “ ኢትዮጵያዊ የየትምህርት ፍልስፍና ”
ውይይት፣ ቅጽ፣ ቁ፡ 1 ፡ 49 - 50

I. ከዚህ ቀጥሎ አምስት ጥያቄዎች ቀርበዋል። ጥያቄዎቹ ምንባብ ሁለትን መሠረት ያደረጉ ናቸው። እያንዳንዱን ጥያቄ ካነብክ በሁዋላ፣ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ፊደል በመምረጥ ከጥያቄው ተራ ቁጥር ቀድሞ ባለው ክፍት ቦታ ላይ ጻፍ።

- 1. የአንድ ህብረተሰብ የትምህርት ፍልስፍና የምንለው ምንድነው ?
 ሀ. ህጻን ወልዶ፣ ተንከባክቦና ማሳደግና ለወግ ማእረግ ማብቃት
 ለ. በባህልና በስልጣኔ መበልፀግ
 ሐ. ህብረተሰብን ስለመቅረጽ ያለው መሠረታዊና አጠቃላይ እምነት መ. የትምህርት አሰጣጥ
- 2. “ የተነዘቱ ” የሚለው ቃል የያዘው ፍቺ ከየትኛው ጋር ይስማማል ?
 ሀ. የተሰራጨ ለ. የተበተኑ ሐ. የተሰበኩ መ. የታወቁ

- 3. የአንድ ህብረተሰብ የትምህርት ፍልስፍና የሚቀየረው መቼ ነው ?
  - ሀ. መንግስት ሲለወጥ
  - ለ. ህብረተሰብ ሲያድግና ሲለወጥ
  - ሐ. የህብረተሰብ ፍላጎት ሲለወጥ
  - መ. ዲሞክራሲ ሲሰፍን

- 4. ከ1933 ዓ.ም. በፊትና በሁዋላ ያለው የኢትዮጵያ የትምህርት ፍልስፍና ሊለያይ የቻለው ለምንድነው ?
  - ሀ. ህብረተሰቡ ስለተለወጠ
  - ለ. መንግስት ስለተለወጠ
  - ሐ. የህብረተሰቡ መሠረታዊ እምነት ስለተለወጠ
  - መ. ቴክኖሎጂ ስለተስፋፋ

- 5. በምንባቡ መሠረት ህብረተሰብን የሚመራው ምንድነው ?
  - ሀ. በዘመኑ ያለው የትምህርት ፍልስፍና
  - ለ. የህብረተሰቡ መሠረታዊ እምነት
  - ሐ. የወላጆች፣ የአስተማሪዎችና የሽማግሌዎች ፍላጎት
  - መ. 'ሀ' እና 'ለ' መልስ ናቸው።

II. በምንባብ ሁለትን መሠረት በማድረግ የሚከተለውን ጥያቄ መልስ፡
 1. የአንድ ህብረተሰብ አጠቃላይ መሠረታዊ እምነቶች መለወጥ ለትምህርቱ ፍልስፍና መለወጥ እንዴት ምክንያት እንደሚሆን ምሳሌ ጠቅሰህ አብራራ።

ምንባብ ሶስት

የሰነድ መንግስት ምሁራን ለረዥም ጊዜ ከፍተኛው የመንግስት ስልጣን፣ የአንድን መንግስት የበላይነትና ነፃነት የሚገልጸው ሉአላዊነቱ አንድና የማይከፋፈል ነው ሲሉ ቆይተዋል። በዘውዳዊ መንግስት፣ ይህ የሉአላዊነት ምንጭ በእግዚአብሔር ለንጉስ የተሰጠው የመግዛትና የማስተዳደር መለኮታዊ ስልጣን ነው። እምላክ ረቂቅና ስውር እንደመሆኑ የሉአላዊ ስልጣን ማህደር ወይም ግርማዊ ቅብዓ ንጉስ የተቀባው/በዩመ እግዚአብሔር ነው። ከሱ በላይ ከእምላክ በቀር ሌላ የበላይ ወይም ባለስልጣን የለም። በመሆኑም የዚህ ሉአላዊ መንግስት ሰውነትና ስልጣን የማይደፈርና የማይገሰስ ነው። በህዝብ መንግስት /በሪፐብሊክ/ ሉአላዊ ስልጣን የሚመነጨው ከመላው ህዝብ እንደመሆኑ ባለቤቱም ይህ መላው ህዝብ ነው። ይህም የህዝብ ሉአላዊ ስልጣን አይከፋፈልም፣ አይመነዘርም፣ አይሸራረፍም፣ ሲባል ነበር። ሉአላዊነትን በሚመለከት ለብዙ ዘመናት በአብዛኞቹ የሰነ መንግስት ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነትን አግኝቶ የቆየው አስተሳሰብ ይህ ሲሆን፣ ፌዴራሊዝምን ለማስረዳት ሳይችሉ አንዳንዶቹ ሁለት፣ ሌሎቹ ደግሞ አንድ መንግስት ነው። እያሉ ሳይንሳዊ ግልፅነት ባላገኘ አኳኑን ሲድበሰበስና ሲንከባለል ቆይቷል። ውዝግቡና ክርክሩ ዛሬም አልቆለታል። ለማለት ባይቻልም፣ ፌዴራሊዝም በግልፅ ለማስረዳት ግን ተችሏል። ሉአላዊ መንግስት ምንም እንኳን ምንጩ ህዝብ በጠቅላላው ቢሆንም ሊከፋፈል የሚችል መሆኑ ግልፅ ሆኖ ሊወጣ የበቃው የአሜሪካን ህገ መንግስት ያዘጋጁት የህግ ምሁራን ባደረጉት ረዥምና ሰፊ ጥናትና ምርምር እንደሆነ ይታወቃል።

እኩል የሆኑ ወይም የተመጣጠኑ መንግስታት በስምምነት ፌዴራላዊን መንግስት ሲመሰርቱ፣ ከሉአላዊ ስልጣናቸው የተወሰነውን ክፍል በፈቃዳቸው ለመሰረቱት ፌዴራላዊ አካል ይሰጣሉ። የጋራ ደህንነታቸውን ከውጭ ጠላት የሚያስጠብቁበትን የመከላከያ ሃይላቸውን የሚመለከተው፣ እንደዚሁም ከዚሁ የሚዛመደውንና ብዙም የማይርቀውን የውጭ መግንጥነታቸውን የመምራትና የማቀናጀት ስልጣን ለፌዴራሉ መንግስት ይሰጣሉ ። ጠቅለል ባለ መልኩ አበይት የሆኑትን የወል ጉዳዮቻቸውን ለዚህ በጋራ ስምምነት

ሰፊጠሩት መንግስት ያስረከቡና እነሱ የውስጥና የራሳቸውን ብቻ የሚመለከቱ ተግባራትን ለማከናወን የሚያስችላቸውን ስልጣን ይዘው ይንቀሳቀሳሉ። በመሰረቱ ሁለቱም ወገኖች ወይም እርከኖች በተሰጣቸው ስልጣን አኳያ ሉአላዊ ናቸው። የበላይ የለባቸውም። ሆኖም በአለም አቀፍ ህግ እንደሉአላዊ የሚቆጠረውና የዚህን ተግባር የሚያከናውነው ፌደራላዊው መንግስት ነው። የአብዛኞቹ ፌደራላዊ አገሮች ህግጋተ መንግስት ይህንን ስልጣን በግልጽ በአንቀጽ ደንግገው ለማዕከላዊ መንግስት ይሰጣሉ።

ምንጭ - አንድ-አለም በላቸው። 1985። “ የፌደራላዊነት ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ እድምታዎች ” መድረክ ፣ ቅጽ ፣ ቁጥር ፡ 12 - 13

I. ከዚህ ከጥሎ አምስት ጥያቄዎች ቀርበዋል። ጥያቄዎቹ ምንባብ ሲሆን መሠረት ያደረጉ ናቸው። እያንዳንዱን ጥያቄ ካነብብክ በሁዋላ ፣ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ፊደል በመምረጥ ከጥያቄው ተራ ቁጥር ቀድሞ ባለው ክፍት ቦታ ላይ ጻፍ።

- 1. የስነመንግስት ምሁራን ለረዥም ጊዜ የነበራቸው እምነት -
  - ሀ. እኩል የሆኑ ወይም የተመጣጠኑ መንግስታት በስምምነት ፌደራላዊውን መንግስት ሊመሰርቱ ይችላሉ የሚል ነበር።
  - ለ. ከፍተኛው የመንግስት ስልጣን ፣ የአንድን መንግስት የበላይነትና ነፃነት የሚገልፀው ሉአላዊነቱ አንድና የማይከፈል ነው የሚል ነበር።
  - ሐ. የፌደራላዊ አደረጃጀት ለአንድ ሀገር ህዝብ የግድ አስፈላጊ ነው። የሚል ነበር።
  - መ. ‘ ሀ ’ እና ‘ ለ ’ መልስ ይሆናሉ።

- 2. ስልጣን መለኮታዊ ተደርጎ የሚቆጠረው በየትኛው አገዛዝ ነው ?
  - ሀ. በዘውዳዊው አገዛዝ
  - ለ. በህዝብ መንግስት/ሪፐብሊክ/ አገዛዝ
  - ሐ. በካፒታሊስት አገዛዝ
  - መ. በየትኛውም አገዛዝ እንዲህ አይነት አመለካከት አልነበረም።

- 3. በህዝብ መንግስት የስልጣን ምንጭና ባለቤት ማነው ?
  - ሀ. ፓርቲዎች ናቸው
  - ለ. መላው ህዝብ ነው
  - ሐ. በዲሞክራሲያዊ መንገድ የሚመረጡ ግለሰቦች ናቸው
  - መ. ንጉስ ነው።

- 4. በአለማቀፋዊ ህግ መሠረት እንደሉአላዊ መንግስት ተቆጥሮ የተለያዩ ተግባራትን የሚያከናውነው የትኛው መንግስት ነው ?
  - ሀ. ክልላዊ መንግስት
  - ለ. ዘውዳዊ መንግስት
  - ሐ. ፌደራላዊ መንግስት
  - መ. የህዝብ መንግስት

- 5. የአሜሪካን ህገ መንግስት ያዘጋጁት ምሁራን ያረጋገጡት — ነው ?
  - ሀ. ፌደራሊዝም ሁለት መንግስት ማለት መሆኑን ፣
  - ለ. ፌደራሊዝም አንድ መንግስት መሆኑን ፣
  - ሐ. ፌደራሊዝም የማይከፋፈል መሆኑን ፣
  - መ. ፌደራሊዝም ሊከፋፈል የሚችል መሆኑን ፣

- II. በምንባብ ለስት ሙሉት የሚከተለውን ጥያቄ መልስ ::
- በስምምነት የሚመሠረቱ ፊደራላዊ መንግስታት ከሉአላዊ ስልጣናቸው ከፍለው ለሚመሠረቱት ፊደራላዊ አካል/የክልል መንግስት/የሚሰጡት ስልጣ ምንን የተመለከተውን ነው? ለራሳቸው በበላይነት የሚቆጣጠሩትን የትኛውን የመንግስት ስልጣን የተመለከተውን ነው? በዝርዝር አስረዳ ::

ለ - 2 የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ጭምቶች	
ተጠኝዎች*	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	6.9	9	5.1
2	4.9	11	6.0
3	4.9	12	4.2
4	5.3	13	2.4
6	4.4	14	3.6
8	5.1	16	2.2
10	6.2	18	6.0
15	2.4	20	6.7
17	1.3	24	3.3
19	6.0	25	3.8
21	4.0	27	4.7
22	5.8		
23	2.2		
28	4.2		
አማካይ ($\bar{x}$)	4.54		4.36

ተሳታፊዎች

n = 14
 $\bar{x}$ = 4.54
 SD = 1.62
 SD^2 = 2.62

ጭምቶች

n = 11
 $\bar{x}$ = 4.36
 SD = 1.46
 SD^2 = 2.13

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$= \frac{4.54 - 4.36}{\sqrt{\frac{14 \times 2.62 + 11 \times 2.13}{14 + 11 - 2}}}$$

$$= \frac{0.18}{1.62}$$

$$= 0.11$$

* - ተጠኝዎች በሚለው ስር የተመለከተው ጭጥር ለተጠኝዎች የተሰጠ ቅደም ተከተላዊ መለያ ነው::

ለ - 3 - የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነት የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ጭምቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
2	6.0	1	6.7
10	3.6	3	3.6
12	5.8	4	4.9
13	5.6	5	4.9
14	6.4	6	4.9
15	7.1	7	4.0
17	6.0	8	3.6
18	4.7	9	3.8
19	5.8	11	5.1
22	7.1	20	2.7
24	5.6	21	6.4
25	4.9	23	4.0
አማካይ ($\bar{x}$)	5.71		4.55

ተሳታፊዎች
 $n = 12$
 $\bar{x} = 5.71$
 $SD = 0.99$
 $SD^2 = 0.98$

ጭምቶች
 $n = 12$
 $\bar{x} = 4.55$
 $SD = 1.17$
 $SD^2 = 1.37$

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$t = \frac{5.71 - 4.55}{\sqrt{\frac{12 \times 0.98 + 12 \times 1.37}{12 + 12 - 2}}}$$

$$= \frac{1.16}{1.13} = \underline{1.03}$$

ለ - 4 - የዱ.ጥ. ተዳም ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ጭምቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
4	4.2	1	4.9
5	6.2	2	7.3
6	6.0	3	2.7
9	5.6	7	6.0
12	4.9	8	4.7
		10	5.6
		13	5.6
አማካይ ($\bar{x}$)	5.38		5.26

ተሳታፊዎች
 $n = 5$
 $\bar{x} = 5.38$
 $SD = 0.83$
 $SD^2 = 0.69$

ጭምቶች
 $n = 7$
 $\bar{x} = 5.26$
 $SD = 1.41$
 $SD^2 = 1.99$

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$= \frac{5.38 - 5.26}{\sqrt{\frac{5.60 + 7 \times 1.99}{5 + 7 - 2}}} = \frac{0.12}{1.32} = \frac{0.09}{0.09}$$

ለ - 5 - የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የፆታና የእንብደ መረጃት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምት ወንዶች		ጭምት ሴቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
9	5.1	1	6.0
12	4.2	14	3.6
13	2.4		
16	2.2		
18	6.0		
20	6.7		
24	3.3		
25	3.8		
27	4.7		
አማካይ ($\bar{x}$)	4.27		4.8

ጭምት ወንዶች	ጭምት ሴቶች
n = 9	n = 2
$\bar{x} = 4.27$	$\bar{x} = 4.8$
SD = 1.53	SD = 1.7
SD ² = 2.34	SD ² = 2.89

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{4.8 - 4.27}{\sqrt{\frac{2 \times 2.89 + 9 \times 2.34}{2 + 9 - 2}}} = \frac{0.53}{1.73} = \frac{0.31}{1.73}$$

ለ - 6 - የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የእንብደ መረጃት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊ ወንዶች		ጭምት ወንዶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	6.9	9	5.1
2	4.9	12	4.2
3	4.9	13	2.4
4	5.3	16	2.2
6	4.4	18	6.0
8	5.1	20	6.7
10	6.2	24	3.3
15	2.4	25	3.8
17	1.3	27	4.7
19	6.0		
21	4.0		

ተሳታፊ ወንዶች
n = 14
$\bar{x} = 4.54$
SD = 1.62
SD ² = 2.62

ጭምት ወንዶች
n = 9
$\bar{x} = 4.27$
SD = 1.53
SD ² = 2.34

22	5.8		
23	2.2		
28	4.2		
አማካይ ($\bar{x}$)	4.54		4.27

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{4.54 - 4.27}{\sqrt{\frac{14 \times 2.62 + 9 \times 2.34}{14 + 9 - 2}}} = \frac{0.27}{1.66} = \underline{\underline{0.16}}$$

ለ - 7 የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የታና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምት ወንዶች ኮቶኛ		ጭምት ሴቶች ዎንዶኛ	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	6.7	5	4.9
3	3.6	6	4.9
4	4.9	7	4.0
		8	3.6
		9	3.8
		11	5.1
		20	2.7
		21	6.4
		23	3.0
አማካይ ($\bar{x}$)	5.07		4.38

ጭምት ሴቶች
 $n = 3$
 $\bar{x} = 5.07$
 $SD = 1.56$
 $SD^2 = 2.43$

ጭምት ወንዶች
 $n = 9$
 $\bar{x} = 4.38$
 $SD = 1.07$
 $SD^2 = 1.14$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{5.07 - 4.38}{\sqrt{\frac{3 \times 2.43 + 9 \times 1.14}{3 + 9 - 2}}} = \frac{0.69}{1.76} = \underline{\underline{0.39}}$$

ለ - 8 - የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና አንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምት		ተሳታፊዎች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
5	4.9	10	3.6
6	4.9	12	5.8
7	4.0	13	5.6
8	3.6	14	6.4
9	3.8	15	7.1
11	5.1	17	6.0
20	2.7	18	4.7
21	6.4	19	5.8
23	4.0	22	7.1
		24	5.6
		25	4.9

ጭምት
 $n = 9$
 $\bar{x} = 4.38$
 $SD = 1.07$
 $SD^2 = 1.14$

ተሳታፊዎች
 $n = 11$
 $\bar{x} = 5.69$
 $SD = 1.03$
 $SD^2 = 1.06$

አማካይ ($\bar{x}$)	4.38		5.69
--------------------	------	--	------

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{4.38 - 5.69}{\sqrt{\frac{9 \times 1.14 + 11 \times 1.06}{9 + 11 - 2}}} = \frac{-1.31}{1.1} = \underline{\underline{-1.19}}$$

ለ - 9 - የቋ/ጥ/ተቋም ሴት ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምቶች		ተሳታፊዎች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	4.9	4	4.2
3	2.7	5	6.0
7	6.0	6	5.0
8	4.7	9	5.6
10	5.6	12	4.9
አማካይ ($\bar{x}$)	4.78		5.38

ጭምቶች	ተሳታፊዎች
n = 5	n = 5
$\bar{x}$ = 4.78	$\bar{x}$ = 5.38
SD = 1.26	SD = 0.83
SD ² = 1.59	SD ² = 0.69

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{4.78 - 5.38}{\sqrt{\frac{5 \times 1.59 + 5 \times 0.69}{5 + 5 - 2}}} = \frac{-0.6}{0.66} = \underline{\underline{-0.09}}$$

ለ - 10 - የቋ/ጥ/ተቋም ጭምት ተጠኝዎች የጾታና የአንብቦ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ሴቶች		ወንዶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	4.9	2	7.3
3	2.7	13	5.6
7	6.0		
8	4.7		
10	5.6		
($\bar{x}$)	4.78		6.45

ሴቶች	ወንዶች
n = 5	n = 2
$\bar{x}$ = 4.78	$\bar{x}$ = 6.45
SD = 1.26	SD = 1.2
SD ² = 1.59	SD ² = 1.44

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{4.78 - 6.45}{\sqrt{\frac{5 \times 1.59 + 2 \times 1.44}{5 + 2 - 2}}} = \frac{-1.67}{1.47} = \underline{\underline{-1.17}}$$

እባሪ - ሐ - ናሙና ድርሰቶችና የተለያዩ ስሌቶች

EXERCISES

1. The first exercise is to find the...

- 1.0 ...
- 1.1 ...
- 1.2 ...
- 1.3 ...
- 3/60 ...

These exercises are to be done...

There are many points to be noted...

Other things to be noted are...

Handwritten text, first paragraph.

Handwritten text, second paragraph.

Handwritten text, third paragraph.

Handwritten text, fourth paragraph.

Handwritten text, fifth paragraph.

Handwritten text, sixth paragraph.

ሐ - 2 - ድርሰትን ለማረጋገጥ የሚያስችል የነጥብ አሰጣጥ

1	<p>ይዘት 30 - 27 26 - 22 21 - 17 16 - 13</p>	<p>እጅግ በጣም ጥሩ-በጣም ጥሩ ከጥሩ - አማካይ ከደህና - ደካማ በጣም ደካማ</p>	<p>-ሰለርዕሱ የተሟላ እውቀት ያዘለ ፣ በደንብ የተብራራ፣ ወዘተ . -ሰለርዕሱ መካከለኛ እውቀት ያዘለ፣ በበቂ ደረጃ የቀረበ፣ ወዘተ . -ሰለርዕሱ ውሱን እውቀት ያዘለ፣ ጥቂት ፍሬ ነገር ብቻ ያለበት ወዘተ . -ሰለርዕሱ ምንም እውቀት ያላዘለ፣ በደንብ ያልተብራራ ፣ ወዘተ .</p>
2	<p>አደረጃጀት 20 - 18 17 - 14 13 - 10 9 - 7</p>	<p>ከእጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ ከጥሩ - አማካይ ከደህና - ደካማ በጣም ደካማ</p>	<p>-ርቱዕ የሆነ አገላለፅ የሚታዩበት፣ ሀሰቦች በጣልቅ የቀረቡበት፣ ወዘተ . -በውጥ ያልተደራጀና እንደነገሩ የቀረበ፣ ይህም ሆኖ ዋናው ሃሳብ ተለይቶ የሚታወቅበት፣ ወዘተ . -ርቱዕነት የማይታይበት፣ ሀሳቦች የተምታቱበት ወይም ያልተያያዙበት፣ ወዘተ . -ምንም መልእክት የማያስተላልፍ፣ ምንም አይነት የሀሳብ አደረጃጀት የማይታይበት፣ ወዘተ</p>
3	<p>ቃላት 20 - 18 17 - 14 13 - 10 9 - 7</p>	<p>ከእጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ ከጥሩ - አማካይ ከደህና - ደካማ በጣም ደካማ</p>	<p>-በሳል የሆነ፣ የተዋጣለት የቃላትና የአባባሎች መረጣና አጠቃቀም የሚታይበት፣ ወዘተ . -በበቂ ደረጃ ስህተት የሚታይበት፣ ነገር ግን ምን ማለት እንደሆነ መገመት የሚቻልበት፣ ወዘተ . -በውስን ደረጃ የቀረበ፣ የቃላትና አባባሎች መረጣና አጠቃቀም ተደጋጋሚ ስህተት የሚታይበት፣ ወዘተ . -የቃላት አባባሎች አጠቃቀም እውቀት በጣም አነስተኛ የሆነ፣ ወዘተ .</p>
4	<p>የቋንቋ አጠቃቀም 25 - 22 21 - 19</p>	<p>እጅግ በጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ ከጥሩ - አማካይ</p>	<p>-ረቀቅ ያለ የቋንቋ አጠቃቀም በተዋጣለት ሁኔታ የቀረበበት፣ ወዘተ . -የቋንቋ አጠቃቀሙ ተራ ሆኖ መልእክቱ በደንብ</p>

	18 - 11	ከደሀና - ደካማ	የሚተላለፍበት፣ ወዘተ. -ረቀቅ ባለም ሆነ በተራ የጽንጻ አጠቃቀም ረገድ የጉላ ችግር የሚታይበት፣ ወዘተ.
	10 - 5	በጣም ደካማ	-በመሠረቱ የዑንገር አመሠራረት ህግጋትን በወጉ ያለየ፣ ወዘተ.
5	ሜካኒክስ 5	ከእጅግ ጣም ጥሩ - በጣም ጥሩ	-የመካኒክስ አጠቃቀም ከቃቱ ከፍተኛ የሆነ፣ ወዘተ.
	4	ከጥሩ - አማካይ	-አልፎ አልፎ የሰ/ነጥብ የሆሂያት ችግር የሚታይበትና ወዘተ.
	3	ከደሀና - ደካማ	-ተደጋጋሚ የሆነ የሰ/ነጥብና የሆሂያት አጠቃቀም ችግር የሚታይበት፣ ወዘተ.
	2	በጣም ደካማ	-የመካኒክስ አጠቃቀም ብቃት የሌለው፣ የሰ/ነጥብ፣ የሆሂያት አጣጣልና የአንቀጽ አከፋፈል ወዘተ. ችግር ጉልቶ የሚታይበት

ምንጭ :- ሒተን ፣ 1988 ፣ 146

ሐ - 3 - የድርሰት ግምገማ ውጤቶች

ተጠኝዎች	አራሚዎች			$\bar{x}$	ተጠኝዎች	አራሚዎች			$\bar{x}$
	1	2	3			1	2	3	
1	6.2	6.0	5.8	6.0	34	7.4	7.4	6.9	7.23
2	5.9	6.0	6.2	6.03	35	8.3	8.6	7.8	8.23
3	5.5	5.9	5.6	5.67	36	7.3	7.5	7.0	7.27
4	7.1	7.2	7.0	7.1	37	7.8	7.9	6.9	7.53
5	8.2	8.0	8.0	8.03	38	7.7	6.7	6.8	7.2
6	5.9	6.1	6.4	6.13	39	6.5	6.8	7.0	6.77
7	5.0	5.4	5.3	5.23	40	5.2	4.7	4.3	4.73
8	5.0	5.3	5.5	5.27	41	5.0	5.6	6.1	5.57
9	7.0	7.1	6.9	7.0	42	6.0	6.2	6.2	6.13
10	5.8	6.3	5.9	6.0	43	6.0	6.3	6.1	6.13
11	7.5	7.2	7.2	7.3	44	6.0	6.6	5.9	6.17
12	7.0	7.2	6.8	7.0	45	6.0	6.7	6.4	6.37
13	7.0	6.7	6.5	6.73	46	7.0	6.8	6.9	6.9
14	7.1	6.7	6.9	6.9	47	6.8	7.3	6.8	6.97
15	6.5	6.7	6.7	6.63	48	7.5	7.2	6.9	7.2
16	7.8	8.1	8.0	7.9	49	8.7	8.9	8.6	8.73
17	6.3	6.4	5.8	6.17	50	6.9	6.2	6.1	6.07
18	7.8	8.2	8.0	8.0	51	6.8	6.9	7.0	6.9
19	6.3	6.8	7.0	6.7	52	6.0	6.1	6.1	6.23
20	7.0	7.4	6.1	6.73	53	7.1	7.3	7.0	7.13
21	6.1	6.5	6.0	6.2	54	8.0	8.2	8.1	8.1
22	6.4	6.8	6.5	6.57	55	9.0	9.5	8.9	9.13

20	6.73	15	6.63
14	7.1	17	6.17
15	7.13	19	6.7
27	7.5	21	6.2
		22	6.57
		23	5.83
		26	5.13
		28	5.5
አማካይ($\bar{x}$)	7.21		6.06

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.21 - 6.06}{\sqrt{\frac{11 \times 0.19 + 15 \times 0.29}{11 + 15 - 2}}} = \frac{1.15}{0.51} = \underline{2.25}$$

ሐ - 6 - የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ዌምትነትና የድርስት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት.

ዌምት		ተሳታፊ	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
29	7.03	30	6.2
31	8.17	38	7.2
32	7.77	40	4.73
33	6.8	41	5.57
34	7.23	42	6.13
35	8.23	43	6.13
36	7.27	45	6.37
37	7.53	56	6.9
39	6.77	47	6.97
48	7.2	50	6.07
49	8.73	52	6.23
51	6.9	53	7.13
አማካይ($\bar{x}$)	7.47		6.3

ዌምት	ተሳታፊ
n = 12	n = 12
$\bar{x} = 7.47$	$\bar{x} = 6.3$
SD = 0.63	SD = 0.70
SD ² = 0.40	SD ² = 0.49

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.47 - 6.3}{\sqrt{\frac{12 \times .4 + 12 \times .49}{12 + 12 - 2}}} = \frac{1.17}{0.7} = \underline{1.67}$$

ሐ - 7 - የቋ/ጥ/ተቋም ተጠኝዎች ተሳታፊዎች - ዌምትነትና የድርስት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ዌምት	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
57	8.2	54	8.1
58	6.5	55	9.13
59	7.07	56	5.9
62	7.27	60	8.13

ተሳታፊዎች	ዌምት
n = 5	n = 7
$\bar{x} = 7.18$	$\bar{x} = 7.87$

65	6.87	61	7.97
		63	7.67
		66	8.2
አማካይ ($\bar{x}$)	7.18		7.87

SD = 0.64
SD² = 0.41

SD = 0.98
SD² = 0.96

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.18 - 7.87}{\sqrt{\frac{5 \times 0.41 + 7 \times 0.96}{5 + 7 - 2}}} = \frac{-0.69}{0.94} = \underline{\underline{-0.73}}$$

ሐ - 8 - የኮ/መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የፆታና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ወንዶች		ሴቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
9	7.0	11	7.3
12	7.0	14	6.9
13	6.73		
16	7.97		
18	8.0		
20	6.73		
24	7.1		
25	7.13		
27	7.5		
አማካይ ($\bar{x}$)	7.24		7.1

ወንዶች
n = 9
 $\bar{x}$ = 7.24
SD = 0.48
SD² = 0.23

ሴቶች
n = 2
 $\bar{x}$ = 7.1
SD = 0.28
SD² = 0.08

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.24 - 7.1}{\sqrt{\frac{9 \times 0.23 + 2 \times 0.08}{9 + 2 - 2}}} = \frac{0.14}{0.5} = \underline{\underline{0.28}}$$

ሐ - 9 - የኮ/ማ/ኮሌጅ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ጭምቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
1	6.0	9	7.0
2	6.03	12	7.0
3	5.67	13	6.73
4	7.1	16	7.97
6	6.13	18	8.0
8	5.27	20	6.73
10	6.0	24	7.1
15	6.63	25	7.13
17	6.17	27	7.5
19	6.7		
21	6.2		
22	6.57		

ተሳታፊዎች
n = 15
 $\bar{x}$ = 6.06
SD = 0.54
SD² = 0.29

ጭምቶች
n = 9
 $\bar{x}$ = 7.24
SD = 0.48
SD² = 0.23

23	5.83		
26	5.13		
28	5.5		
አማካይ ($\bar{x}$)	6.06		7.24

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{6.06 - 7.24}{\sqrt{\frac{15 \times 0.29 + 9 \times 0.23}{15 + 9 - 2}}}$$

$$= \frac{-1.18}{0.54} = \underline{\underline{2.16}}$$

ሐ - 10 - የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ጭምት ተጠኝዎች የጾታና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ፈተኞች		ወገኖች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
29	7.03	33	6.8
31	8.17	34	7.23
32	7.17	35	8.23
		36	7.27
		37	7.53
		39	6.77
		48	7.2
		49	8.73
		51	6.9
አማካይ ($\bar{x}$)	7.66		7.41

ስተኞች
 $n = 3$
 $\bar{x} = 7.66$
 $SD = 0.58$
 $SD^2 = 0.34$

ወገኖች
 $n = 9$
 $\bar{x} = 7.41$
 $SD = 0.67$
 $SD^2 = 0.45$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.66 - 7.41}{\sqrt{\frac{3 \times 0.34 + 9 \times 0.45}{3 + 9 - 2}}} = \frac{0.25}{0.71} = \underline{\underline{0.35}}$$

ሐ - 11 - የባ/መ/ማ/ኮሌጅ ወገኖች ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተዛምዶ ስሌት

ጭምቶች		ተሳታፊዎች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
33	6.8	38	7.2
34	7.23	40	4.73
35	8.23	41	5.57
36	7.27	42	6.13
37	7.53	43	6.13
39	6.77	45	6.37
48	7.2	46	6.9
49	8.73	47	6.97
51	6.9	50	6.07

ጭምቶች
 $n = 9$

ተሳታፊዎች
 $n = 11$

		52	6.23
		53	7.13
አማካይ ($\bar{x}$)	7.41		6.31

$\bar{x} = 7.41$ $\bar{x} = 6.31$
 $SD = 0.67$ $SD = 0.74$
 $SD^2 = 0.45$ $SD^2 = 0.55$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.41 - 6.31}{\sqrt{\frac{9 \times 0.45 + 11 \times 0.55}{9 + 11 - 2}}} = \frac{1.1}{0.75} = \underline{1.47}$$

ሐ - 12 - የጳ/ፕ/ተጽፎ ሴት ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተገምዶ ስሌት

ተሳታፊዎች		ጭምቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
57	8.2	54	8.1
58	6.5	56	5.9
59	7.07	60	8.13
62	7.27	61	7.97
65	6.87	63	7.67
አማካይ ($\bar{x}$)	7.18		7.56

ተሳታፊዎች   **ጭምቶች**
 $n = 5$ $n = 5$
 $\bar{x} = 7.18$ $\bar{x} = 7.56$
 $SD = 0.64$ $SD = 0.9$
 $SD^2 = 0.41$ $SD^2 = 0.96$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{7.18 - 7.56}{\sqrt{\frac{5 \times 0.41 + 5 \times 0.96}{5 + 5 - 2}}} = -\frac{0.38}{0.93} = \underline{0.41}$$

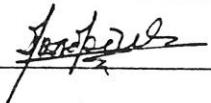
ሐ - 13 - የጳ/ፕ/ተጽፎ ወንድ ተጠኝዎች ተሳታፊነት - ጭምትነትና የድርሰት መጻፍ ችሎታ ተገምዶ ስሌት

ወንዶች		ሴቶች	
ተጠኝዎች	ውጤት	ተጠኝዎች	ውጤት
55	9.13	54	8.1
66	8.2	56	5.9
		60	8.13
		61	7.97
		63	7.67
አማካይ ($\bar{x}$)	8.67		7.56

ወንዶች   **ሴቶች**
 $n = 22$ $n = 5$
 $\bar{x} = 8.67$ $\bar{x} = 7.56$
 $SD = 0.66$ $SD = 0.94$
 $SD^2 = 0.44$ $SD^2 = 0.88$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1)(SD_1)^2 + (n_2)(SD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}}} = \frac{8.67 - 7.56}{\sqrt{\frac{2 \times 0.44 + 5 \times 0.88}{2 + 5 - 2}}} = \frac{1.11}{1.02} = \underline{1.08}$$

ይህ ጥያቄ ጽሁፍ የእኔ ስራ መሆኑንና በጥናቱ ውስጥ የተጠቀምኩባቸውን ተዛማጅ ጽሁፎችና መረጃዎች በትክክል በመጥቀስ የተጠቀምኩ መሆኔን በፊርማዬ አረጋግጣለሁ።

ስም በደሉ ዋቅጅራ
 ፊርማ
 ቦታ አዲስ አበባ ዲዥናሊቲ
 ቀን ሰኔ-1988